

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı:2014/88

Karar Sayısı:2015/68

Karar Tarihi:13.7.2015

R.G. Tarih-Sayı:24.7.2015-29424

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri M. Akif HAMZAÇEBİ, Engin ALTAY ve Muharrem İNCE ile birlikte 121 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 1.3.2014 tarihli ve 6528 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un;

A- 8. maddesiyle, 29.6.2001 tarihli ve 4706 sayılı Hazineye Ait Taşınmaz Malların Değerlendirilmesi ve Katma Değer Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'a eklenen geçici 16. maddenin;

1- Birinci fıkrasının "*Bakanlık aleyhine varsa açılan davalardan tüm yargılama giderleri üstlenilerek kayıtsız ve şartsız feragat edilmesi hâlinde.*" bölümünün,

2- İkinci fıkrasının,

3- Yedinci fıkrasının,

B- 9. maddesiyle, 8.2.2007 tarihli ve 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu'nun 2. maddesinin birinci fıkrasının;

1- (b) bendinde yer alan "*dershaneleri*" ibaresinin yürürlükten kaldırılmasının,

2- Değiştirilen (c) bendinin "*...ile Bakanlıkça dönüşüm programına alınan kurumlardan 2018-2019 eğitim-öğretim yılının sonuna kadar faaliyetleri devam eden ortaöğretim...*" bölümünün,

3- (f) bendinin yürürlükten kaldırılmasının,

4- Değiştirilen (g) bendinin "*Ortaöğretime veya yükseköğretime giriş sınavlarına hazırlık niteliğinde olmamak kaydıyla...*" bölümünün,

5- Değiştirilen (j) bendinde yer alan "*On iki yaş ve altındaki...*" ibaresinin,

C- 12. maddesiyle, 5580 sayılı Kanun'a eklenen ek 1. maddenin birinci fıkrası ile yedinci fıkrasının birinci cümlesinin,

D- 13. maddesiyle, 5580 sayılı Kanun'a eklenen geçici 5. maddenin,

E- 21. maddesiyle, 25.8.2011 tarihli ve 652 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 31. maddesine eklenen (3) numaralı fıkranın "*...ile Bakanlıkta daire başkanı ve üzeri görevlerde fiilen bulunmuş olanların yurt dışı teşkilatında sürekli görevle atanmalarında hizmet süresi ve.*" bölümünün,

F- 22. maddesiyle, 652 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 37. maddesinin değiştirilen (8) numaralı fıkrasının,

G- 25. maddesiyle 652 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'ye eklenen geçici 10. maddenin;

1- (3) numaralı fıkrasının,

2- (7) numaralı fıkrasının;

a- Birinci cümlesinde yer alan *"Millî Eğitim Başdenetçisi, Millî Eğitim Denetçisi ve ."* ibaresi ile *"Millî Eğitim Denetçi Yardımcısı ve."* ibaresinin,

b- İkinci cümlesinde yer alan *"Millî Eğitim Başdenetçisi, Millî Eğitim Denetçisi,."* ibaresi ile *"Millî Eğitim Denetçi Yardımcısı ve."* ibaresinin,

c- Üçüncü cümlesinde yer alan *"(Millî Eğitim Denetçi Yardımcılığından Maarif Müfettişliği kadrolarına atananlar dâhil)"* ibaresinin,

3- (8) numaralı fıkrasının,

H- 26. maddesinin (d) bendinin,

I- 27. maddesinin;

1- (3) numaralı fıkrasında yer alan *"Millî Eğitim Denetçileri ve Millî Eğitim Denetçi Yardımcıları ile."* ibaresinin,

2- (5) numaralı fıkrasının;

a- (a) bendinin *"aynı bentte yer alan 've Millî Eğitim Denetçi Yardımcıları' ve 'Millî Eğitim Denetçiliğine' ibareleri madde metninden çıkarılmıştır."* bölümünün,

b- (b) bendinin *".(g) bendinde yer alan 'Millî Eğitim Denetçi ve Denetçi Yardımcıları,' ibaresi yürürlükten kaldırılmış ve."* bölümünün,

3- (7) numaralı fıkrasının,

Anayasa'nın 2., 5., 7., 10., 13., 17., 35., 36., 40., 42., 48., 49., 70. ve 123. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebidir.

I- İPTALİ İSTENİLEN KANUN HÜKÜMLERİ

İptali istenilen kuralların yer aldığı 6528 sayılı Kanun'un;

1- 8. maddesiyle, 4706 sayılı Kanun'a eklenen geçici 16. maddesi şöyledir:

*"Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla 8/2/2007 tarihli ve 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanununa göre en az üç yıl süreyle aynı gerçek kişi veya tüzel kişiler için çoğunluk hissesi itibarıyla aynı ortaklar tarafından işletilen ve aynı il sınırları dâhilinde faaliyetini sürdüren ve 5580 sayılı Kanunun geçici 5 inci maddesine göre dönüşüm programına dâhil olmak suretiyle 1/9/2015 tarihine kadar özel okula dönüşüm taahhüdünde bulunan dershanelerden Millî Eğitim Bakanlığına müracaat edenler lehine, adı geçen Kanun maddesinin uygulanmasına ilişkin olarak söz konusu **Bakanlık aleyhine varsa açılan davalardan tüm yargılama giderleri üstlenilerek kayıtsız ve şartsız feragat edilmesi hâlinde**, Hazine taşınmazları üzerinde eğitim tesisi yapılması amacıyla ilk yıl için yatırım konusu taşınmazın emlak vergisine esas asgari metrekare birim değerinin binde beşi tutarındaki bedel üzerinden, 8/9/1983 tarihli ve 2886 sayılı Devlet İhale Kanununun 51 inci maddesinin birinci fıkrasının (g)*

bendine göre pazarlık usulüne göre yirmi beş yıla kadar bağımsız ve sürekli nitelikte irtifak hakkı tesis edilebilir.

Ancak, bunlar tarafından daha sonra herhangi bir şekilde 5580 sayılı Kanunun geçici 5 inci maddesinin uygulanmasına ilişkin dava açılması hâlinde irtifak hakkı tesisi işlemi iptal edilir. Bu durumda, ilgililer tarafından herhangi bir hak veya tazminat talebinde bulunulamaz ve taşınmazın üzerindeki yapı ve tesisler sağlam ve işler vaziyette Hazineye intikal eder.

Birinci fıkrada belirtilen koşulları taşıyan birden fazla istekli olması hâlinde birinci fıkradaki bedelin dışında bu istekliler arasında bir defaya mahsus alınacak katılım payı üzerinden artırma ihalesi yapılır. İhale sonucunda en yüksek katılım payını teklif eden yatırımcı lehine irtifak hakkı tesis edilebilir.

Bu Kanunun ek 2 nci maddesinde düzenlenen hasılat payı, bu madde kapsamında tesis edilecek irtifak haklarından alınmaz.

Aynı taşınmaz için birden fazla irtifak hakkı tesis talebi olması hâlinde, 5580 sayılı Kanunun geçici 5 inci maddesine göre dönüşüm programına alınan dershanelerden gelen irtifak hakkı talepleri öncelikle değerlendirilir.

Aynı ilde ve bir başka dershanenin şubesi niteliğinde olmaksızın faaliyet gösteren birden çok dershanenin kurucusunun bir araya gelerek kurdukları şirket tüzel kişiliklerince aynı taşınmaz için müracaat edilmesi durumunda bunların başvuruları öncelikli olarak değerlendirilir. Bu koşulları taşıyan birden fazla talebin gelmesi hâlinde üçüncü fıkra hükümleri uygulanır.

Mülkiyeti Hazineye ait ve Millî Eğitim Bakanlığına tahsisli taşınmazlar üzerindeki okul binalarının tamamı veya bir kısmı ile bu binaların eklenti ve bütünleyici parçaları, eğitim ve öğretim faaliyetlerinde kullanılmak üzere, ilk yıl için 29/7/1970 tarihli ve 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununun 29 uncu ve 31 inci maddelerine istinaden yayımlanan Emlak Vergisine Matrah Olacak Vergi Değerlerinin Takdirine İlişkin Tüzük hükümlerine göre hesaplanan emlak vergisine esas asgari metrekare birim değerinin yüzde biri tutarındaki bedel üzerinden 2886 sayılı Kanunun 51 inci maddesinin birinci fıkrasının (g) bendine göre, pazarlık usulüyle, on yıla kadar yukarıda belirtilen şartlarda Millî Eğitim Bakanlığınca kiraya verilebilir.

Bu madde kapsamındaki Millî Eğitim Bakanlığınca bağlı okul ve eğitim kurumlarında bulunan ve ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde kiralaran kantin, salon, açık alan ve benzeri yerlere ilişkin kira sözleşmeleri, Millî Eğitim Bakanlığınca belirlenen eğitim-öğretim dönemi sonu itibarıyla, fesih tarihinden önceki dönemlere ilişkin bedeller tahsil edilmek suretiyle ve tazminat alınmaksızın feshedilir. Bu durumda, okul-aile birliği ve işleticiler tarafından herhangi bir hak ve tazminat talebinde bulunulamaz.

Mülkiyeti 10/12/2013 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun eki (II) sayılı cetvelde yer alan kamu idareleri ile mahallî idarelere ait olan taşınmazlar da Millî Eğitim Bakanlığının talebi üzerine bu madde kapsamında değerlendirilebilir. Ancak Millî Savunma Bakanlığınca tahsisli olarak Akaryakıt İkmal ve NATO POL Tesisleri İşletmesi Başkanlığınca kullanılan taşınmazlar ile Savunma Sanayii Müsteşarlığı mülkiyetindeki taşınmazlar için Millî Savunma Bakanlığının uygun görüşü aranır.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar ile bu maddede öngörülen irtifak hakkı ve kiralamadan 5580 sayılı Kanunun geçici 5 inci maddesi kapsamındaki hangi kişilerin,

hangi şartlarla yararlandırılacağı Millî Eğitim Bakanlığı ve Bakanlıkça müştereken hazırlanan yönetmelikle belirlenir."

2- 9. maddesiyle, 5580 sayılı Kanun'un 2. maddesinin birinci fıkrasının;

a- (b) bendinde yer alan "*dershaneleri*" ibaresi yürürlükten kaldırılmış olup, söz konusu değişiklikten sonra anılan bent şöyledir:

"b) Kurum: Okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim, özel eğitim okulları ile çeşitli kursları, uzaktan öğretim yapan kuruluşları, (.) motorlu taşıt sürücüleri kursları, hizmet içi eğitim merkezleri, öğrenci etüt eğitim merkezleri, özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri ile benzeri özel öğretim kurumlarını,"

b- Değiştirilen (c) bendi şöyledir:

"c) Okul: Özel eğitim, okul öncesi, ilkokul, ortaokul ve ortaöğretim ile Bakanlıkça dönüşüm programına alınan kurumlardan 2018-2019 eğitim-öğretim yılının sonuna kadar faaliyetleri devam eden ortaöğretim özel okulları,"

c- (f) bendi yürürlükten kaldırılmış olup, yürürlükten kaldırılan bent şöyledir:

"Dershane: Öğrencileri; bir üst okulun veya yüksek öğretim giriş sınavlarına hazırlamak, istedikleri derslerde yetiştirmek ve bilgi düzeylerini yükseltmek amacıyla faaliyet gösteren özel öğretim kurumlarını,"

d- Değiştirilen (g) bendi şöyledir:

"g) Çeşitli kurslar: Ortaöğretime veya yükseköğretime giriş sınavlarına hazırlık niteliğinde olmamak kaydıyla, kişilerin sosyal, sanatsal, sportif, kültürel ve mesleki alanlarda bilgi, beceri, dil, yetenek ve deneyimlerini geliştirmek, isteklerine göre serbest zamanlarını değerlendirmek amacıyla faaliyet gösteren özel öğretim kurumlarını,"

e- Değiştirilen (j) bendi şöyledir:

"j) Öğrenci etüt eğitim merkezi: On iki yaş ve altındaki öğrencilerin, derslerine çalışmalarına, ödev ve projelerini yapmalarına yardımcı olmak; ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda sosyal, sanatsal, sportif ve kültürel faaliyetler yürütmek üzere kurulan özel öğretim kurumlarını,"

3- 12. maddesiyle, 5580 sayılı Kanuna eklenen ek 1. madde şöyledir:

"Bu maddenin yayımı tarihi itibarıyla, ilgili mevzuat uyarınca faaliyet gösteren dershaneler ile öğrenci etüt eğitim merkezleri iş yerlerinde eğitim personeli olarak çalışmakta olan ve herhangi bir sosyal güvenlik kurumundan emeklilik, yaşlılık veya malullük aylığı almaya hak kazanmamış olanlardan, bu iş yerleri üzerinden sigorta primi ödenmiş çalışma süresi 1/1/2014 tarihi itibarıyla en az altı yıl olup 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48 inci maddesinde öngörülen genel şartlar ile öğretmen kadrosuna atanabilmek için aranan özel şartları taşıyanlar 1/7/2015-1/8/2015 tarihleri arasında başvurmaları hâlinde, Kamu Personel Seçme Sınavına girme şartı aranmaksızın Bakanlıkça belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde yapılacak sözlü sınavda başarılı olmaları kaydıyla, kadro ve ihtiyaçlar dikkate alınmak suretiyle belirlenen hizmet bölge ve hizmet alanlarında istihdam edilmek ve sağlık özrü hariç dört yıl süreyle başka bir yere atanmamak üzere,

öğretmen unvanlı memur kadrolarına atanabilirler. Bu fıkraya göre Bakanlıkta istihdam edilenler, ayrıldıkları özel öğretim kurumundan kıdem ve ihbar tazminatı talep edemez.

Bu Kanun kapsamında örgün eğitim yapan özel ilkokul, özel ortaokul ve özel liselerde öğrenim gören Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı öğrenciler için, resmî okullarda öğrenim gören bir öğrencinin okul türüne göre her kademede okulun öğrenim süresini aşmamak üzere, eğitim ve öğretim desteği verilebilir. Bu fıkra kapsamındaki eğitim ve öğretim desteğinden özel okul öncesi eğitim kurumlarından eğitim alanlar da, 48-66 ay arasında olmak şartıyla en fazla bir eğitim-öğretim yılı süresince yararlandırılabilir.

Eğitim ve öğretim desteği, Bakanlıkça eğitim kademelerine göre her bir derslik için belirlenen asgari öğrenci sayısının üzerinde ve her hâlükârda derslik başına belirlenen azami öğrenci sayısını geçmemek üzere verilebilir. Eğitim ve öğretim desteği verilecek toplam öğrenci sayısı her yıl Maliye Bakanlığı ve Bakanlıkça müştereken belirlenir.

Eğitim ve öğretim desteği; yörenin kalkınmada öncelik derecesi ve gelişmişlik durumu, öğrencinin ailesinin gelir düzeyi, eğitim bölgesinin öğrenci sayısı, desteklenen öğrenci ve öğrencinin gideceği okulun başarı seviyeleri ile öncelikli öğrenciler gibi ölçütler ayrı ayrı veya birlikte dikkate alınarak verilebilir.

Söz konusu eğitim öğretim hizmetini sunan veya yararlananların, gerçek dışı beyanda bulunmak suretiyle fazladan ödemeye sebebiyet vermeleri durumunda bu tutarların, ödemenin yapıldığı tarihten itibaren 6183 sayılı Kanunun 51 inci maddesine göre hesaplanacak gecikme zammı ile birlikte bir ay içinde ödenmesi, yapılacak tebligatla sebebiyet verenlerden istenir. Bu süre içinde ödenmemesi hâlinde bu tutarlar, anılan Kanun hükümlerine göre Maliye Bakanlığına bağlı vergi daireleri tarafından takip ve tahsil edilir. Bu fiillerin tekrarı hâlinde, ayrıca kurum açma izinleri iptal edilir.

Dönüşüm programı kapsamındaki kurumları, aynı amaç ve niteliklerinin korunması şartıyla devralanlar, bu madde hükümlerinden Bakanlığın izni ile yararlandırılabilir.

Dönüşüm sürecinin bitiminde dönüşme talebinde bulundukları örgün eğitim kurumunun haiz olması gereken şartları karşılayamayanların kurum açma izinleri iptal edilerek faaliyetlerine son verilir. *Bu durumdaki kurumlardan, teşvik uygulamaları kapsamında yararlandıkları eğitim ve öğretim desteği, istisna, muafiyet ve haklar ile diğer teşviklerin parasal tutarının, ilgili teşvikten yararlandırılma tarihinden itibaren 6183 sayılı Kanunun 51 inci maddesine göre hesaplanacak gecikme zammı ile birlikte bir ay içinde ödenmesi yapılacak tebligatla ilgililerden istenir. Bu süre içinde ödenmemesi hâlinde bu tutarlar anılan Kanun hükümlerine göre Maliye Bakanlığına bağlı vergi daireleri tarafından takip ve tahsil edilir.*

Bu madde kapsamında Bakanlıkta istihdam edileceklerde aranacak şartlar, eğitim ve öğretim desteğinin verilmesine ilişkin ölçütler, desteğin verileceği eğitim kurumu türleri, eğitim kademeleri ve kurumlar itibarıyla verilecek destek tutarları, eğitim ve öğretim desteğinin kontrol ve denetimi ile bu maddenin uygulanmasına ilişkin diğer usul ve esaslar Maliye Bakanlığı ve Bakanlıkça müştereken hazırlanan yönetmelikle belirlenir."

4- 13. maddesiyle, 5580 sayılı Kanun'a eklenen geçici 5. madde şöyledir:

"Bu maddenin yayımı tarihinde faal olan dershaneler ile bu Kanunla yapılan düzenlemelere göre gerekli dönüşümü tamamlamayan öğrenci etüt eğitim merkezlerinin eğitim öğretim faaliyetleri 1/9/2015 tarihine kadar devam edebilir.

Bakanlık, bunlardan 1/9/2015 tarihine kadar başvuranları, belirlenecek esaslara göre uygun görülmesi hâlinde öğretim kurumlarına dönüşüm programına alır. Dönüşüm programına alınan kurumların, 2018-2019 eğitim öğretim yılının bitimine kadar mevzuatta öngörülen şartları karşılamaları kaydıyla dönüşebilecekleri okul ve diğer kurum türleri ile dönüşüm esas ve usulleri Bakanlıkça çıkarılan yönetmelikle düzenlenir."

5- 21. maddesiyle, 652 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK)'nin 31. maddesine eklenen fıkralar şöyledir:

"(1) Bakanlık, 13/12/1983 tarihli ve 189 sayılı Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Yurtdışı Teşkilatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararname esaslarına uygun olarak yurtdışı teşkilatı kurmaya yetkilidir.

(2) (Ek: 1/3/2014-6528/21 md.) Yurt dışı teşkilatı kadrolarına sürekli görevle atanabilmek için atanılan tarih itibarıyla en az bir yıldır fiilen Bakanlık merkez veya taşra teşkilatında ya da üniversitelerde çalışıyor olmak ve görevlendirmenin yapılacağı ülkenin resmî dilini veya Almanca, Fransızca ya da İngilizce dillerinden birini bilmek şarttır.

(3) (Ek: 1/3/2014-6528/21 md.) Ancak, ikinci fıkrada belirtilen dillerin resmî dil olarak konuşulduğu ülkelerde, Yükseköğretim Kurulunca denkliği kabul edilen lisans, yüksek lisans veya doktora eğitimi tamamlayanlar; resmî dili Türkçe ve lehçesi olan ülkelere görevlendirilecekler ile Bakanlıkta daire başkanı ve üzeri görevlerde fiilen bulunmuş olanların yurt dışı teşkilatında sürekli görevle atanmalarında hizmet süresi ve yabancı dil şartı aranmaz.

(4) (Ek: 1/3/2014-6528/21 md.) Yurt dışı sürekli görev süresi üç yıldır. Bu süre hizmetin gerektirdiği hâllerde Bakanın onayıyla bir katına kadar uzatılabilir. Daha önce yurt dışı sürekli göreve atanmışlar, yurt içi göreve dönmelerinin üzerinden en az iki yıl geçmeden yeniden atanamazlar. Yurt dışı teşkilatı kadrolarına sürekli görevle atanacaklarda aranacak yabancı dil seviyesi, personelin atanması, eğitimi, yeniden atanması, görevden alınması ile diğer hususlar Bakanlıkça hazırlanan yönetmelikle düzenlenir.

(5) (Ek: 1/3/2014-6528/21 md.) Türkiye'deki veya Yükseköğretim Kurulu tarafından denkliği kabul edilen yurt dışındaki üniversitelerin eğitim fakültelerinin ilgili bölümlerinden lisans düzeyinde eğitimi başarıyla bitirenlerden ilgili ülke vatandaşlığına sahip olanlarla süresiz oturma ve çalışma izni bulunanlar, Bakanlıkça mahallinden sözleşmeli statüde öğretmen olarak istihdam edilebilir. Bunlara, ilgili ülkede sürekli görevle bulunan ve 9 uncu derecenin 1 inci kademesinden aylık alan bekâr meslek memuruna ödenmekte olan yurt dışı aylığının yüzde seksenini geçmemek üzere Maliye Bakanlığı tarafından tespit edilecek tutarda ödeme yapılır. Bu kapsamda istihdam edilecek personelin sayısı, nitelikleri, seçim usul ve esasları, görev yerleri ve süreleri, izinleri, görevlerinin sona erdirilmesi ve verilecek iş sonu tazminatı ile bu fıkranın uygulanmasına ilişkin diğer usul ve esaslar, Maliye Bakanlığı ve Bakanlıkça müstereken belirlenir.

6- 22. maddesiyle, 652 sayılı KHK'nin 37. maddesinin değiştirilen (8) numaralı fıkrası şöyledir:

"(8) Okul ve Kurum Müdürleri, İl Millî Eğitim Müdürünün teklifi üzerine, Müdür Başyardımcısı ve Yardımcıları ise Okul veya Kurum Müdürünün inhası ve İl Millî Eğitim Müdürünün teklifi üzerine Vali tarafından dört yıllığına görevlendirilir. Bu görevlendirmelerin süre tamamlanmadan sonlandırılması, süresi dolanların yeniden görevlendirilmesi ile bu fıkranın uygulanmasına ilişkin diğer usul ve esaslar yönetmelikle

düzenlenir. Bu fıkra kapsamındaki görevlendirmeler özlük hakları, atama ve terfi yönünden kazanılmış hak doğurmaz."

7- 25. maddesiyle 652 sayılı KHK'ye eklenen geçici 10. maddenin (3), (7) ve (8) numaralı fıkraları şöyledir:

"(3) Millî Eğitim Bakanlığı merkez teşkilatında Talim ve Terbiye Kurulu Üyesi, Müsteşar Yardımcısı, Genel Müdür, İnşaat ve Emlak Grup Başkanı ve Grup Başkanı kadrolarında bulunanlar ile Bakanlık taşra teşkilatında İl Müdürü, İl Millî Eğitim Müdür Yardımcısı ve İlçe Millî Eğitim Müdürü kadrolarında bulunanların görevleri bu maddenin yayımı tarihinde hiçbir işleme gerek kalmaksızın sona erer. Bunlardan Talim ve Terbiye Kurulu Üyesi, Müsteşar Yardımcısı ve Genel Müdür kadrolarında bulunanlar ekli (3) sayılı liste ile ihdas edilen Bakanlık Müşaviri kadrolarına, Grup Başkanı ve İl Müdürü kadrolarında bulunanlar ekli (3) sayılı liste ile ihdas edilen Grup Başkanı ve İl Müdürü kadrolarına, diğerleri ile geçici 3 üncü maddeye istinaden şahsa bağlı Şube Müdürü kadrolarında bulunanlar ise ekli (3) sayılı liste ile ihdas edilen Eğitim Uzmanı kadrolarına, hâlen bulundukları kadro dereceleriyle hiçbir işleme gerek kalmaksızın atanmış sayılır. Ekli (3) sayılı liste ile ihdas edilen kadroların herhangi bir sebeple boşalması hâlinde bu kadrolar hiçbir işleme gerek kalmaksızın iptal edilmiş sayılır."

"(7) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte Millî Eğitim Başdenetçisi, Millî Eğitim Denetçisi ve İl Eğitim Denetmeni kadrolarında bulunanlar Maarif Müfettişi, Millî Eğitim Denetçi Yardımcısı ve İl Eğitim Denetmen Yardımcısı kadrolarında bulunanlar ise Maarif Müfettiş Yardımcısı kadrolarına, başka bir işleme gerek kalmaksızın bulundukları kadro dereceleriyle atanmış sayılır. Bunların Millî Eğitim Başdenetçisi, Millî Eğitim Denetçisi, İl Eğitim Denetmeni, Millî Eğitim Denetçi Yardımcısı ve İl Eğitim Denetmen Yardımcısı olarak geçirdikleri süreler, ilgisine göre Maarif Müfettişi ve Maarif Müfettiş Yardımcısı olarak geçmiş sayılır. Bu şekilde Maarif Müfettişi ve Maarif Müfettiş Yardımcısı kadrolarına atanmış sayılanlara, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce yürürlükte bulunan mevzuat hükümlerine göre söz konusu kadrolarına bağlı olarak mali haklar kapsamında fiilen yapılan her türlü ödemeler toplamı net tutarının, atanmış sayıldıkları kadro unvanları için öngörülen mali haklar toplamı net tutarından fazla olması hâlinde, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte anılan kadro unvanlarında bulunanlar hakkında (Millî Eğitim Denetçi Yardımcılığından Maarif Müfettişliği kadrolarına atanmalar dâhil), atanmış sayıldıkları kadroda bulundukları sürece bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce yürürlükte bulunan mevzuat hükümlerinin uygulanmasına devam olunur."

"(8) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla halen Okul ve Kurum Müdürü, Müdür Başyardımcısı ve Yardımcısı olarak görev yapanlardan görev süresi dört yıl ve daha fazla olanların görevi, 2013-2014 ders yılının bitimi itibarıyla başka bir işleme gerek kalmaksızın sona erer. Görev süreleri dört yıldan daha az olanların görevi ise bu sürenin tamamlanmasını takip eden ilk ders yılının bitimi itibarıyla başka bir işleme gerek kalmaksızın sona erer."

8- 26. maddesi şöyledir:

"652 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin;

a) 8 inci maddesinin birinci fıkrasının (d), (e), (f) ve (g) bentleri,

b) 14 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi,

c) 16 ncı maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi,

ç) 30 uncu maddesinin üçüncü fıkrası,

d) 40 ıncı maddesinin başlığında yer alan "ve Denetçi" ibaresi ile birinci fıkrasında yer alan "İle Millî Eğitim Denetçileri ve Denetçi Yardımcıları" ibaresi ile maddenin ikinci, üçüncü ve dördüncü fıkraları,

yürürlükten kaldırılmıştır."

9- 27. maddesinin (3), (5) ve (7) numaralı fıkraları şöyledir:

"(3) 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanununun 33 üncü maddesinin (b) fıkrasında yer alan "Millî Eğitim Denetçileri ve Millî Eğitim Denetçi Yardımcıları ile İl Eğitim Denetmenleri ve İl Eğitim Denetmen Yardımcıları" ibaresi "Maarif Müfettişleri ve Maarif Müfettiş Yardımcıları" şeklinde değiştirilmiştir."

"(5) 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun,

a) 36 ncı maddesinin "ORTAK HÜKÜMLER" bölümünün (A) fıkrasının (11) numaralı bendinde yer alan "İl Eğitim Denetmen Yardımcıları" ibaresi "Maarif Müfettiş Yardımcıları" şeklinde ve "İl Eğitim Denetmenliğine" ibaresi "Maarif Müfettişliğine" şeklinde değiştirilmiş, aynı bentte yer alan "ve Millî Eğitim Denetçi Yardımcıları" ve "ve Millî Eğitim Denetçiliğine" ibareleri madde metninden çıkarılmıştır.

b) 152 nci maddesinin "II- Tazminatlar" kısmının "A- ÖZEL HİZMET TAZMİNATI" bölümünün (g) bendinde yer alan "Millî Eğitim Denetçi ve Denetçi Yardımcıları," ibaresi yürürlükten kaldırılmış ve (h) bendinde yer alan "İl Eğitim Denetmenleri" ibaresi "Maarif Müfettişleri" şeklinde değiştirilmiştir.

c) Eki (I) sayılı Ek Gösterge Cetvelinin "I- GENEL İDARE HİZMETLERİ SINIFI" bölümünün (g) bendinde yer alan "İl Eğitim Denetmenleri" ibaresi "Maarif Müfettişleri" şeklinde değiştirilmiştir."

" (7) 13/12/1983 tarihli ve 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin eki cetvellerin Millî Eğitim Bakanlığına ait bölümünde yer alan "Baş Denetçi", "Denetçi" ve "Denetçi Yardımcısı" unvanlı boş ve dolu kadrolar iptal edilmiş ve anılan cetvelden çıkarılmıştır."

II- İLK İNCELEME

A- Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Serruh KALELİ, Serdar ÖZGÜLDÜR, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Erdal TERCAN, Muammer TOPAL, Zühtü ARSLAN, M. Emin KUZ ve Hasan Tahsin GÖKCAN'ın katılımlarıyla 14.5.2014 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında; öncelikle iptali istenilen kuralların bazılarına yönelik olarak iptal davasının açılmış sayılıp sayılmayacağı sorunu görüşülmüştür.

1. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 38. maddesinin (6) numaralı fıkrasında *"İptal davalarında, Anayasaya aykırılıkları ileri sürülen hükümlerin Anayasa'nın hangi maddelerine aykırı olduğunun ve gerekçelerinin belirtilmiş olması zorunludur"* kuralı yer almış, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 45.

maddesinde de "*İptali istenen kurallar ve bunların her birinin Anayasa'nın hangi maddelerine aykırılık oluşturduğu*", "*Anayasaya aykırılıkları ileri sürülen hükümlerin her birinin Anayasa'nın hangi maddelerine, hangi nedenlerle aykırı olduğunun ayrı ayrı ve gerekçeleriyle birlikte açıkça gösterilmesi*" dava dilekçesinde yer alması gereken hususlar arasında sayılmıştır.

2. 6216 sayılı Kanun'un 39. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, dava dilekçesinin, 38. maddede gösterilen şartları taşıyıp taşımadığının kayıt tarihinden itibaren on gün içinde inceleneceği, başvuru dilekçesindeki eksikliklerin varsa kararla saptanarak onbeş günden az olmamak üzere verilecek süre içinde tamamlanması için ilgililere tebliğ olunacağı, aynı maddenin (3) numaralı fıkrasında ise birinci fıkra da belirtilen süre içinde eksikliklerin tamamlanmaması hâlinde Genel Kurulca iptal davasının açılmamış sayılmasına karar verileceği belirtilmiştir.

3. Dava dilekçesinin incelenmesinden, 6528 sayılı Kanun'un;

a- 12. maddesiyle, 8.2.2007 tarihli ve 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu'na eklenen ek 1. maddenin birinci fıkrasının ikinci cümlesi,

b- 13. maddesiyle 5580 sayılı Kanun'a eklenen geçici 5. maddenin ikinci fıkrası,

c- 22. maddesiyle değiştirilen, 25.8.2011 tarihli ve 652 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 37. maddesinin (8) numaralı fıkrasının son cümlesi,

ile ilgili herhangi bir gerekçeye yer verilmediği saptanmıştır.

4. Açıklanan nedenlerle, 6216 sayılı Kanun'un 39. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereğince, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri M. Akif HAMZAÇEBİ, Engin ALTAY ve Muharrem İNCE'ye bildirimde bulunulmasına ve yukarıda belirtilen gerekçe eksikliğinin giderilmesi için kararın tebliğinden başlayarak 15 (onbeş) gün süre verilmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

B- Anayasa Mahkemesi'nin 14.5.2014 tarihli ara kararında belirtilen eksikliklerin tamamlanması suretiyle yenilenen 16.5.2014 tarihli dava dilekçesi üzerine, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Haşim KILIÇ, Alparslan ALTAN, Serdar ÖZGÜLDÜR, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Zehra Ayla PERKTAŞ, Recep KÖMÜRCÜ, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Erdal TERCAN, Muammer TOPAL, Zühtü ARSLAN, M. Emin KUZ ve Hasan Tahsin GÖKCAN'ın katılımlarıyla 22.5.2014 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma talebinin ise esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III- YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

5. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Serruh KALELİ, Alparslan ALTAN, Serdar ÖZGÜLDÜR, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Zehra Ayla PERKTAŞ, Recep KÖMÜRCÜ, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Erdal TERCAN, Muammer TOPAL, Zühtü ARSLAN, M. Emin KUZ ve Hasan Tahsin GÖKCAN'ın katılımlarıyla yürürlüğün durdurulması talebinin incelenmesine ilişkin olarak 11.6.2014 tarihinde yapılan toplantıda 6528 sayılı Kanun'un;

A- 1- 22. maddesiyle değiştirilen 652 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 37. maddesinin (8) numaralı fıkrasına,

2- 25. maddesiyle 652 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'ye eklenen geçici 10. maddenin (8) numaralı fıkrasına,

ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin, koşulları oluşmadığından REDDİNE, Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

B- Dava konusu diğer hükümlerine ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına, OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

IV- ESASIN İNCELENMESİ

6. Dava ve ek dava dilekçeleri, Raportör Evren ALTAY tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, iptali istenilen kanun hükümleri, dayanan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca Millî Eğitim Bakanı Nabi AVCI, Müsteşar Yusuf TEKİN, İnsan Kaynakları Genel Müdürü Hamza AYDOĞDU, Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürü Ömer Faruk YELKENÇİ, Bakanlık Müşaviri Fatih DUT, 1. Hukuk Müşaviri Hayati CANKALOĞLU, Rehberlik ve Denetim Başkanı Atif ALA, Hukuk Müşavirliği Hukuk Davaları Daire Başkanı Abdulkarim GÖKLER, Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü Daire Başkanı Fethullah GÜNER, İnsan Kaynakları Genel Müdürlüğü Daire Başkanı Ahmet AYTAÇ, Özel Dershaneler ve Özel Öğretim Kurumları Birliği Derneği Yönetim Kurulu Başkanı Faruk KÖPRÜLÜ ile önceki Yönetim Kurulu Üyesi Nazmi ARIKAN, Güven Eğitim ve Öğretim Veren Kurumlar Derneği Başkan Yardımcısı Eyyüp KILCI ile Dernek Vekili Av. Adnan ŞEKER, PAK Eğitim İşçileri Sendikası Genel Başkanı Abdullah KAYIŞKIRAN ile Danışmanı Mehmet KASAP, Millî Eğitim Bakanlığı Müfettişleri ve Merkez Örgütü Yöneticileri Derneği Başkanvekili Hüseyin TOPRAK ile Üyesi Müfettiş Yılmaz ISLAK'ın 8.7.2015 tarihli sözlü açıklamaları dinlendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A- 6528 Sayılı Kanun'un 9. Maddesiyle 5580 Sayılı Kanun'un 2. Maddesinin Birinci Fıkrasının; (b) Bendinde Yer Alan "dershaneleri" İbaresinin Yürürlükten Kaldırılmasının, (f) Bendinin Yürürlükten Kaldırılmasının, Değiştirilen (g) Bendinin "Ortaöğretime veya yükseköğretime giriş sınavlarına hazırlık niteliğinde olmamak kaydıyla..." Bölümünün, Değiştirilen (j) Bendinde Yer Alan "On iki yaş ve altındaki..." İbaresinin ve 13. Maddesiyle 5580 Sayılı Kanun'a Eklenen Geçici 5. Maddenin Birinci Fıkrasının İncelenmesi

1- Kuralların Anlam ve Kapsamları

7. Özel öğretim kurumlarına ilişkin düzenlemeler ve bu kapsamda özel öğretim kurumu açma izni verilmesi, kurumun nakli, devri, personel çalıştırılması, kurumlara yapılacak malî destek ve bu kurumların eğitim öğretim, yönetim, denetim ve gözetimine ilişkin usûl ve esaslar, Özel Öğretim Kurumları Kanunu'nda düzenlenmektedir. Söz konusu düzenlemeler uyarınca, bir kurumun özel öğretim kurumu olarak eğitim öğretim faaliyetinde bulunabilmesi için öncelikle Kanun'da belirlenen "özel öğretim kurumları" tanımı kapsamında yer alması ve Kanun'da belirtilen koşulları taşıyanlara verilen kurum açma iznine sahip olması gerekmektedir.

8. 5580 sayılı Kanun'un 2. maddesinde yapılan değişiklikler ile geçici 5. maddesinde yer alan dava konusu kuralların ortak özellikleri, dershanelerin özel öğretim kurumları kapsamından çıkarılmasına ilişkin düzenlemenin bir sonucunu oluşturmalarıdır.

9. Kanun'un "Tanımlar" başlıklı 2. maddesinde, bu Kanunda geçen kavramların tanımı yapılmış ve kapsamları belirlenmiştir. Dava konusu kurallar da, maddede yer alan "kurum",

"okul", "dershane", "çeşitli kurslar" ve "öğrenci etüt eğitim merkezi" tanımları ile ilgili düzenlemelerde yapılan değişikliklere ilişkindir.

10. Kanun'un 2. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde yapılan değişiklikle, dershaneler "özel öğretim kurumları" tanımı kapsamından çıkarılmıştır. Söz konusu değişiklikten önce, "okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim, özel eğitim okulları ile çeşitli kursları, uzaktan öğretim yapan kuruluşları, dershaneleri, motorlu taşıt sürücü kursları, hizmet içi eğitim merkezleri, öğrenci etüt eğitim merkezleri, özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri ile benzeri öğretim kurumları"nı ifade eden "özel öğretim kurumları" kavramı, değişiklik sonrasında "okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim, özel eğitim okulları ile çeşitli kursları, uzaktan öğretim yapan kuruluşları, motorlu taşıt sürücü kursları, hizmet içi eğitim merkezleri, öğrenci etüt eğitim merkezleri, özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri ile benzeri öğretim kurumları" olarak ifade edilmiştir. Söz konusu bentte yer alan "dershaneleri," ibaresinin yürürlükten kaldırılması, dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

11. Bu değişiklik doğrultusunda, "Öğrencileri; bir üst okulun veya yüksek öğretime giriş sınavlarına hazırlamak, istedikleri derslerde yetiştirmek ve bilgi düzeylerini yükseltmek amacıyla faaliyet gösteren özel öğretim kurumlarını" ifade eden "dershane" tanımının yapıldığı (f) bendi de yürürlükten kaldırılmış olup, söz konusu bendin yürürlükten kaldırılması dava konusu bir diğer kuralı oluşturmaktadır.

12. Maddenin "okul", "çeşitli kurslar" ve "öğrenci etüt eğitim merkezi" tanımlarının yapıldığı (c), (g) ve (j) bentleri de değiştirilmiş olup, bu değişiklik sonrasında;

"Okul: Özel eğitim, okul öncesi, ilkokul, ortaokul ve ortaöğretim ile Bakanlıkça dönüşüm programına alınan kurumlardan 2018-2019 eğitim-öğretim yılının sonuna kadar faaliyetleri devam eden ortaöğretim özel okulları,"

"Çeşitli kurslar: Ortaöğretime veya yükseköğretime giriş sınavlarına hazırlık niteliğinde olmamak kaydıyla, kişilerin sosyal, sanatsal, sportif, kültürel ve mesleki alanlarda bilgi, beceri, dil, yetenek ve deneyimlerini geliştirmek, isteklerine göre serbest zamanlarını değerlendirmek amacıyla faaliyet gösteren özel öğretim kurumlarını,"

"Öğrenci etüt eğitim merkezi: On iki yaş ve altındaki öğrencilerin, derslerine çalışmalarına, ödev ve projelerini yapmalarına yardımcı olmak; ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda sosyal, sanatsal, sportif ve kültürel faaliyetler yürütmek üzere kurulan özel öğretim kurumlarını,"

ifade eder şekilde yeniden tanımlanmıştır.

13. "Çeşitli kurslar" tanımı içinde yer alan, "Ortaöğretime veya yükseköğretime giriş sınavlarına hazırlık niteliğinde olmamak kaydıyla" ibaresi ve "öğrenci etüt eğitim merkezi" tanımı içinde yer alan "On iki yaş ve altındaki" ibaresi, dava konusu diğer kurallardır.

14. Bu düzenlemelerin, fıkranın dershanelere ilişkin olarak (b) ve (f) bentlerinde yapılan değişiklikler doğrultusunda getirildiği anlaşılmaktadır. Çeşitli kursların, ortaöğretime veya yükseköğretime giriş sınavlarına hazırlık niteliğinde olmamak kaydıyla faaliyet göstereceğinin belirtilmesi ile öğrenci etüt eğitim merkezinin on iki yaş ve altındaki öğrencilere yönelik olacağının öngörülmesinin, bu kurumların dershane olarak çalışmasının önlenmesi amacına yönelik olduğu anlaşılmaktadır.

15. Kanun'un dava konusu geçici 5. maddesinin birinci fıkrasında ise bu maddenin yayımı tarihinde faal olan dershaneler ile bu Kanunla yapılan düzenlemelere göre gerekli dönüşümü

tamamlamayan öğrenci etüt eğitim merkezlerinin eğitim öğretim faaliyetlerinin 1.9.2015 tarihine kadar devam edebilecekleri belirtilmiştir. Bir diğer deyişle, söz konusu kurumların 1.9.2015 tarihinden sonra faaliyette bulunmaları yasaklanmaktadır.

2- 5580 Sayılı Kanun'un 2. Maddesinin Birinci Fıkrasının (b) Bendinde Yer Alan "dershaneleri" İbaresinin Yürürlükten Kaldırılması ve (f) Bendinin Yürürlükten Kaldırılması ile Geçici 5. Maddesinin Birinci Fıkrası

a- İptal Taleplerinin Gerekçeleri

16. Dava dilekçesinde özetle;

Ülkemizde dershanelerin ortaya çıkmasının eğitim sistemimizin içinde bulunduğu koşulların zorunlu bir sonucu olduğu, orta ve yükseköğretime geçiş için ölçme, değerlendirme ve merkezi sınav sistemi değiştirilmeden, okullarda eğitimin kalitesi yükseltilmeden ve eşitlenmeden dershaneleri kapatma yoluna gitmenin hâlihazırda sınavlara hazırlanan milyonlarca öğrenciyi ve bu alanda eğitim veren kurumları mağdur ettiği, eğitimin sorununun dershaneler değil, okullarda öğrencilerin kaliteli, yeterli, düzeyli ve etkin eğitim alamamalarının olduğu, rekabete dayalı eğitim sisteminde öğrencilerin eğitimleri ve gelişimleri için okul dışında çözüm aramak zorunda kaldıkları ve dershaneler sayesinde bu eksikliklerini kapatmaya çalıştıkları, dershanelerin kapatılmasının getireceği zararın yararından fazla olduğu ve Anayasa'nın 17. maddesinde belirtilen bireylerin maddî ve manevî varlığını geliştirme hakkından yoksun bırakılmasına neden olacağı,

Öte yandan Anayasa'nın 5. maddesiyle Devlete verilen "*insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak*" görevi uyarınca eğitim ve öğretim hakkının gerçekleşmesi için Devletin gerekli tedbirleri alma yükümlülüğü bulunmasına karşın dava konusu kurallarla tam tersi bir yol izlendiği, üniversiteye hazırlığın önlenmesinin gerçekte üniversite öğrenimini engellediği, bireylerin hedeflediği öğrenime kavuşabilmesinin yolu olan dershane öğretiminin eğitim ve öğrenim hakkı kapsamında olduğu, dershanelerin kapatılmasının eğitim ve öğrenimde fırsat eşitliği ile öğrenenin ve öğretenin öğrenim hakkını ihlal ettiği, eğitim ve öğrenim hakkının Anayasa'da sosyal ve ekonomik haklar ve ödevler kapsamında yer almasının konunun ekonomik boyutunu gösterdiği gibi fırsat eşitliğini gerçekleştirmek için Devlet dışı kurumların desteğinin olanaklı kılınması gereğini de gösterdiği, Devletin özel okullar üzerindeki gözetim ve denetim yetkisinin hiçbir şekilde bireylerin bu haktan mahrum bırakılmasına yol açmaması gerektiği, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine göre eğitim hakkının devlete "*etkili bir eğitim sistemi kurma*" yönünde pozitif bir yükümlülük ile "*özel işletmelerce sunulan eğitim hizmetlerine müdahale yasağı*" içeren negatif bir yükümlülük yüklediği, dershanelerin kaldırılması suretiyle eğitim hizmetlerinden bireylerin yararlanamaz hâle getirildiği, dershanelerin ülkenin eğitim sisteminin bir gereği olarak ortaya çıktığı,

Devletin yarattığı bu ihtiyaca cevap verebilmek için sermaye sahiplerinin eğitim alanına yöneldiği, kâr amacı güdülerek oluşturulan bu kurumların binlerce vatandaşa iş imkânı sağladığı, eğitim sisteminin eksiklikleri giderilmeden dershanelerin kapatılması yönünde adım atılmasının özel teşebbüs kurma hürriyetinin Devlet eliyle yok edilmesi anlamına geldiği, Anayasa'nın 48. maddesinde çalışma özgürlüğü bakımından herhangi bir sınırlama sebebi öngörülmediği, girişim özgürlüğünün ancak kamu düzeni ve ahlaka aykırı olmama gibi hukukun genel ilkeleri gözetilerek sınırlandırılabileceği, diğer sınırlamaların anayasal dayanağının bulunmadığı, bir kez çalışma izni almış olan dershane işletmelerinin kapatılmasının girişim özgürlüğünün ihlaline neden olacağı, dershanelerin yasal dayanağının yok edilerek yasama çoğunluğu ile iktidarın hedeflerini gerçekleştirmeye yöneldiği ve dershanelerin kapatılmasına ilişkin düzenlemede

yasama organının işleyişine egemen olan kamu yararı amacının gerçekleşmediği, dershanelerin kapatılmasının yasaklayıcı bakış açısının sonucu olduğu, dava konusu kuralların da kamu yararı yerine siyasî saiklerle getirildiği,

Devletin ilgili kuruluşlarının onayı ile dershane faaliyetinde bulunma hakkını kazanan özel işletmeler bakımından bu onayın alındığı tarih itibarıyla artık kazanılmış bir hakkın söz konusu olduğu, yürürlükteki mevzuata göre kazanılan söz konusu hakkın korunacağına dair bir beklentinin ilgili özel kuruluşlarda oluşturulduğu, hukuk güvenliği ilkesinin hukuk normlarının öngörülebilir olmasını ve yürürlükteki yasalara güvenerek hukuksal durumlarını düzenleyenlerin bu güven duygularının zedelenmemesini gerektirdiği, dava konusu düzenlemelerin zorlayıcı bir toplumsal ihtiyaç nedeniyle getirilmediği ve eğitim ve öğrenim hakkını, girişim özgürlüğünü, çalışma hakkını içinde barındıran dershane faaliyetinin tümünden ortadan kaldırılmasının ölçüsüz ve öze dokunur olduğu, Devlet sınırlamadan beklenen kamu yararı ile bireyin hak ve özgürlükleri arasında adil dengeyi sağlamakla yükümlü iken dershanecilik faaliyetinin yasaklanması ile özel teşebbüste bulunma hakkının tümüyle ortadan kaldırıldığı,

Dönüşüm programına dahil olmak istemediği için 1.9.2015 tarihine kadar Millî Eğitim Bakanlığına başvurmayan veya başvurmakla birlikte Bakanlıkça uygun görülmeyenlerin özel öğretim kurumları kapsamı dışında bırakılarak kapatılacak olmaları bakımından da eğitim ve öğrenim hakkı ile çalışma ve sözleşme hürriyetinin ölçüsüzce ortadan kaldırıldığı, öğretmenliği tercih edenlerin devlet okullarında çalışma zorunluluğunun bulunmadığı, bu yönüyle dershane personelinin çalışma hakkının ihlal edildiği,

Dershanecilik faaliyeti yapan özel işletmelerin sahip oldukları mülkiyetleri bu amaçla kullandıkları ve talepte bulunan bireylere hizmet sundukları, dava konusu düzenleme ile özel işletmelerin dershanecilik faaliyetlerinin belirli bir tarihten sonra tamamen yasaklanarak özel işletmelerce bu hizmetin sunulmasında kullanılan mülkiyet hakkının tamamen kullanılamaz hale getirildiği ve hakkın özüne dokunulduğu, mülkiyet hakkı ile ilgili Devletin negatif yükümlülüğünün bir gereği olan "*mülkiyet hakkından barışçıl yararlanmaya engel olmama*" sorumluluğunun ihlal edildiği,

belirtilerek kuralların, Anayasa'nın 2., 5., 13., 17., 35., 42., 48. ve 49. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b- Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

17. Dershanelerin faaliyetleri, faaliyet konuları itibarıyla eğitim ve öğrenim hakkı ile ilgili olup, söz konusu faaliyetlerin özel teşebbüs tarafından yürütülmesi bakımından da çalışma ve sözleşme hürriyetine ilişkin bulunmaktadır.

18. Anayasa'nın "*Eğitim ve öğrenim hakkı ve ödevi*" başlıklı 42. maddesi şöyledir:

" Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz.

Öğrenim hakkının kapsamı kanunla tespit edilir ve düzenlenir.

Eğitim ve öğretim, Atatürk ilkeleri ve inkılâpları doğrultusunda, çağdaş bilim ve eğitim esaslarına göre, Devletin gözetim ve denetimi altında yapılır. Bu esaslara aykırı eğitim ve öğretim yerleri açılamaz.

Eğitim ve öğretim hürriyeti, Anayasaya sadakat borcunu ortadan kaldırmaz.

İlköğretim, kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunludur ve Devlet okullarında parasızdır.

Özel ilk ve orta dereceli okulların bağlı olduğu esaslar, Devlet okulları ile erişilmek istenen seviyeye uygun olarak, kanunla düzenlenir.

Devlet, maddî imkânlardan yoksun başarılı öğrencilerin, öğrenimlerini sürdürebilmeleri amacı ile burslar ve başka yollarla gerekli yardımları yapar. Devlet, durumları sebebiyle özel eğitime ihtiyacı olanları topluma yararlı kılacak tedbirleri alır.

Eğitim ve öğretim kurumlarında sadece eğitim, öğretim, araştırma ve inceleme ile ilgili faaliyetler yürütülür. Bu faaliyetler her ne suretle olursa olsun engellenemez.

Türkçeden başka hiçbir dil, eğitim ve öğretim kurumlarında Türk vatandaşlarına ana dilleri olarak okutulamaz ve öğretilemez. Eğitim ve öğretim kurumlarında okutulacak yabancı diller ile yabancı dille eğitim ve öğretim yapan okulların tâbi olacağı esaslar kanunla düzenlenir. Milletlerarası andlaşma hükümleri saklıdır."

19. Anayasa'nın 42. maddesinde, kimsenin eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılmayacağı ana kuralı konulduktan sonra, öğrenim hakkının kapsamının kanunla tespit edileceği, özel ilk ve orta dereceli okulların bağlı olduğu esasların, Devlet okulları ile erişilmek istenen seviyeye uygun olarak kanunla düzenleneceği belirtilmiştir. Anılan maddede yine eğitim ve öğretimin, Atatürk ilkeleri ve inkılâpları doğrultusunda, çağdaş bilim ve eğitim esaslarına göre Devletin gözetim ve denetimi altında yapılacağı ifade edilmiştir.

20. Anayasa'nın "Çalışma ve sözleşme hürriyeti" başlıklı 48. maddesi ise şöyledir:

"Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir. Özel teşebbüsler kurmak serbesttir.

Devlet, özel teşebbüslerin millî ekonominin gereklerine ve sosyal amaçlara uygun yürümesini, güvenlik ve kararlılık içinde çalışmasını sağlayacak tedbirleri alır."

21. Anayasa'nın 48. maddesinde özel teşebbüsler kurmanın serbest olduğu belirtilmiş, ancak Devlete özel teşebbüslerin millî ekonominin gereklerine ve sosyal amaçlara uygun yürümesini sağlayacak tedbirleri alma görevi verilmiştir. Bu husus madde gerekçesinde, "Devlet, kamu yararı olan hallerde ve millî ekonominin gerekleri ve sosyal amaçlarla özel teşebbüs özgürlüğüne sınırlamalar getirebilir." şeklinde ifade edilmiştir.

22. Demokratik toplumlarda temel hak ve özgürlükler yönünden serbestlik asıl, sınırlama ise istisnadır. Anayasalar temel hak ve özgürlüklerin hangi nedenlerle ve ne ölçüde sınırlandırılabilirliğini belirlemektedir. Bu anlamda, Anayasa'nın 13. maddesinde temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin kurallara yer verilmiştir.

23. Öte yandan, Anayasa Mahkemesinin yerleşik içtihat hâlini alan kararlarında belirtildiği üzere, her temel hak ve özgürlüğün doğasından kaynaklanan sınırları da bulunmaktadır. Birlikte yaşamanın zorunlu sonucu olarak, hak ve özgürlüklerin başkalarının aynı hak ve özgürlüklerden faydalanmasını engelleyici, başkalarına zarar verici mahiyette kullanılmaması gerekir. Ayrıca, Anayasa'nın başka maddelerinde yer alan kuralların da bir diğer temel hak ve hürriyetin sınırını oluşturabilmesi mümkündür.

24. Dava konusu kuralların, dershanelerde ve Kanun'da öngörülen dönüşümü tamamlamayan öğrenci etüt eğitim merkezlerinde öğrenim görenler yönünden Anayasa'nın 42.

maddesi, bu kurumları işletenler yönünden ise 42. ve 48. maddeleri kapsamında ele alınması gerekmektedir.

25. Bu anlamda, 48. maddenin gerekçesinde de açıkça belirtildiği üzere Devletin, özel teşebbüslerin sosyal amaçlara uygun yürümesini sağlayacak tedbirleri alma görevi, söz konusu hürriyet yönünden bir sınırlama sebebi olduğu gibi, 42. maddede öngörülen eğitim ve öğrenim hakkı kapsamında getirilecek düzenlemelerin de dava konusu kurallar yönünden çalışma ve sözleşme hürriyetinin sınırını oluşturacağı açıktır.

26. Anayasa'nın "*Sosyal ve Ekonomik Haklar ve Ödevler*" başlıklı bölümünde yer alan eğitim hakkı ile teşebbüs özgürlüğü bakımından belirtilmesi gereken ilk husus, eğitim hakkının sosyal haklar arasında yer almasına rağmen, teşebbüs özgürlüğünün ağırlıklı olarak ekonomik hak niteliği taşıdığıdır. Sermaye sahiplerinin kazanç amacı güderek dersane açtıkları kuşkusuz olmakla birlikte söz konusu dersanelerin herhangi bir ticarî işletme olmadığı ve eğitim öğretim alanında faaliyet gösterdikleri dikkate alındığında, bu alanda özel teşebbüslerin faaliyet gösterebilmesi, söz konusu faaliyetlerin kanun koyucu tarafından getirilen düzenlemelere uygun olmasına bağlıdır. Nitekim, mevcut dersanelerin bugüne kadarki faaliyetlerinin de bu kapsamda gerçekleştiği belirtilmelidir.

27. Demokratik ülkelerde, eğitim politikalarını belirleme ve bu politikaların hayata geçirilmesine yönelik kurumsal tercihlerde bulunma konusunda kanun koyucunun geniş takdir yetkisi vardır. Sınavlara hazırlık eğitimi sunan kurumların eğitim politikasındaki yerini, bu kurumların tabi olacakları hukuku ve sınırlarını belirleme yetkisi de bu kapsamdadır.

28. Temel politikaları ve bunları gerçekleştirme araçlarını belirleme yetkisi kanun koyucuya ait olmakla birlikte, kanun koyucunun bu konudaki yetkisi anayasayla sınırlı olup yapılacak düzenlemelerin, anayasal ilkeler ile temel hak ve hürriyetleri ihlal etmemesi gerekir. Anayasal demokrasinin temelinde, herkesin doğuştan ve insan olması nedeniyle sahip olduğu temel hakların çoğunluğun iradesine rağmen korunması, bu hak ve özgürlüklerin oylama konusu dahi yapılamaması düşüncesi yatmaktadır. Bu anlamda temel hak ve özgürlükler, demokratik siyasi iktidarların anayasal sınırlarını oluşturmaktadır. Kanunla bu sınırlara uyulup uyulmadığını denetleme görev ve yetkisi de hiç kuşkusuz Anayasa Mahkemesine aittir.

29. Kanun koyucu tarafından "*özel öğretim kurumları*" kapsamına alınması nedeniyle faaliyet gösteren dersaneler, aradan geçen süre zarfında dersane faaliyetlerinin eğitim öğretim alanında yol açtığı olumsuz sonuçlar gerekçe gösterilerek yine kanun koyucu tarafından "*özel öğretim kurumları*" kapsamından çıkarılmaktadır. Söz konusu olumsuz sonuçlar madde gerekçesinde özetle, dersanelerin toplum tarafından adeta öğrenci seçme sınavları yönünden okullarda yürütülen eğitim ve öğretim faaliyetine alternatif olarak görülmeye başlandığı, bu durumun zamanla 3 Mart 1924 tarihinde Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile son verilen eğitimde ikiliğin bir benzerini ortaya çıkardığı, dershaneye giden veya gitmeyen öğrenciler arasında fırsat eşitsizliğinin ortaya çıkması ve eğitim öğretim politikalarını olumsuz etkilemesi nedeniyle dersanelerin eğitim sistemimizde yarattığı bu ikiliğe son verilmesi gerektiği, öğrencilerin sınavlardaki başarısının dershanenin başarısı olduğuna inandırılarak toplumun okul ve öğretmenden soğutulduğu, okula ayrılan zamandan kalan vakitlerini dersanelerde geçiren öğrencilerin sosyal beceri gelişimini sağlayacak etkinliklerden uzak kaldığı ve hem akademik yönden gelişim sağlamalarının hem de sosyal becerilerini geliştirmelerinin aynı anda mümkün olmadığı, kendini ifade etmede zorlanan, sorun çözme becerisi yeterince gelişmemiş, sosyal etkinlik deneyimi olmayan, toplumdan kopuk, ortaöğretimin temel amaçları ile yoğrulmamış bir ortaokul ve lise öğrencisi görüntüsünün ortaya çıktığı şeklinde ifade edilmiştir.

30. İptali istenen Kanun'un gerekçesinde ayrıntılı olarak belirtildiği üzere, dershanelerin eğitim sistemindeki konumu ve rolü ile sosyal ve kültürel anlamda öğrencilere olumsuz etkilerinin gözetilerek dava konusu kuralların kamu yararı amacına yönelik olarak getirildiği anlaşılmaktadır.

31. Anayasa Mahkemesince "*kamu yararı*" konusunda yapılacak inceleme, kanunun kamu yararı amacıyla yapılıp yapılmadığının araştırılmasıyla sınırlıdır. Anayasa'nın çeşitli hükümlerinde yer alan kamu yararı kavramının Anayasa'da bir tanımı yapılmamıştır. Ancak Anayasa Mahkemesinin kararlarında da belirtildiği gibi, kamu yararı, bireysel, özel çıkarlardan ayrı ve bunlara üstün olan toplumsal yarardır. Kamu yararı düşüncesi olmaksızın, yalnız özel çıkarlar için veya yalnız belli kişilerin yararına olarak kanun hükmü konulamaz. Böyle bir durumun açık bir biçimde ve kesin olarak saptanması halinde, söz konusu kanun hükmü Anayasa'nın 2. maddesine aykırı düşer. Açıklanan ayırık hâl dışında, bir kanun hükmünün ülke gereksinimlerine uygun olup olmadığı ve hangi araç ve yöntemlerle kamu yararının sağlanabileceği bir siyasî tercih sorunu olarak kanun koyucunun takdirinde olduğundan, bu kapsamda kamu yararı değerlendirmesi yapmak anayasa yargısıyla bağdaşmaz.

32. Bununla birlikte, bir düzenlemenin kamu yararına yönelik olarak yapılmış olması, onun Anayasa'ya uygunluğu bakımından tek başına yeterli değildir. Temel hak ve hürriyetler bakımından meşru amaçla getirilen sınırlamalar Anayasa'nın 13. maddesinde ifade edilen kriterlere aykırı olamaz. Bu anlamda dava konusu kurallar yönünden de kanun koyucunun, Anayasa'nın 42. maddesi uyarınca öğrenim hakkının kapsamını tespit etme ve düzenleme yetkisi ile Anayasa'nın 48. maddesiyle Devlete verilen, özel teşebbüslerin sosyal amaçlara uygun yürümesini sağlayacak tedbirleri alma görevi kapsamında dershaneler ile ilgili getirdiği düzenlemelerin Anayasa'nın 13. maddesine aykırılık taşımaması gerekir.

33. Temel hak ve özgürlükler özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasa'da öngörülen sebeplerle ve ancak kanunla sınırlanabilir. Dokunulamayacak "*öz*", her temel hak ve özgürlük açısından farklılık göstermekle birlikte kanunla getirilen sınırlamanın hakkın özüne dokunmadığının kabulü için temel hakların kullanılmasını ciddî surette güçleştirip, amacına ulaşmasına engel olmaması ve etkisini ortadan kaldıracı bir nitelik taşımaması gerekir.

34. Temel hak ve özgürlüklerin özlerine dokunulmaksızın yapılan sınırlamalar yönünden ise bu sınırlamaların, demokratik toplum düzeninin gerekleri ile ölçülülük ilkesine aykırı olamayacağı belirtilmiştir. Bir başka deyişle, öze dokunan sınırlamalar, "*demokratik toplum düzeninin gerekleri*" ve "*ölçülülük*" ilkelerine evleviyetle aykırı olacağından, temel hak ve özgürlüklerin özüne dokunan sınırlamalar yönünden "*demokratik toplum düzeninin gerekleri*" ve "*ölçülülük*" ilkeleri bakımından ayrıca inceleme yapılmasına gerek bulunmamaktadır.

35. Öze dokunma yasağını ihlal etmeyen müdahaleler yönünden gözetilmesi öngörülen "*demokratik toplum düzeninin gerekleri*" kavramı, öncelikle ilgili hak yönünden getirilen sınırlamaların zorunlu ya da istisnai tedbir niteliğinde olmalarını, başvurulabilecek en son çare ya da alınabilecek en son önlem olarak kendilerini göstermelerini gerektirmektedir. "*Demokratik toplum düzeninin gerekleri*"nden olma, bir sınırlamanın demokratik bir toplumda zorlayıcı bir toplumsal ihtiyacın karşılanması amacına yönelik ve ölçülü olmasını ifade etmektedir.

36. Anayasa'nın 13. maddesinde ifade edilen "*ölçülülük ilkesi*", temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin başvurularda dikkate alınması gereken bir diğer ilkedir. Demokratik toplum düzeninin gerekleri ve ölçülülük ilkeleri, iki ayrı kriter olarak düzenlenmiş olmakla birlikte bu iki kriter arasında sıkı bir ilişki vardır. Temel hak ve özgürlüklere yönelik herhangi bir sınırlamanın, demokratik toplum düzeni için gerekli nitelikte, başka bir ifadeyle

öngörülen kamu yararı amacını gerçekleştirmekle birlikte, temel haklara en az müdahaleye olanak veren ölçülü bir sınırlama niteliğinde olup olmadığının incelenmesi gerekir.

37. Ölçülülük, temel hak ve özgürlüklerin sınırlanma amaçları ile sınırlama araçları arasındaki ilişkiyi yansıtır. Ölçülülük denetimi, ulaşılmak istenen amaçtan yola çıkılarak bu amaca ulaşılmak için seçilen aracın denetlenmesidir. Bu sebeple, kuralın hedeflenen amaca ulaşabilmek için elverişli, gerekli ve orantılı olup olmadığı değerlendirilmelidir.

38. Belirtilen nitelikleri gereği, Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan ve aralarında sıkı bir ilişki bulunan, "*temel hak ve hürriyetlerin özü*", "*demokratik toplum düzeninin gerekleri*" ve "*ölçülülük ilkesi*" kavramları, bir bütünün parçaları olup, "*demokratik bir hukuk devleti*"nin özgürlükler rejiminde gözetilmesi gereken temel ölçütleri oluşturmaktadır.

39. Okullarda yürütülen eğitim öğretim faaliyetine alternatif olarak görülmeye başlanan dershanelerin eğitim sisteminde yarattığı ikiliğin ortadan kaldırılması başta olmak üzere, madde gerekçesinde ayrıntılı olarak belirtilen dershane uygulamasının yol açtığı sosyal sorunların çözümü amacıyla, dershanelerin özel öğretim kurumları kapsamında çıkarılmasının ve Kanun'un yayımı tarihinde faal olan dershaneler ile gerekli dönüşümü tamamlamayan öğrenci etüt eğitim merkezlerinin 1.9.2015 tarihinden sonra faaliyet gösteremeyeceklerinin öngörülmesinin, söz konusu amaca ulaşmak için elverişli ve gerekli olduğu söylenebilir.

40. Bununla birlikte ölçülülük ilkesi gereğince, getirilen düzenleme ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin bulunması gerekmektedir. Orantılılık olarak da ifade edilen ölçülülüğün bu alt ilkesi, amaca ulaşmak için gerekli olan önlemin alınmasına imkân tanımakta, ancak amaca ulaşmak için gerekli olmayan önlemlere başvurulmasına ve ilgili hakkın ölçüsüz bir şekilde sınırlanmasına müsaade etmemektedir. Demokratik bir toplumda, temel hak ve özgürlüklere getirilen sınırlamanın, bu sınırlamayla güdülen amacın gerektirdiğinden fazla olmaması gerekir. Orantılılık ilkesi, meşru bir amaca ulaşmak için gerekli olan sınırlayıcı araçlardan daha hafif olanı tercih edilebilecekken daha ağır olanına başvurulmasına izin vermez.

41. Demokratik toplum, bireyin özgürce yaşayabildiği, kendini gerçekleştirebildiği, kendisiyle ilgili kararları serbestçe alabildiği ve her türlü baskı karşısında bireysel özerkliğini koruyabildiği bir düzeni gerektirir. Özgürlüğün belki de en önemli göstergesi tercih hakkının varlığıdır. Kişilerin farklı seçenekler arasında tercihte bulunabilme imkânlarının ortadan kaldırıldığı bir yerde özgürlükten bahsedilemez. Demokrasilerde devlete düşen görev, bireyin çoğulcu bir ortamda tercih yapabilme imkânına sahip olmasını sağlamak, özellikle de bu imkân ortadan kaldırmaya yönelik tutumlardan kaçınmak ve bu yönde başkalarından gelecek olumsuz müdahaleleri engellemektir. Tercih hakkı, meşru amaçlarla sınırlandırılabilir ise de bu sınırlamanın kişilerin bu hakkını yok edecek veya kullanılamaz hale getirecek şekilde yapılmaması gerekir.

42. Dershaneler, öğrencileri bir üst okula veya yükseköğretime giriş sınavlarına hazırlamak, istedikleri derslerde yetiştirmek ve bilgi düzeylerini yükseltmek amacıyla faaliyet göstermekte, öğrencilerin okul müfredatı programında bulunan konularda bilgi eksikliklerini giderme veya bilgilerini artırma amacına hizmet etmektedirler. Bir başka deyişle dershaneler, okul müfredatı konularına ilişkin bilgi edinmeye yönelik bir ihtiyacı karşılamaktadırlar.

43. Kişilerin bir üst okula veya yükseköğretime giriş sınavlarına hazırlık amacıyla özel teşebbüsler tarafından kanuna uygun olarak verilen eğitim öğretim hizmetlerinden yararlanmaları ve bu suretle okul dışı eğitim almaları, Anayasa'nın 42. maddesinde güvence altına alınan eğitim hakkı kapsamındadır.

44. Anayasa'nın 42. maddesindeki eğitim ve öğrenim hakkı, diğer haklarla birlikte, kişinin maddî ve manevî varlığını koruyup geliştirebilmesine imkân sağlayıcı bir niteliğe sahiptir. Aynı madde gereğince eğitimin gözetim ve denetiminden sorumlu olan Devletin görevi, herkesin eğitim ve öğrenim hakkından en iyi şekilde faydalanabilmesini sağlamaktır. Eğitim öğretim alanında hizmet sunan özel teşebbüsün faaliyet alanının düzenlenmesi de, Devletin eğitim ve öğretimin sağlıklı ve verimli işleyişini sağlama yükümlülüğünün bir gereğidir.

45. Diğer temel haklar gibi, eğitim hakkının da Devlete bazı yükümlülükler yüklediği açıktır. Devlet, herkesin eğitim ve öğrenim hakkından yararlanabilmesini sağlamak için gerekli tedbirleri almalıdır. Okul dışı eğitimin alınabileceği kurumları oluşturma bakımından Devletin mutlak bir yükümlülüğü bulunmamakla birlikte, zorunluluk bulunmadıkça özel sektörün bu alanda mevzuat çerçevesinde sunduğu hizmetlerin tamamen ortadan kaldırılmasına yol açacak düzenlemelerden kaçınması gerekir. Başka bir ifadeyle, kişilerin eğitim ve öğrenim hakları ile teşebbüs hürriyetini ortadan kaldıracak, kullanılamaz hale getirecek ya da ölçüsüzce sınırlandıracak düzenlemeler getirilemez.

46. Esasen okul dışı eğitim, kişilerin özgürce hareket edebildikleri ve tercihleri doğrultusunda maddî ve manevî varlıklarını geliştirebildikleri bir alana işaret etmektedir. Bu alana demokratik toplum düzeni yönünden zorunlu olmadıkça Devletin müdahale etmemesi gerekir. Bununla birlikte, Anayasa'nın 42. maddesinde eğitim ve öğretimin Devletin gözetim ve denetimi altında yapılması öngörüldüğünden, okul dışı eğitim alanını düzenleme konusunda kanun koyucunun takdir yetkisi olduğu açıktır. Devletin bu yetkisi, söz konusu kurumların adı, şekli, faaliyet alanları ve uyacakları kurallar gibi konularda kanun koyucunun düzenleme yapmasına imkân tanımaktadır.

47. Dava konusu kurallarla getirilen düzenleme incelendiğinde, dershanelerin "*özel öğretim kurumları*" kapsamında çıkarılarak faaliyetlerine son verilirken, okul dışı öğrenim desteği alma ihtiyacının karşılanmasına yönelik alternatif çözüm yollarının öngörülmediği anlaşılmaktadır. Kanun'da "*özel öğretim kurumları*" arasında sayılan "*çeşitli kurslar*"ın tanımı yapılırken "*ortaöğretime veya yükseköğretime giriş sınavlarına hazırlık niteliğinde olmamak kaydı*"nın konulması ve "*öğrenci etüt eğitim merkezi*"nin tanımında bu kurumların "*on iki yaş ve altındaki*" öğrencilere yönelik faaliyetler yürütmek üzere kurulacaklarının belirtilmesi nedeniyle, söz konusu kurumlarda bir üst okula veya yükseköğretime giriş sınavlarına hazırlanılabilmesinin mümkün olmadığı açıktır. Bu kapsamda ilgililere bir tercih hakkı tanınmadığı ve yalnızca okullarda verilen dersler ile sınırlı bir bilgiye erişim olanağının sunulduğu anlaşılmaktadır. Bir üst okula ve yükseköğretime giriş sınavlarına hazırlık ihtiyacını karşılayacak okul dışı alternatif imkânlar sağlanmadan dershanelerin kapatılarak eğitim sisteminden çıkarılması, eğitim ve öğrenim hakkına yönelik ölçsüz bir sınırlamadır.

48. Dava konusu kurallarla, eğitim ve sınav sisteminin yol açtığı, Devletin de yasal statüye kavuşturduğu dershanelerin doğurduğu sakıncaları önleyici tedbirler almak yerine, bu kurumları tamamen yasaklamak suretiyle dershanelerin kapatılması yoluna gidilmesi, kişilerin sınavlara hazırlık kapsamında okul dışı özel kurumlardan eğitim desteği alma imkânını ortadan kaldırmakta, bu nedenle de eğitim ve öğrenim hakkını ihlal etmektedir.

49. Diğer yandan, Anayasanın 48. maddesinde güvence altına alınan teşebbüs özgürlüğü her gerçek ve tüzel kişinin dilediği alanda serbestçe ekonomik girişimde bulunma hakkını korumaktadır. Madde gerekçesinde ifade edildiği üzere, bu özgürlük "*ferde ekonomik huzur ve refahını bizzat sağlamak amacı ile bir ekonomik ve sosyal hak olarak düzenlenmiştir.*" Yine gerekçede belirtildiği üzere, 48. madde "*hem özel teşebbüse güvence tanımış, hem de getirilebilecek sınırlamaları ikinci fıkrasında göstermiştir.*" Buna göre Devlet, kamu yararı olan

durumlarda ve millî ekonominin gerekleri ve sosyal amaçlarla özel teşebbüs özgürlüğüne sınırlamalar getirebilir.

50. Dershanelerin, eğitim öğretim alanında faaliyet gösteren teşebbüsler oldukları dikkate alındığında, Devletin bunlar üzerindeki gözetim ve denetiminin çok daha sıkı olması gerektiği açıktır. Bu anlamda kanunlara aykırı davranan teşebbüslere idarece yaptırım uygulanabilmesi ve kanunî şartları oluştuğunda bu teşebbüslerin çalışma izinlerinin iptal edilebilmesi mümkündür. Ancak kanunî çerçevede faaliyetini sürdüren bir özel teşebbüsün demokratik toplum düzeni yönünden zorlayıcı bir toplumsal ihtiyaç olmaksızın, arz ve talebe, dolayısıyla bireyin özgür iradesine bağlı serbest piyasa şartlarından kaynaklanmayan nedenlerle tamamen yasaklanması/kapatılması, özel teşebbüs özgürlüğünü korumasız bırakır.

51. Dava konusu kurallar ile okul dışı eğitim alanında özel teşebbüs statüsünde faaliyet gösteren dershaneler kapatılmaktadır. Her ne kadar, bu süreçte dershanelerin özel okullara dönüşmesine yönelik imkânlar sunulmaktaysa da, dönüşüm programına alınmayan veya dönüşümü kabul etmeyen teşebbüslerin faaliyetlerine son verilmektedir. Anayasa'nın 42. maddesi kapsamında yapılan açıklamalarda belirtildiği üzere, kanun koyucu tarafından dershanelere ilişkin düzenleme yapılırken bireylerin tercihleri doğrultusunda okul dışı eğitim alma ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik farklı çözüm yollarının öngörülmesi gerekmektedir. Belirtilen nitelikte bir düzenleme getirilmeksizin ve demokratik toplum düzeni yönünden zorlayıcı bir neden ortaya konulmaksızın, sınırlama amacını gerçekleştirecek daha az sınırlayıcı araçlara da başvurulmadan tamamen yasaklayıcı bir yöntemle dershanelerin kapatılması, teşebbüs özgürlüğüne demokratik toplum düzeninde gerekli olmayan ölçüsüz bir sınırlama niteliğindedir.

52. Açıklanan nedenlerle, dava konusu kurallar Anayasa'nın 13., 42. ve 48. maddelerine aykırıdır. İptalleri gerekir.

53. Kurallar, Anayasa'nın 13., 42. ve 48. maddelerine aykırı bulunarak iptal edildiğinden, 2., 5., 17., 35. ve 49. maddeleri yönünden ayrıca incelenmesine gerek görülmemiştir.

54. Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Muammer TOPAL, Kadir ÖZKAYA ile Rıdvan GÜLEÇ bu görüşe katılmamışlardır.

3- 5580 Sayılı Kanun'un 2. Maddesinin Birinci Fıkrasının Değiştirilen (g) Bendinin "Ortaöğretime veya yükseköğretime giriş sınavlarına hazırlık niteliğinde olmamak kaydıyla..." Bölümü ile Değiştirilen (j) Bendinde Yer Alan "On iki yaş ve altındaki..." İbaresini

a- İptal Taleplerinin Gerekçeleri

55. Dava dilekçesinde özetle, geriye dönük yükümlülükler getirilmesi ve hakların sınırlandırılmasının hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmayacağı, bu nedenle "*çeşitli kurslar*" tanımının değiştirilerek bu kursların ortaöğretime veya yükseköğretime giriş sınavlarına hazırlık niteliğinde olmayacak şekilde sınırlandırılması ile öğrenci etüt eğitim merkezlerine, on iki yaş ve altındaki öğrencilere yönelik olarak faaliyet gösterecek şekilde yaş sınırı getirilmiş olmasının hakkın sınırlandırılması anlamına geldiği ve hukuk devleti ilkesinin ihlali anlamını taşıdığı, kurslar ve öğrenci etüt eğitim merkezleri kapsamındaki eğitim ve öğrenim hakkının ölçüsüz ve öze dokunur şekilde tamamen ortadan kaldırıldığı, kişinin maddî ve manevî varlığını geliştirme hakkı ile eğitim ve öğrenim hakkına engel olduğu belirtilerek kuralların, Anayasanın 2., 13., 17. ve 42. maddelerine aykırılığı ileri sürülmüştür.

b- Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

56. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca, dava konusu kurallar Anayasa'nın 48. maddesi yönünden de incelenmiştir.

57. "*Çeşitli kurslar*", ortaöğretime veya yükseköğretime giriş sınavlarına hazırlık niteliğinde olmamak kaydıyla, kişilerin sosyal, sanatsal, sportif, kültürel ve meslekî alanlarda bilgi, beceri, dil, yetenek ve deneyimlerini geliştirmek, isteklerine göre serbest zamanlarını değerlendirmek amacıyla faaliyet göstermek üzere ve "*öğrenci etüt eğitim merkezi*" on iki yaş ve altındaki öğrencilerin, derslerine çalışmalarına, ödev ve projelerini yapmalarına yardımcı olmak; ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda sosyal, sanatsal, sportif ve kültürel faaliyetler yürütmek üzere kurulan kurumlar olarak tanımlanmıştır.

58. "*Çeşitli kurslar*" ve "*öğrenci etüt eğitim merkezi*" tanımlarında yapılan ve dava konusu kuralların yer aldığı değişikliklerin, bu kurumların ortaöğretime veya yükseköğretime giriş sınavlarına hazırlık niteliğinde faaliyet göstermelerinin engellenmesi amacına yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Bu yönüyle, dershanelere ilişkin düzenlemelerin devamı niteliğinde olduklarından, bu kurumların faaliyetleri yönünden getirilen sınırlamalar, (2) numaralı başlık altında yapılan değerlendirmeler ve belirtilen gerekçelerle eğitim ve öğrenim hakkı ile teşebbüs hürriyetinin ölçüsüz şekilde sınırlandırılması niteliğindedir.

59. Açıklanan nedenlerle, dava konusu kurallar Anayasa'nın 13., 42. ve 48. maddelerine aykırıdır. İptalleri gerekir.

60. Kurallar, Anayasa'nın 13., 42. ve 48. maddelerine aykırı bulunarak iptal edildiğinden, 2. ve 17. maddeleri yönünden ayrıca incelenmesine gerek görülmemiştir.

61. Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Muammer TOPAL, Kadir ÖZKAYA ile Rıdvan GÜLEÇ bu görüşe katılmamışlardır.

B- Kanun'un 13. Maddesiyle 5580 Sayılı Kanuna Eklenen Geçici 5. Maddenin İkinci Fıkrası ile 9. Maddesiyle 5580 Sayılı Kanun'un 2. Maddesinin Birinci Fıkrasının Değiştirilen (c) Bendinin "...ile Bakanlıkça dönüşüm programına alınan kurumlardan 2018-2019 eğitim-öğretim yılının sonuna kadar faaliyetleri devam eden ortaöğretim..." Bölümünün İncelenmesi

1- 5580 Sayılı Kanuna Eklenen Geçici 5. Maddenin İkinci Fıkrası

a-İptal Talebinin Gerekçesi

62. Dava dilekçesinde özetle, 1.9.2015 tarihine kadar başvuranların belirlenecek esaslara göre uygun görülmesi hâlinde dönüşüm programına alınacağı belirtilerek bu programa dahil olmak istemeyen veya hiçbir yasal kriter getirilmeden idarece "*belirlenecek esaslar*" çerçevesinde idare tarafından alınmayanların özel öğretim kurumları kapsamı dışında bırakılarak kapatılacakları, Anayasa'nın 42. maddesi gereğince öğrenim hakkının kapsamının kanunla belirlenmesi gerektiği, dönüşüm programına dahil olmak istemediği için 1.9.2015 tarihine kadar Bakanlığa başvurmayan veya başvurmakla birlikte Bakanlıkça uygun görülmeyenlerin eğitim ve öğrenim hakkı ile çalışma ve sözleşme hürriyetinin Anayasa'nın öngörmediği biçimde ortadan kaldırıldığı, öğrenim hakkının kapsamının kanunla belirlenmesi gerekirken dönüşüm usul ve esaslarının yönetmelikle düzenlenmesinin öngörüldüğü belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 2., 7., 13, 42. ve 48. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b- Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

63. Anayasa'nın 7. maddesinde, "*Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisinindir. Bu yetki devredilemez.*" denilmektedir.

64. Yasama yetkisinin devredilemezliği ilkesi uyarınca, kanun koyucunun temel ilkeleri koymadan, çerçeveyi çizmeden yürütmeye yetki vermemesi, sınırsız ve belirsiz bir alanı yürütmenin düzenlemesine bırakmaması gerekir. Bununla birlikte, yasama organı gerektiğinde sınırlarını belirlemek koşuluyla bazı konuların düzenlenmesini idareye bırakabilir. Buna göre ekonomik, teknik veya benzeri alanlarda temel kurallar belirlendikten sonra ayrıntıların düzenlenmesinin idareye bırakılması, yasama yetkisinin devri olarak nitelendirilemez.

65. Anayasa'nın 42. maddesinde yer alan, "*Öğretim hakkının kapsamı kanunla tespit edilir ve düzenlenir.*" hükmü de, öğrenim hakkına ilişkin her konunun mutlaka kanunla düzenlenmesi zorunluluğunu içermemekte, kanunla öğrenim hakkına ilişkin bir düzenleme yapılmaksızın söz konusu düzenleme yetkisinin tamamen yürütme organına bırakılamayacağını ifade etmektedir.

66. Dava konusu kuralla, Millî Eğitim Bakanlığı'nın, Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihte faal olan dershaneler ve öğrenci etüt eğitim merkezlerinden 1.9.2015 tarihine kadar başvuruları, belirlenecek esaslara göre uygun görülmesi hâlinde öğretim kurumlarına dönüşüm programına alacağı belirtilmiş, dönüşüm programına alınan kurumların, 2018-2019 eğitim öğretim yılının sonuna kadar mevzuatta öngörülen şartları taşımaları kaydıyla dönüşebilecekleri okul ve diğer kurum türleri ile dönüşüm esas ve usullerinin yönetmelikle düzenleneceği öngörülmüştür.

67. "*Dönüşüm programı*", Millî Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliğinde "*14.3.2014 tarihi itibarıyla Kanun hükümlerine göre dershane veya öğrenci etüt eğitim merkezi olarak faaliyet göstermekte iken 1.9.2015 tarihine kadar özel eğitim kurumuna dönüşmek isteyenlerin başvuru süreçlerinin, değerlendirme kriterlerinin, kurucularının dönüşmek istedikleri okul ve kurum ile dönüşümü tamamlayacakları süreye ilişkin taahhütlerinin yer aldığı program*" olarak tanımlanmıştır.

68. Dava konusu kural, maddenin yayımı tarihinde faal olan dershaneler ile bu düzenlemelere göre gerekli dönüşümü tamamlamayan öğrenci etüt eğitim merkezlerinden, dönüşüm programına başvuranlara ve programa alınanlara yöneliktir. Bu kurumlar yönünden dava konusu kurallar, geçerliliğini korumakta ve hukukî etkisini sürdürmektedir. Dönüşüm programına yapılan başvurular ilgililerin bu yöndeki iradelerini yansıttığından, dava konusu kuralın hukuk devleti ilkesine, eğitim ve öğrenim hakkı ile teşebbüs hürriyetine aykırılığın söz edilemez.

69. Bu çerçevede yapılan incelemede, dönüşüm programına dahil olmak için kanunen yapılması gereken başvurunun, başvuranlar yönünden bir dönüşüm taahhüdü niteliğinde olduğu açıktır. Bunun yanında dershaneler ile öğrenci etüt eğitim merkezlerinin dönüşüm programına başvurabilmeleri için kanunen yetkili organlarınca bu yönde karar alınması gerektiği ve bu başvuruların ancak kanunî temsilcileri aracılığıyla yapılabileceğine de kuşku bulunmamaktadır. Dönüşüm için son başvuru tarihi de yine Kanunda belirlenmiştir. Dava konusu kuralla, dönüşüm programına alınmak, idarece belirlenecek esaslara göre uygun görülme şartına bağlanmakla birlikte, idarece bu esasların belirlenmesinde, kanunda yer alan düzenlemelerin ve kuralların esas alınacağı tabii olduğundan, kanunî düzenleme çerçevesinde idareye dönüşüm esaslarının belirlenmesi yetkisi verilmesinde, yasama yetkisinin devredilemezliği ilkesine aykırılık olduğu söylenemez.

70. Dönüşüm takvimine ilişkin süreler de Kanun'da belirlenmiştir. Buna göre, 1.9.2015 tarihine kadar dönüşüm programına başvurulması ve 2018-2019 eğitim öğretim yılının sonuna

kadar dönüşümün gerçekleşmesi gerekmektedir. Dönüşüm takviminin sonunda, dönüşmek istenilen kurum için mevzuatta aranan koşulların taşınması gerektiği de yine Kanun'da öngörülmüştür. Dönüşülecek kurum olarak faaliyette bulunmak için gerekli koşullar da dönüşülmek istenen her bir kuruma bağlı olarak değişkenlik gösterecek teknik hususlardır. Belirtilen takvim ve bu takvim sonunda taşınması gereken koşullar bakımından yeni bir hukukî durum doğurmayan kuralda, dönüşümün teknik nitelik taşıyan ayrıntılarının kanunla düzenlenmesi zorunluluğundan bahsedilemeyeceğinden, belirtilen hususların düzenlenmesinin Bakanlıkça çıkarılacak yönetmeliğe bırakılması, yasama yetkisinin devri olarak nitelendirilemez. Düzenlemenin çerçevesinin kanunla belirlenmesinden sonra, konuya ilişkin ayrıntılı ve teknik düzenlemelerin yönetmeliğe bırakılmasında Anayasa'ya aykırılık bulunmamaktadır.

71. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2., 7., 13, 42. ve 48. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

2- 5580 Sayılı Kanun'un 2. Maddesinin Birinci Fıkrasının Değiştirilen (c) Bendinin "...ile Bakanlıkça dönüşüm programına alınan kurumlardan 2018-2019 eğitim-öğretim yılının sonuna kadar faaliyetleri devam eden ortaöğretim..." Bölümü

a- İptal Talebinin Gerekçesi

72. Dava dilekçesinde özetle, dershanelerin 2018-2019 eğitim öğretim yılının sonuna kadar dönüşümünün tamamlanmasının öngörüldüğü, dershanelerin özel okullara dönüşümünün öngörülmüş olması ve okul tanımı içine alınmasının dersane kapsamındaki eğitim ve öğrenim hakkını ölçsüz ve öze dokunur şekilde tamamen ortadan kaldırdığı, bu durumun kişinin maddî ve manevî varlığını geliştirme hakkı ile çalışma ve sözleşme hürriyetine aykırı olduğu belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 2., 13., 17., 42. ve 48. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b- Anayasaya Aykırılık Sorunu

73. Kanun'un 2. maddesinde yer alan "okul" tanımında yapılan değişiklik, geçici 5. maddenin ikinci fıkrasındaki düzenlemeyle uyumlu olarak, Bakanlıkça dönüşüm programına alınan kurumlardan 2018-2019 eğitim öğretim yılının sonuna kadar faaliyetleri devam edecek ortaöğretim özel okullarının, okul tanımı kapsamına alınmasından ibaret olup, dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

74. Dönüşüm programında bulunanlar ile dönüşüm programına alınmak için 1.9.2015 tarihine kadar yapılacak yeni başvurular yönünden, "Bakanlıkça dönüşüm programına alınan kurumlardan 2018-2019 eğitim-öğretim yılının sonuna kadar faaliyetleri devam eden ortaöğretim" özel okullarının "okul" tanımı kapsamında yer alması, söz konusu kurumların bu yöndeki tercihlerinin bir sonucu olup, kuralın hukuk devleti ilkesine, kişinin maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına, eğitim ve öğrenim hakkı ile teşebbüs hürriyetine aykırılığından söz edilemez.

75. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2., 13, 17., 42. ve 48. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

C- Kanun'un 12. Maddesiyle 5580 sayılı Kanuna Eklenen Ek 1. Maddenin Birinci Fıkrası İle Yedinci Fıkrasının Birinci Cümlesinin İncelenmesi

1- Birinci Fıkra

a- İptal Talebinin Gerekçesi

76. Dava dilekçesinde özetle, kuralda dersane çalışanlarının öğretmen olarak istihdam edilebileceklerle sınırlandırıldığı, bu kapsamda bulunmayan oldukça önemli bir çalışan kesimin işsizlikle karşı karşıya kalacağı, Devletin Anayasa'nın amir hükmü gereğince "*çalışma hayatını geliştirmek, çalışmayı desteklemek*" yerine çalışma ortamını ortadan kaldırdığı, Anayasa'nın 5. maddesinde kişinin temel hak ve özgürlüklerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak, Devletin temel amaç ve görevleri arasında sayılmakta iken dava konusu kuralla Devlet eliyle bireylerin mağduriyete uğradığı, dersanelerdeki eğitim çalışanlarının öğretmen olarak istihdamının sağlanması için yapılacak olan sınavın mülakat olarak belirlenmesinin kamu kurumlarına alımda objektiflik anlamında bir sıkıntıyı gündeme getirdiği, görevlendirme şekli ve çalışma yeri bakımından tam bir belirsizlik olduğu, ücretlerin önceki yaşam standartlarına erişemeyecekleri miktarlarda olacağı ve bununla ilgili büyük mağduriyetlerin yaşanacağı, kural içeriğinde eşitlik ilkesinin sağlanması yönünde kesin kanunî önlemlerin olmadığı, hukuka güven ve belirlilik ilkelerine aykırılık bulunduğu, işçinin kıdem ve ihbar tazminatının İş Kanunu'ndan kaynaklanan kanunî hakkı olduğu, dersaneler ile öğrenci etüt eğitim merkezlerinin Kanun'la kapatılmasının öngörülmesi nedeniyle hizmet akitleri sona erdirilen bu iş yerlerinde eğitim personeli olarak çalışmakta olanların hizmet akitlerinin İş Kanunu'nun 17. maddesinin (II) numaralı bendinde sıralanan "*ahlâk ve iyi niyet kurallarına uymayan haller ve benzerleri*" kapsamında feshedilmediği için İş Kanunu'nun 14. maddesine göre kıdem tazminatını hak ettikleri, iş sözleşmesini bildirim süresi vermeksizin fesheden işverenin ihbar tazminatı ödemekle yükümlü olması nedeniyle Kanun'la kapatılması öngörülen dersaneler ile öğrenci etüt eğitim merkezlerinde eğitim personeli olarak çalışmakta olanların ihbar tazminatını da hak ettikleri, Millî Eğitim Bakanlığında istihdam edilecek olmaları gerekçe gösterilerek kıdem ve ihbar tazminatı haklarından mahrum bırakılmalarının sosyal hukuk devleti ilkesine ve Anayasa'nın 5. ve 49. maddeleriyle Devlete verilen görevlerle bağdaşmadığı, hak arama hürriyetine aykırı olduğu belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 2., 5., 36. ve 49. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b- Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

77. Dava konusu kuralla, Kanun'un ek 1. maddesinin yayımı tarihi itibarıyla, ilgili mevzuat uyarınca faaliyet gösteren dersaneler ile öğrenci etüt eğitim merkezleri iş yerlerinde eğitim personeli olarak çalışmakta olan ve herhangi bir sosyal güvenlik kurumundan emeklilik, yaşlılık veya malullük aylığı almaya hak kazanmamış olanlardan, bu iş yerleri üzerinden sigorta primi ödenmiş çalışma süresi 1.1.2014 tarihi itibarıyla en az altı yıl olup 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 48. maddesinde öngörülen genel şartlar ile öğretmen kadrosuna atanabilmek için aranan özel şartları taşıyanların 1.7.2015-1.8.2015 tarihleri arasında başvurmaları hâlinde, Kamu Personel Seçme Sınavına girme şartı aranmaksızın Millî Eğitim Bakanlığınca belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde yapılacak sözlü sınavda başarılı olmaları kaydıyla, kadro ve ihtiyaçlar dikkate alınmak suretiyle belirlenen hizmet bölge ve hizmet alanlarında istihdam edilmek ve sağlık özü hariç dört yıl süreyle başka bir yere atanmamak üzere, öğretmen unvanlı memur kadrolarına atanabilecekleri hükme bağlanmış, dersane ile öğrenci etüt eğitim merkezlerinde eğitim personeli olarak çalışmakta iken Kanun'un ek 1. maddesinin birinci fıkrası uyarınca Millî Eğitim Bakanlığında istihdam edilenlerin, ayrıldıkları özel öğretim kurumundan kıdem ve ihbar tazminatı talep edemeyecekleri belirtilmiştir.

78. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrasında, kanunun belirli kurallarının iptali, diğer kurallarının veya tümünün uygulanmaması sonucunu doğuruyorsa, bunların da Anayasa Mahkemesince iptaline karar verilebileceği öngörülmektedir.

79. Dava konusu kural, mevcut dershaneler ve gerekli dönüşümü tamamlamayan öğrenci etüt eğitim merkezlerinin faaliyetlerinin 1.9.2015 tarihinde sona ermesine ilişkin temel düzenlemelerin uzantısı niteliğinde olup, söz konusu kurumların faaliyetlerinin belirtilen tarihte sona erecek olması nedeniyle bu kurumlarda çalışan eğitim personelinin öğretmen olarak kamuda istihdamını amaçlamaktadır. Kanun'un gerekçesinde kuralın, *"bu kurumlarda çalışmakta olan öğretmenlerin Bakanlıkta istihdam edilebilmesi"* için getirildiği belirtilmiştir. Kural, söz konusu kurumların faaliyetlerinin sona erecek olmasının bir sonucu olarak kanun koyucu tarafından kabul edildiğinden, dershaneler ve öğrenci etüt eğitim merkezlerine ilişkin temel düzenlemenin iptaline bağlı olarak bu düzenlemenin de uygulanma olanağı kalmamıştır. Dava konusu kuralın, bağlı olduğu ana düzenlemeden ayrı incelenebilmesi mümkün değildir.

80. Açıklanan nedenlerle kuralın, 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptali gerekir.

81. Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Muammer TOPAL, Kadir ÖZKAYA ile Rıdvan GÜLEÇ bu görüşe katılmamışlardır.

2- Yedinci Fıkrasının Birinci Cümlesi

a- İptal Talebinin Gerekçesi

82. Dava dilekçesinde, dava konusu kuralla çalışma ve girişim özgürlüğünün geriye dönük olarak, kazanılmış hakları ve hukuk güvenliğini ortadan kaldıracak biçimde sınırlandırıldığı belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 2. ve 48. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b- Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

83. Dava konusu kuralla, 5580 sayılı Kanun'un geçici 5. maddesi uyarınca dönüşüm programına alınan dershane ve öğrenci etüt eğitim merkezlerinden, dönüşüm sürecinin bitiminde dönüşme talebinde bulundukları örgün eğitim kurumunun haiz olması gereken şartları karşılayamayanların kurum açma izinlerinin iptal edilerek faaliyetlerine son verileceği ifade edilmiştir.

84. Dava konusu kural, dönüşüm programına alınanlar ve dönüşüm programına alınmak için 1.9.2015 tarihine kadar yapılacak yeni başvurular yönünden geçerliliğini ve hukuki etkisini sürdüren bir kural niteliğindedir. Özel öğretim kurumu olarak faaliyette bulunulabilmesi, bu konuda Kanun'la öngörülen koşulların taşınması ve faaliyette bulunma izni verilmesine bağlıdır. Geçiş hükmü niteliğindeki dava konusu kural, dönüşümün tamamlanması için ilgililere belirli bir süre verilmesi ve bu sürenin bitiminde mevzuatta aranan koşulların taşınmaması halinde ilgililerin kurum açma izinlerinin iptalini öngörmektedir.

85. Dönüşüm programına başvuru, dönüşüm için öngörülen süre sonunda dönüşmek istenilen kurum için mevzuatta öngörülen koşulların taşınacağı taahhüdünü içermektedir. Dönüşüm programına alınan kurumların faaliyet gösterebilecekleri azamî süre, 2018-2019 eğitim öğretim yılının bitimi tarihidir. Bu kurumlara verilen faaliyet izni bu tarihe kadar geçerli bir izindir. Bu tarihte, dönüşme talebinde bulunulan örgün eğitim kurumunun haiz olması gereken şartlar taşınınsın ya da taşınmasın bu izin son bulmaktadır. Söz konusu şartların taşınması halinde dönüşüm gerçekleşmiş olacak ve dönüşülen kurum için geçerli olan kurum açma izni verilecektir. Söz konusu şartların taşınmaması hâlinde ise ilgili kurumların faaliyeti kendiliğinden son bulacaktır. Her ne kadar, dava konusu kuralda kurum açma izninin iptalinden söz edilmekte ise

de bu kurumların anılan tarihten sonra faaliyet gösterememeleri, kurum açma izinlerinin ayrıca iptalini dahi gerektirmeyen, belirtilen kanunî düzenlemenin doğal bir sonucudur.

86. Nitekim 5580 sayılı Kanun'a eklenen geçici 5. maddenin ikinci fıkrasında "*dönüşüm programına alınan kurumların 2018-2019 eğitim öğretim yılının bitimine kadar mevzuatta öngörülen şartları karşılamaları*" koşulundan söz edilmiş, Kanun'un 2. maddesindeki "okul" tanımına ise "*Bakanlıkça dönüşüm programına alınan kurumlardan 2018-2019 eğitim-öğretim yılının sonuna kadar faaliyetleri devam eden ortaöğretim özel okulları*" ibaresi eklenmiştir. Bu düzenleme gereğince söz konusu kurumlar 2018-2019 eğitim öğretim yılı sonunda okul kapsamından zaten çıkmaktadırlar.

87. Bu yönüyle dava konusu kural, hukuk aleminde yeni bir hukukî sonuç doğurmayan bir durum tespitiinden ibaret olup, kuralda hukuk devleti ilkesi ile teşebbüs hürriyetine aykırılık bulunmamaktadır.

88. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. ve 48. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

D- Kanun'un 8. Maddesiyle, 4706 Sayılı Kanun'a Eklenen Geçici 16. Maddenin Birinci Fıkrasının "...Bakanlık aleyhine varsa açılan davalardan tüm yargılama giderleri üstlenilerek kayıtsız ve şartsız feragat edilmesi halinde..." Bölümünün ve Aynı Maddenin İkinci ve Yedinci Fıkralarının İncelenmesi

1- Geçici 16. Maddenin Birinci Fıkrasının "...Bakanlık aleyhine varsa açılan davalardan tüm yargılama giderleri üstlenilerek kayıtsız ve şartsız feragat edilmesi halinde..." Bölümü

a- İptal Talebinin Gerekçesi

89. Dava dilekçesinde özetle, yargı denetiminin, hukuk devletinin olmazsa olmaz koşulu olduğu, hak arama özgürlüğünün ise kendisi bir temel hak niteliği taşımasının ötesinde, diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden birisini oluşturduğu, Anayasa ile tanınmış hak ve hürriyetleri ihlal edilen herkesin, yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkânının sağlanmasını isteme hakkına sahip olduğu, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine göre de mahkeme önünde hak arama yolunun fiilen ya da hukuken, geçici de olsa kapatılması ya da kullanımını olanaksız kılan koşullara bağlanmasının adil yargılanma hakkının ihlali anlamına geldiği, dava konusu "*Bakanlık aleyhine varsa açılan davalardan tüm yargılama giderleri üstlenilerek kayıtsız ve şartsız feragat edilmesi hâlinde.*" ibaresinin yargısal denetimi sınırlandırdığı ve bu nedenle de hukuk devleti ilkesini, hak arama özgürlüğünü, adil yargılanma hakkını ve etkili başvuru hakkını ihlal ettiği belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 2., 36. ve 40. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b- Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

90. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca, dava konusu kural Anayasa'nın 13. maddesi yönünden de incelenmiştir.

91. 4706 sayılı Kanun'un geçici 16. maddesinin birinci fıkrasında, özel okula dönüşüm taahhüdünde bulunan dershanelerden Millî Eğitim Bakanlığına müracaat edenler lehine, Hazine taşınmazları üzerinde eğitim tesisi yapılması amacıyla Devlet İhale Kanunu'na göre pazarlık usulüyle yirmi beş yıla kadar bağımsız ve sürekli nitelikte irtifak hakkı tesis edilebileceği öngörülmüştür. İrtifak hakkı tesis edilebilmesi için aranan koşullardan, 5580 sayılı Kanun'un geçici 5. maddesinin uygulanmasına ilişkin olarak Millî Eğitim Bakanlığı aleyhine dava açılmış

ise bu davalardan tüm yargılama giderleri üstlenilerek kayıtsız ve şartsız feragat edilmesi koşulu, dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

92. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve kanunlarla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir.

93. Anayasa'nın 13. maddesinde, temel hak ve özgürlüklerin, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasa'nın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabileceği, bu sınırlamaların da Anayasa'nın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâîk Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamayacağı ifade edilmiştir.

94. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, "*Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.*" hükmüne yer verilmiştir. Maddeyle güvence altına alınan hak arama özgürlüğü ve adil yargılanma hakkı, kendisi bir temel hak niteliği taşımasının yanında, diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir.

95. Kişilere yargı mercileri önünde dava hakkı tanınması, adil bir yargılamanın ön koşulunu oluşturmakla birlikte, hak arama özgürlüğü bakımından tek başına yeterli bulunmamaktadır. Mahkemeye erişimi etkisiz kılacak ya da yargı yoluna başvurmayı caydırıcı nitelikteki düzenlemelerin, hak arama özgürlüğüne uygun olduğundan söz edilemez.

96. Kanun koyucunun özel okula dönüşüm taahhüdüyle dönüşüm programına alınan dershaneler lehine, Hazine arazisi üzerinde eğitim tesisi yapılması amacıyla irtifak hakkı tesis edilebileceği yolundaki düzenleme kapsamında, 5580 sayılı Kanun'un geçici 5. maddesinin uygulanmasına ilişkin dava açmış olanların davalardan feragat etmeleri koşulunun konulması, hak arama özgürlüğünü kullanarak dava açmış olanların davalarından vazgeçmemelerine bağlanan sonuçlar nedeniyle kuralın yargı yoluna başvurmayı önemli ölçüde caydırıcı nitelik taşıdığı açıktır. Hak arama hürriyetine getirilen bu sınırlamanın, ulaşılmak istenen amaç ile orantılı olduğu söylenemeyeceğinden kural, hukuk devleti ilkesi ile hak arama özgürlüğüne aykırıdır.

97. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2., 13. ve 36. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

98. Kural, Anayasa'nın 2., 13. ve 36. maddelerine aykırı bulunarak iptal edildiğinden, ayrıca Anayasa'nın 40. maddesi yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

99. Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Muammer TOPAL, Kadir ÖZKAYA ile Rıdvan GÜLEÇ bu görüşe katılmamışlardır.

2- Geçici 16. Maddenin İkinci Fıkrası

a- İptal Talebinin Gerekçesi

100. Dava dilekçesinde özetle, birinci fıkrada yer alan kural bakımından ileri sürülen Anayasaya aykırılık gerekçeleri, ikinci fıkra yönünden de ileri sürülmüştür.

b- Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

101. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca, dava konusu kural Anayasa'nın 13. maddesi yönünden de incelenmiştir.

102. Dava konusu kural, mevcut bir davanın bulunmaması nedeniyle ilgililer lehine irtifak hakkı tesis edildikten sonra dava açılması hâlinde, daha önce tesis edilmiş olan irtifak hakkının iptal edilerek, ilgililer tarafından herhangi bir hak veya tazminat talebinde bulunulmaksızın taşınmaz üzerindeki yapı ve tesislerin sağlam ve işler vaziyette Hazineye intikal etmesini öngörmektedir.

103. Mevcut bir davadan feragat edilmemesi durumu ile daha sonra dava açılması durumu için benzer hukukî sonuçlar öngörüldüğünden, bir başka deyişle, mevcut davadan feragat edilmemesi nedeniyle irtifak hakkı tesis edilmemesi durumu ile tesis edilen irtifak hakkının daha sonra dava açıldığı için iptal edilmesi durumu aynı nitelikte olduğundan, birinci fıkra yönünden belirtilen gerekçeler ikinci fıkra yönünden de geçerlidir.

104. Öte yandan, irtifak hakkı tesisinin iptalinden sonra taşınmaz üzerindeki yapı ve tesislerin Hazineye intikal etmesinin ve ilgililer tarafından herhangi bir hak veya tazminat talebinde bulunulamayacağının öngörülmesi nedeniyle, kural ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir orantının bulunmadığı hususu çok daha belirgin olarak ortaya çıkmaktadır. Taşınmaz üzerindeki yapı ve tesislerin Hazineye intikal etmemesi için ilgililer dava açma haklarını kullanamayacaklarından, hak arama hürriyetinin varlığını anlamsız kılacak bu sınırlama ölçüsüzdür.

105. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2., 13. ve 36. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

106. Kuralın Anayasa'nın 40. maddesi ile ilgisi görülmemiştir.

107. Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Muammer TOPAL, Kadir ÖZKAYA ile Rıdvan GÜLEÇ bu görüşe katılmamışlardır.

3- Geçici 16. Maddenin Yedinci Fıkrası

a- İptal Talebinin Gerekçesi

108. Dava dilekçesinde özetle, kamu hizmeti amacıyla kullanılan taşınmazların Millî Eğitim Bakanlığı üzerinden siyasî iktidarın tasarrufuna verilmesinin amaçlandığı, kiraya verme konusunda Bakanlığa takdir yetkisi tanınmış olmasında amacın kamu yararı ve kamu hizmeti olmadığı, kuralın subjektif kriterlerin öne çıkması sonucunu kaçınılmaz olarak doğuracağı ve kazanılmış hakları ortadan kaldıracağı, Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu'ndaki genel ilkelerle de çeliştiği belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b- Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

109. Dava konusu kural, mülkiyeti Hazineye ait ve Millî Eğitim Bakanlığına tahsisli taşınmazlar üzerindeki okul binalarının tamamı veya bir kısmı ile bu binaların eklenti ve bütünleyici parçalarının, eğitim ve öğretim faaliyetlerinde kullanılmak üzere, ilk yıl için 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanunu'nun 29. ve 31. maddelerine istinaden yayımlanan Emlak Vergisine Matrah Olacak Vergi Değerlerinin Takdirine İlişkin Tüzük hükümlerine göre hesaplanan emlak vergisine esas asgarî metrekare birim değerinin yüzde biri tutarındaki bedel üzerinden 2886 sayılı

Kanun'un 51. maddesinin birinci fıkrasının (g) bendine göre, pazarlık usulüyle, on yıla kadar süreyle Millî Eğitim Bakanlığınca kiraya verilebileceğini öngörmektedir.

110. "*Kamu yararı*" konusunda Anayasa Mahkemesi'nin yapacağı inceleme, kuralın kamu yararı amacıyla getirilip getirilmediği hususu ile sınırlı olup, somut düzenlemenin kamu yararı amacını etkin bir şekilde gerçekleştirmeye elverişli olup olmadığı yönündeki bir değerlendirme anayasallık denetiminin kapsamı dışında bulunmaktadır. İptali istenilen kuralın kamu yararı amacı dışında bir amaç gözetilerek getirildiği tespit edilememiştir.

111. Kiralamanın usul ve esasları, dava konusu kuralda belirtilmiştir. Buna göre, anılan binalar ile bunların eklenti ve bütünleyici parçaları ilk yıl için 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanunu'nun 29. ve 31. maddelerine istinaden yayımlanan Emlak Vergisine Matrah Olacak Vergi Değerlerinin Takdirine İlişkin Tüzük hükümlerine göre hesaplanan emlak vergisine esas asgarî metrekaare birim değerinin yüzde biri tutarındaki bedel üzerinden 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun 51. maddesinin birinci fıkrasının (g) bendine göre, pazarlık usulüyle kiraya verilebilecektir.

112. Dava dilekçesinde, subjektif kriterlerin öne çıkacağı ileri sürülmüş ise de Devlet İhale Kanunu'na göre pazarlık usulüyle kiraya verilme şartları belirlenmiş olduğundan, bu esaslara aykırı olarak yapılacak kiralamaların yargı yoluna başvurmak suretiyle hukuka uygunluklarının denetlenmesi mümkün bulunmaktadır.

113. Dava konusu kuralın, mülkiyeti kamu idaresine ait taşınmazların kamu hizmetine tahsisini düzenleyen 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 47. maddesindeki genel ilkelerle çeliştiği ifade edilmiş ise de Anayasa'ya uygunluk denetiminde bir kanunun bir diğer kanuna uygunluğunun esas alınabilmesi olanaklı değildir.

114. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

E- Kanun'un 21. Maddesiyle, 652 Sayılı KHK'nin 31. Maddesine Eklenen (3) Numaralı Fıkranın "*ile Bakanlıkta daire başkanı ve üzeri görevlerde fiilen bulunmuş olanların yurt dışı teşkilatında sürekli görevle atanmalarında hizmet süresi ve.*" Bölümünün İncelenmesi

1- İptal Talebinin Gerekçesi

115. Dava dilekçesinde özetle, Bakanlık merkez veya taşra teşkilatında ya da üniversitelerde en az bir yıl fiilen çalışmamış olanların Bakanlığın yurt dışı teşkilatına atanabilecek olmasının, memurluğa atanmamış aday memurların Bakanlığın yurt dışı teşkilatının Eğitim Müşaviri, Eğitim Ataşesi ve Eğitim Ataşe Yardımcısı kadrolarına atanmaları ve bu görevlerin temel eğitim ile hazırlayıcı eğitim ve staja tâbi tutulmamış kişilere gördürülmesi anlamına geleceği, daire başkanı ve üstü görevlerde fiilen bulunmuş olanlarda yabancı dil şartının aranmamasının söz konusu Eğitim Müşavirlikleri ile Eğitim Ataşeliklerine kanun ve yönetmeliklerle verilen görevlerin dil bilmeyen Eğitim Müşaviri, Eğitim Ataşesi ve Eğitim Ataşe Yardımcılarına tevdi edilmesi sonucuna yol açacağı, Millî Eğitim Bakanlığının Türkiye Cumhuriyeti Büyükelçilik ve Başkonsoloslukları nezdindeki Eğitim Müşavirlikleri ile Eğitim Ataşeliklerine bu görevin gerektirdiği nitelikleri taşımayan, yabancı dil bilmeyen kişilere açılarak, Eğitim Müşaviri, Eğitim Ataşesi ve Eğitim Ataşe Yardımcısı kadrolarının dağıtımına tâbi ulufe olarak değerlendirilmesinin adalet, hakkaniyet, kamu yararı ve eşitlik ilkelerine aykırı olduğu belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2- Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

116. 652 sayılı KHK'nin 31. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, Millî Eğitim Bakanlığının 189 sayılı Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Yurtdışı Teşkilatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararname esaslarına uygun olarak yurt dışı teşkilatı kurmaya yetkili olduğu ifade edilmiş, (2) numaralı fıkrasında yurt dışı teşkilatı kadrolarına sürekli görevle atanabilmek için aranan koşullar belirtilmiş, dava konusu ibarenin yer aldığı (3) numaralı fıkrasında da söz konusu koşullar yönünden getirilen istisnalara yer verilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığında daire başkanı ve üzeri görevlerde fiilen bulunmuş olanların yurt dışı teşkilatında sürekli görevle atanmalarında hizmet süresi şartının aranmayacağını öngören kural, dava konusu kuraldır.

117. 652 sayılı KHK ile yurt dışı teşkilatı kadrolarına sürekli görevle atanabilme koşulları, atanılan tarih itibarıyla en az bir yıldır fiilen Bakanlık merkez veya taşra teşkilatında ya da üniversitelerde çalışıyor olmak ve görevlendirmenin yapılacağı ülkenin resmî dilini veya Almanca, Fransızca ya da İngilizce dillerinden birini bilmek olarak belirlendikten sonra, belirtilen dillerin resmî dil olarak konuşulduğu ülkelerde, Yükseköğretim Kurulunca denkliği kabul edilen lisans, yüksek lisans veya doktora eğitimini tamamlayanlar, resmî dili Türkçe ve lehçesi olan ülkelere görevlendirilecekler ile Bakanlıkta daire başkanı ve üzeri görevlerde fiilen bulunmuş olanların yurt dışı teşkilatında sürekli görevle atanmalarında hizmet süresi ve yabancı dil şartının aranmayacağı belirtilmiştir.

118. Dava dilekçesinde, süre koşuluna getirilen istisnanın söz konusu görevlere aday memurların atanmasına neden olacağı, daire başkanı ve üzeri görevlerde bulunmuş olanlar yönünden yabancı dil şartının aranmamasının ise bu görevlerin niteliği ile bağdaşmadığı ileri sürülerek dava konusu kuralın iptali istenilmiş ise de dava konusu kural, daire başkanı ve üzeri görevlerde bulunmuş olanlar yönünden hizmet süresi koşuluna istisna getirilmesine ilişkin olduğundan, dava dilekçesinde ileri sürülen Anayasaya aykırılık gerekçelerinin, dava konusu kural ile bir ilişkisi bulunmamaktadır. Söz konusu gerekçelerin maddenin (3) numaralı fıkrasının dava konusu kural dışında kalan kısımlarına yönelik olması nedeniyle, ileri sürülen Anayasa'ya aykırılık iddiaları yönünden kuralın incelenebilmesi mümkün değildir.

119. Daire başkanı ve üzeri görevlerde bulunmuş olanlar yönünden hizmet süresine ilişkin koşulun aranmayacağına ilişkin dava konusu kural ise kanun koyucu tarafından söz konusu unvanlı görevlerin niteliğinin gözetilerek anılan görevlerde bulunanlar yönünden hizmet süresi koşulunun aranmasına gerek görülmemesine ilişkindir. Ayrıca dava konusu fıkra da yer alan "*hizmet süresi*" ibaresi, daire başkanı ve üzeri görevlerde bulunanlara özgü olmayıp, fikanın tamamında sayılanlar yönünden geçerli ortak kural niteliğindedir. Bu kapsamda, 657 sayılı Kanun'un 68. maddesi uyarınca, 1. dereceli kadrolardan ek göstergesi 5300 ve daha yukarıda olanlar için en az 12 yıl, 1. ve 2. dereceli kadrolardan ek göstergesi 5300'den az olanlar için ise en az 10 yıllık hizmet süresi şartı kural olarak bulunduğundan, 1. dereceli ve 3600 ek göstergeli bir kadro olan bakanlıklardaki daire başkanı ve üzeri bir görev alabilmek için ilgilinin en az 10 yıllık hizmetinin bulunması gerekmektedir.

120. Belirtilen nedenle, daire başkanı ve üzeri görevlerde bulunabilmek için gerekli olan hizmet süresi dikkate alındığında, bu görevi yürüten kişilerin yurt dışı teşkilatında görev alabilmesi için "*en az bir yıldır Bakanlıkta çalışmış olma*" şartının aranmamasında adalet ve hakkaniyet ile eşitlik ilkelerine aykırılık bulunmamaktadır.

121. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

F- Kanun'un 22. Maddesiyle, 652 Sayılı KHK'nin 37. Maddesinin Değiştirilen (8) Numaralı Fıkrasının İncelenmesi

1- Birinci ve İkinci Cümleler

a- İptal Talebinin Gerekçesi

122. Dava dilekçesinde özetle, kuralda hiçbir nesnel kritere yer verilmeyerek söz konusu görevlere atamanın bütünüyle idarenin keyfine bırakıldığı, kamu yararına sonuç doğurmayacak, kamu hizmetinin nitelikleriyle bağdaşmayan, bütünüyle keyfî, adalet anlayışına aykırı ve makul olmayan kuralın hukuk devleti ilkesi ile bağdaştırılamayacağı, hiçbir ilke konulmadan ve çerçeve çizilmeden okul ve kurum müdürlüğüne görevlendirme yapılması, görevlendirme süresi dolmadan sonlandırılması, süresi dolanların yeniden görevlendirilmesi ile diğer hususların düzenlenmesi yetkisinin idareye bırakılması ve bu fıkra kapsamındaki görevlendirmelerin hiçbir hak ve sonuç doğurmayacağı belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 2., 7. ve 123. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b- Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

123. 652 sayılı KHK'nin 37. maddesinin dava konusu (8) numaralı fıkrası, Okul ve Kurum Müdürlerinin görevlendirilmelerine ilişkin kurallar içermekte olup, Okul ve Kurum müdürlerinin, İl Millî Eğitim Müdürünün teklifi üzerine; Müdür Başyardımcısı ve Yardımcılarının ise Okul veya Kurum Müdürünün inhası ve İl Millî Eğitim Müdürünün teklifi üzerine Vali tarafından dört yıllığına görevlendirileceklerini, bu görevlendirmelerin süre tamamlanmadan sonlandırılması, süresi dolanların yeniden görevlendirilmesi ile bu fıkranın uygulanmasına ilişkin diğer usul ve esasların yönetmelikle düzenleneceğini belirtmektedir.

124. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca, dava konusu kural ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 128. maddesi yönünden de incelenmiştir.

125. Anayasa'nın 2. maddesinde, Türkiye Cumhuriyetinin bir hukuk devleti olduğu belirtilmiştir. Hukuk devleti ilkesinin gereklerinden biri olan belirlilik ilkesine göre, yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gereklidir. Hukuk güvenliği ilkesi ise normların öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar.

126. Anayasa'nın 7. maddesinde yasama yetkisinin Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne ait olduğu ve bu yetkinin devredilemeyeceği kurala bağlanmıştır.

127. Anayasa'nın 128. maddesinde de "*Devletin, kamu iktisadî teşebbüsleri ve diğer kamu tüzelkişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği aslî ve sürekli görevler, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görülür. Memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri kanunla düzenlenir...*" denilmektedir.

128. Yasama yetkisinin devredilemezliğini öngören Anayasa'nın 7. maddesi, memurlar ve diğer kamu görevlilerinin, nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işlerinin kanunla düzenleneceğini belirten Anayasa'nın 128. maddesi karşısında "*genel hüküm*" niteliği taşımakta ve kamu görevlilerine

ilişkin söz konusu düzenlemeler yönünden "*özel hüküm*" niteliği taşıyan Anayasa'nın 128. maddesinin öncelikle uygulanması gerekmektedir.

129. Kanunî düzenleme ilkesi, düzenlenen alanda temel ilkelerin kanunla konulmasını ve çerçevenin kanunla çizilmesini ifade etmektedir. Yürütmenin düzenleme yetkisi, sınırlı, tamamlayıcı ve bağımlı bir yetkidir. Bu nedenle Anayasa'da öngörülen ayırık durumlar dışında, kanunlarla düzenlenmemiş bir alanda, kanun ile yürütmeye genel nitelikte kural koyma yetkisi verilemez. Bununla birlikte, temel ilkelerin ve çerçevenin kanunla belirlendiği konulara ilişkin ayrıntıların düzenlenmesi konusunda yürütme organına yetki verilmesi, kanunî düzenleme ilkesine aykırılık oluşturmamaktadır.

130. Mevzuatımızda okul ve kurum müdürü, müdür başyardımcısı ve müdür yardımcısı unvanlı kadrolar olmadığından, bu görevlere atanma da söz konusu değildir. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun "*İkinci görev verilebilecek memurlar ve görevler*" başlıklı 88. maddesinde yer alan, öğretmenlere, asıl görevlerinin yanında okul ve enstitü müdürlüğü, başyardımcılığı ve yardımcılığı görevlerinin ikinci görev olarak yaptırılabilceği hükmünden de anlaşıldığı üzere, söz konusu yöneticilik görevleri, ikinci görev olup öğretmenlerin bu görevlerle görevlendirilmesi suretiyle yerine getirilmektedir.

131. Kuralda, okul ve kurum yöneticiliği görev süresi dört yıl olarak öngörülmüştür. Kadrolu bir görev olmayan, ikinci görev niteliği taşıyan okul ve kurum yöneticiliği görevlerinin, belirli bir süre ile sınırlandırılması, "*yaşamının genelliği ilkesi*" uyarınca kanun koyucunun bu konudaki takdirini yansıtmakta olup, bu görevlerin sınırsız olarak yapılmasını zorunlu kılan anayasal bir düzenleme bulunmamaktadır. Aynı şekilde, yöneticilik görevinin ikinci görev olduğu ve asıl görevin öğretmenlik olduğu göz önüne alındığında, öngörülen süre sonunda ilgililerin öğretmenlik görevine dönmelerinin, bir hak kaybı olarak kabulü de mümkün değildir. Kaldı ki, okul ve kurum yöneticiliği için öngörülen dört yıllık sürenin sonunda mevcut yöneticilerin yeniden görevlendirilebilme olanağı da bulunmakta, bir kez yöneticilik yapanların bir daha yöneticilik yapmaları engellenmemektedir.

132. Kuralda, Okul ve Kurum Müdürlerinin, İl Millî Eğitim Müdürünün teklifi üzerine; Okul ve Kurum Müdür Başyardımcısı ve Yardımcılarının ise Okul veya Kurum Müdürünün inhası ve İl Millî Eğitim Müdürünün teklifi üzerine Vali tarafından dört yıllığına görevlendirileceği ifade edilmiştir. Kanunda belirtilen görevlendirme usulünde, yukarıda belirtilen belirlilik ve öngörülebilirlik ilkelerine aykırılık bulunmamaktadır.

133. Kuralda, okul ve kurum yöneticiliğinde görevlendirmelerin dört yıllık süre tamamlanmadan sonlandırılması, süresi dolanların yeniden görevlendirilmesi ve bu fıkranın uygulanmasına ilişkin diğer usul ve esasların ise yönetmelikle düzenleneceği belirtilmiştir.

134. Düzenlenmesi yönetmeliğe bırakılan hususlar, görevlendirmenin dört yıllık süre tamamlanmadan sonlandırılması ve süresi dolanların yeniden görevlendirilmesi ile sınırlı olmayıp, okul ve kurum yöneticiliği için inha, teklif ve görevlendirmeye ilişkin usul ve esaslar da bu kapsamda yer almaktadır. İptali istenilen kuralda, inha ve teklifte bulunmaya, görevlendirme yapmaya yetkili kişiler dışında, görevlendirmeye ve görevlendirmenin sona erdirilmesine ilişkin diğer konularda herhangi bir temel ilke konulmamış ve bu konularda kanunî çerçeve çizilmemiş ise de okul ve kurum yöneticiliklerini ikinci görev olarak niteleyen ve bu görevlendirmenin yasal dayanaklarından biri olmaya devam eden 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda geçerli olan temel ilkelerin, görevlendirmeye ilişkin konular bakımından da geçerli olduğu ve belirtilen konularda yönetmelikle yapılacak düzenlemelerde "*kariyer*" ve "*liyakat*" ilkeleri başta olmak üzere 657 sayılı Kanun'da yazılı ilkelere uygun olarak idare tarafından

düzenleme yapılması gerektiği açıktır. Anayasa'nın 70. maddesinde yer alan, kamu hizmetine alınmada, görevin gerektirdiği niteliklerden başka hiçbir ayrımın gözetilemeyeceğine ilişkin kuralın, kamu hizmetine girdikten sonra yürütülecek görevler yönünden de geçerli olduğu kuşkusuzdur. Bu çerçevede, kariyer ve liyakat ilkeleri ve bu ilkelerin gereklerini oluşturan hizmet süresi, performans ve yeterlilik gibi objektif kriterlerin, okul ve kurum yöneticiliğine yapılacak görevlendirmeler ile bu görevlendirmelerin sona erdirilmesine ilişkin yönetmelik düzenlemelerinde esas alınması gerektiği ve bu hususun söz konusu yönetmeliğin hukuka uygunluk denetimini yapacak yargı yerlerince gözetileceği tabiidir.

135. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2., 7. ve 128. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

136. Kuralın, Anayasa'nın 123. maddesi ile ilgisi görülmemiştir.

2- Üçüncü Cümle

a- İptal Talebine İlişkin Gerekçe

137. Dava dilekçesinde özetle, okul ve kurumlarda yapılan yöneticilik görevlerinin bilgi ve deneyim ile liyakatı gerektirmediği ve öğretmenlik mesleğiyle aynı olduğunun söylenemeyeceği, mevcut yöneticilerin bu görevlere nesnel sınav sonuçlarına göre liyakatlarını ispat ederek atandıkları/görevlendirildikleri, Anayasa Mahkemesinin K.2013/36 sayılı kararında Sayıştay Kanunu'ndaki bir düzenlemeye ilişkin olarak kadro unvanlı daire başkanlığı ile görev unvanlı başkan yardımcılığı arasında kadro unvanı-görev unvanı arasında bir fark görmediği, yapılan görevlendirmelerin kanun koyucu tarafından da ilgilileri yönünden kazanılmış hak oluşturduğunun kabul edildiği, fakat bu hakkı ortadan kaldırmak için dava konusu kuralın getirildiği, okul ve kurum müdürlerinin atandıkları/görevlendirildikleri statüden doğan, tahakkuk etmiş, kendileri yönünden kesinleşmiş ve kişisel alacak niteliğine dönüşmüş haklarının "*kazanılmış hak*" niteliğinde olduğu belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b- Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

138. Dava konusu kuralda, bu fıkra kapsamında yapılan görevlendirmelerin, özlük hakları, atama ve terfi yönünden kazanılmış hak doğurmayacağı belirtilmektedir.

139. Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan hukuk devleti ilkesinin temel gereklerinden biri kazanılmış haklara saygı gösterilmesidir. Kazanılmış haklara saygı, hukuk güvenliği ilkesinin bir sonucudur. Kazanılmış hak, kişinin bulunduğu statüden doğan, tahakkuk etmiş ve kendisi yönünden kesinleşmiş ve kişisel alacak niteliğine dönüşmüş haktır.

140. İkinci görev olan yöneticilik görevi sona erdiğinde asıl görevi olan öğretmenlik görevine dönen kişiler yönünden, yöneticilik görevinin atama ve terfi yönünden kazanılmış hak oluşturduğu söylenemez. Bu görevlerin kazanılmış hak olarak kabulü, aynı zamanda söz konusu görevlerin belirli süre ile sınırlanması kuralı ile de bağdaşmamaktadır.

141. Memuriyet kadro derecesine bağlanan malî haklar, kişi yönünden tahakkuk etmiş ve kesinleşmiş alacak niteliğine dönüştüğünde kazanılmış hak teşkil eder. Kadro derecesine bağlanan malî haklar unvandan bağımsız olduğundan, unvan değişse bile bunların hukuken korunması gerekmektedir. Buna karşılık bir görevin fiilen yapılması karşılığında ödenen malî haklar, kazanılmış hak oluşturmaz. Bu gibi malî haklar, ilgilinin o görevi fiilen yerine getirdiği süreyle sınırlı olarak ödenir.

142. Okul ve kurum yöneticiliği, kadrolu bir görev olmadığından bu görevler yönünden farklı bir maaş öngörülmemekte, ancak okul ve kurum yöneticilerine fiilen derse girmeseler de belirli bir saat karşılığında ek ders ücreti ödenmektedir. Ek ders ücretleri, kural olarak fiilen derse girmenin karşılığı olduğundan, bu ücretin yöneticilik görevi sona eren kişi bakımından kazanılmış hak olduğu söylenemez.

143. Bu durumda, dava konusu kuralda kişilerin bulunduğu statülerden doğan, tahakkuk etmiş ve kendileri yönünden kesinleşmiş ve kişisel alacak niteliğine dönüşmüş haklara yönelik bir düzenleme öngörülmediğinden kazanılmış hakları ihlal eden bir müdahale de söz konusu değildir.

144. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

G- Kanun'un 25. Maddesiyle, 652 Sayılı KHK'ye Eklenen Geçici 10. Maddenin (8) Numaralı Fıkrasının İncelenmesi

1- İptal Talebinin Gerekçesi

145. Dava dilekçesinde özetle, 23.9.1998 tarihinden bu yana yaklaşık 16 yıldır Millî Eğitim Bakanlığının her derecedeki örgün ve yaygın eğitim kurumlarının müdür ve müdür yardımcısı görevleri için merkezî sınavların açıldığı ve sınavı kazananların söz konusu görevlere atandıkları, kariyer ve liyakat ilkelerine göre atanılan bu görevlerden hukuken ve fiilen geçerli olabilecek hiçbir sebep yokken dava konusu kuralla alınma ve boşalan görevlere sınavlara girmeyen ya da girip de kazanamayanların atanma yolunun açıldığı, Anayasa'nın 70. maddesinde kamu hizmetlerine girme hakkı kapsamında eşitlik ve liyakat ilkelerinin temellendirildiği, 657 sayılı Kanun'un temelinde de liyakat ilkesinin bulunduğu, kişilerin lehine ortaya çıkan hukukî sonuçları ortadan kaldıracak şekilde yasama tasarrufunda bulunulmasının hukuk güvenliği ilkesine aykırılık oluşturduğu, yasama yetkisinin genelliği ilkesine dayanılarak hukuk devleti ilkesine aykırı düzenlemelerin yapılamayacağı, mevzuatta öngörülen sınavları kazanarak liyakatlarını nesnel olarak ispat ederek atanılan görevlerin ilgilileri yönünden kazanılmış hak oluşturduğu, kişilerin kanunla daha alt göreve atanarak statü kaybına uğratılmalarının hukuk güvenliklerinin ihlali sonucunu doğurduğu, liyakat ilkesiyle bağdaşmadığı ve hak arama özgürlüğüne engel olduğu belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 2., 36. ve 70. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2- Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

146. Dava konusu kuralda, 652 sayılı KHK'nin geçici 10. maddesinin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla Okul ve Kurum Müdürü, Müdür Başyardımcısı ve Yardımcısı olarak görev yapanlardan görev süresi dört yıl ve daha fazla olanların görevinin, 2013-2014 ders yılının bitimi itibarıyla başka bir işleme gerek kalmaksızın sona ereceği, görev süreleri dört yıldan daha az olanların görevinin ise bu sürenin tamamlanmasını takip eden ilk ders yılının bitimi itibarıyla başka bir işleme gerek kalmaksızın sona ereceği belirtilmektedir.

147. Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan hukuk devletinin gereklerinden olan hukukî güvenlik ilkesi, normların öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar.

148. 6528 sayılı Kanun'la, 652 sayılı KHK'nin okul ve kurum yöneticiliklerine yapılacak görevlendirmelere ilişkin ana kuralı olan 37. maddesi değiştirilmiş ve bu görevlendirmeler dört

yıllık süre ile sınırlandırılmıştır. Dava konusu kural da, bu ana kuralın mevcut yöneticilere uygulanmasını sağlamakta, geçiş hükmü niteliği taşımaktadır. Düzenleme, statü hukuku bakımından soyut ve genel nitelik taşıyan bir kuralın, mevcut yöneticilere uygulanmasını sağlamaktadır.

149. Statü hukukunda, kazanılmış haklarına ve hukukî güvenlik ilkesine aykırı olmamak kaydıyla kamu görevlileri ile ilgili konularda değişiklik yapılabilmesi ve bu değişikliğin mevcut personele uygulanabilmesi mümkündür.

150. Okul ve kurum yöneticilikleri, mevcut yöneticiler yönünden kazanılmış hak olmadığından, yöneticilikle görevlendirmenin belirli bir süre ile sınırlanmasını öngören kuralın mevcut yöneticilere uygulanmasında kazanılmış hak ilkesine aykırılık bulunmamaktadır.

151. Hukukî güvenlik ilkesi ise değişen bir kuralın kişilere uygulanamazlığını değil, mevcut kurallara güvenerek hareket eden kişinin bu nedenle öngöremediği, olumsuz sonuçlarla karşı karşıya kalmasını önlemeyi amaçlamaktadır. Dava konusu kural, mevcut tüm idarecilerin derhal görevine son verilmesini öngörmemekte, kademeli bir geçiş süreci getirmektedir. Yöneticilik görevinde henüz dört yılını doldurmayanlar yönünden, fiilen yaptıkları yöneticilik görev sürelerine bağlı olarak bu kuralın kendilerine 1 ila 3 yıl arasında değişen süreler sonrasında uygulanacak olması nedeniyle, kuralın bu kişiler yönünden hukukî güvenlik ilkesine aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

152. Bu Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihte okul ve kurum yöneticiliği görevlerinde dört yılını dolduranlar yönünden ise bu kişilerin görevlerinin 2013-2014 ders yılı sonunda sona ermesi öngörülmüştür. Kanun'un 14.3.2014 tarihinde yürürlüğe girdiği ve 2013-2014 ders yılının 13.6.2014 tarihinde sona ereceği gözetildiğinde, bu kişilerin de üç ay öncesinden görevlerinin sona ereceğinden haberdar olmaları söz konusudur. Kanun'un yürürlüğe girdiği tarih ile 13.6.2014 tarihi arasında yöneticilik görevinde dört yılı dolduranlar yönünden de söz konusu üç aylık süre geçerlidir ve bu kişiler kuraldan üç ay öncesinden haberdardır.

153. 13.6.2014 tarihinden önce okul ve kurumların yöneticiliğinde dört yılını tamamlayacak olanların, bu kuraldan haberdar olma ve ona göre davranma yönünden, kural kapsamındaki diğer kişilere nazaran daha az süreleri bulunmakla birlikte, kuralın değiştirilmesiyle amaçlanan kamu yararı, yöneticilik görevinin ikinci görev ve asıl olanın öğretmenlik mesleği olması hususları gözetildiğinde bu sürelerin mevcut yöneticiler yönünden hukukî güvenlik ilkesinin ihlaline yol açacak nitelikte olduğu söylenemez. Kaldı ki, bu görevleri sona eren kişilerin yeniden yönetici olarak görevlendirilebilmeleri de mümkündür.

154. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

155. Kuralın, Anayasa'nın 36. ve 70. maddeleri ile ilgisi görülmemiştir.

H- Kanun'un 25. Maddesiyle, 652 Sayılı KHK'ye Eklenen Geçici 10. Maddenin (3) Numaralı Fıkrasının İncelenmesi

1- İptal Talebinin Gerekçesi

156. Dava dilekçesinde özetle, 652 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin geçici 3. maddesiyle belirli kadrolarda bulunanların görevlerine son verilerek maddede belirtilen kadrolara atanmış sayılacakları öngörülmüş iken aradan iki buçuk yıl geçmeden dava konusu kuralla yine benzer bir tasarrufla bulunduğu, 30.4.1999 tarihinden bu yana Millî Eğitim Bakanlığı merkez ve taşra teşkilatında şube

müdürlüğüne atanabilmek için bu amaçla yapılan sınavlarda başarılı olma koşulunun bulunduğu, daha üst görevlere atanmak için ise nesnel kriterler öngörüldüğü, kariyer ve liyakat ilkelerine göre atanmaların görevlerinden dava konusu kuralla hukuken ve fiilen geçerli bir sebep olmaksızın alındıkları, bu konuya ilişkin olarak Anayasa Mahkemesinin son yıllarda vermiş olduğu kararların kamu görevlilerinin kadro/görev unvanlarına ilişkin haklarının ve hukukî güvenliklerinin bulunmadığı anlamına geldiği, Anayasa'nın 70. maddesinde yer alan ve hizmete alınmada görevin gerektirdiği niteliklerden başka bir ayrımın gözetilemeyeceği hükmü ile liyakat ilkesinin kabul edildiği, daha önce tesis edilmiş bulunan işlemlerle kişiler lehine ortaya çıkan hukukî sonuçların gözetilmesinin liyakat ilkesi ile hukuk devleti ilkesinin gerektirdiği bir zorunluluk olduğu, bu sonuçları ortadan kaldıracak şekilde yasama tasarrufunda bulunulmasının hukukî güvenlik ilkesine aykırılık oluşturacağı, yasama yetkisinin genelliği ilkesinin belirtilen nitelikte bir tasarruf imkânı vermediği, şube müdürü görevine atanmaların mevzuatın öngördüğü sınavları kazanarak ve liyakatlarını nesnel olarak ispat ederek söz konusu görevlere atandıkları, üst yönetim görevlerine atanmaların da nesnel kriterler bağlamında söz konusu görevlere atandıkları, bu görevlerin kendileri açısından kazanılmış hak olduğu, liyakat ilkesinin kamu görevlileri yönünden hukukî güvenliğin sağlanmasına ve yönetim açısından istikrara hizmet ettiği, daha alt bir göreve atanarak statü kaybına uğranılmasının hukuk güvenliği ve liyakat ilkesine aykırı olduğu, bu kişilerin yasama tasarrufuna karşı dava açma haklarının bulunmadığı belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 2., 36. ve 70. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2- Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

157. Dava konusu kural, Millî Eğitim Bakanlığı merkez teşkilatında Talim ve Terbiye Kurulu Üyesi, Müsteşar Yardımcısı, Genel Müdür, İnşaat ve Emlak Grup Başkanı ve Grup Başkanı kadrolarında bulunanlar ile Bakanlık taşra teşkilatında İl Müdürü, İl Millî Eğitim Müdür Yardımcısı ve İlçe Millî Eğitim Müdürü kadrolarında bulunanların görevlerinin bu maddenin yayımı tarihinde hiçbir işleme gerek kalmaksızın sona ereceğini, bunlardan Talim ve Terbiye Kurulu Üyesi, Müsteşar Yardımcısı ve Genel Müdür kadrolarında bulunanların ekli (3) sayılı liste ile ihdas edilen Bakanlık Müşaviri kadrolarına, Grup Başkanı ve İl Müdürü kadrolarında bulunanların ekli (3) sayılı liste ile ihdas edilen Grup Başkanı ve İl Müdürü kadrolarına, diğerleri ile geçici 3. maddeye istinaden şahsa bağlı Şube Müdürü kadrolarında bulunanların ise ekli (3) sayılı liste ile ihdas edilen Eğitim Uzmanı kadrolarına, hâlen bulundukları kadro dereceleriyle hiçbir işleme gerek kalmaksızın atanmış sayılacaklarını, ekli (3) sayılı liste ile ihdas edilen kadroların herhangi bir sebeple boşalması hâlinde ise bu kadroların hiçbir işleme gerek kalmaksızın iptal edilmiş sayılacağını hükme bağlamaktadır.

158. Hukukî güvenlik ilkesi, hukuk devletinin gereklerinden biridir. Hak arama hürriyeti de adil yargılamanın ön koşulunu oluşturur.

159. Kamu personeli olarak görev yapan kişilerin bulundukları görevlerden alınmalarını gerektiren haklı bir neden olmadıkça görevlerine son verilememesi, hukukî güvenlik ilkesinin bir gereğidir. Kamu personelinin bulundukları görevden alınma ve başka bir göreve atanmalarının, haklarında bu yönde idari işlem tesis edilmesi ile gerçekleşmesi kural olmakla birlikte, hukukî ve fiilî zorunluluk hallerinde bu hususlarda yasal düzenlemeler yapılabileceği de kabul edilmektedir. Söz konusu zorunluluklar nedeniyle getirilen ve ilgililerin kazanılmış haklarını ihlal etmeyen düzenlemeler, hukukî güvenlik ilkesine aykırılık oluşturmaz.

160. Kanun koyucu Anayasa'ya uygun olmak kaydıyla, kamu hizmetinin yürütülmesine ilişkin koşulları belirleyerek kadro düzenlemesi yapabilir ve bu kapsamda, kamu hizmetinin gerekleri yönünden ve kamu yararı amacıyla yeni kadrolar ihdas edebileceği gibi mevcut bazı kadroları da kaldırabilir. Ayrıca, kamu idareleri ile kamu görevlileri arasındaki ilişkiler, kural

tasarruflarla düzenlendiğinden, kamu görevlilerinin statülerine ilişkin yeni kurallar koyabilir ya da var olan kuralları değiştirebilir.

161. Kamu kurum ve kuruluşlarının yeniden yapılandırılmaları kapsamında, teşkilat yapısı değiştirilen kurum ve kuruluşların bazı kadrolarında görev yapan kamu görevlilerinin görevlerinin sona erdirilerek başka kadrolara atanmalarının öngörülmesi, söz konusu hukukî ve fiilî zorunluluklar nedeniyle getirilen yasal düzenlemelerin bir örneğini oluşturmakta ve hak arama özgürlüğünün ihlaline yol açmamaktadır.

162. Bu durumda, ilgililerin başka kadrolara atanmalarının sebep unsuru, ilgili kurumun ya da kuruluşun yeniden teşkilatlandırılması olup, yürürlükte bulunan kanunlara dayanılarak ve kamu görevlisinin öznel durumu dikkate alınarak idarece tesis edilen naklen atama işlemlerinden farklıdır. Söz konusu hukukî ve fiilî zorunluluklar nedeniyle kazanılmış haklar korunarak başka kadrolara atama yapılması, kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamındadır.

163.Öte yandan, dava konusu kuralla tek bir kişi hakkında bireysel nitelikte bir yürütme işlemi tesis edilmeyip, aksine genel ve soyut bir kural getirilmektedir. Soyut bir kuralın gerçekte tek bir kişiyi ya da sınırlı sayıda kişiyi ilgilendiriyor olması onun soyut niteliğini ortadan kaldırmaz. Bireysel nitelikte bir işlemde söz edilebilmesi için somut olarak bir kişinin hukukî durumunda değişiklik yapan bir irade açıklamasının bulunması gerekir. Dava konusu kuralla doğrudan bazı kişilerin hukukî durumunda değişiklik yapılmasına yönelik bir irade açıklamasında bulunulmadığından bireysel işlemin varlığından söz edilemez. Kuralda belirtilen kadrolarda görev yapan kişilerin hukukî durumlarının düzenlemenin sonucundan etkilenmiş olması bu neticeyi değiştirmez.

164. Dava konusu kural, Millî Eğitim Bakanlığının merkez ve taşra teşkilatında yer alan bazı kadrolarında bulunanların görevlerinin sona ermesini, bu kişilerin atanacakları kadroları ve atandıkları kadroların şahsa bağlı kadrolar olmasını düzenlemektedir.

165. 6528 sayılı Kanun'la Millî Eğitim Bakanlığı teşkilatında yapılan değişiklikler incelendiğinde, Bakanlığın hizmet birimleri kapsamında iki yeni genel müdürlük (Ölçme, Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Genel Müdürlüğü ile Yükseköğretim ve Yurt Dışı Eğitim Genel Müdürlüğü) kurulduğu, "*Bilgi İşlem Grup Başkanlığı*" ile "*İnşaat ve Emlak Grup Başkanlığı*" adlarının "*Bilgi İşlem Daire Başkanlığı*" ve "*İnşaat ve Emlak Daire Başkanlığı*" şeklinde değiştirildiği ve Bilgi İşlem Daire Başkanlığının görevlerinin sayıldığı bentlerden birinde de değişiklik yapıldığı anlaşılmıştır. 6528 sayılı Kanun'la yapılan bir diğer değişiklik, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının, Bakanlığın "*karar organı*" olmaktan çıkarılarak "*inceleme organı*"na dönüştürülmesidir. Bu değişiklik paralelinde anılan Başkanlığın görevlerinde de değişikliğe gidilmiştir. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanı ve üye kaynaklarının belirtildiği fıkra yapılan değişiklikle ise "*eğitim ile ilgili alanlarda öğretim üyeleri*" kaynağının yer aldığı bent "*öğretim üyeleri*" şeklinde değiştirilerek, bu kişilerin eğitim ile ilgili alanlardan olması koşulu kaldırılmıştır.

166. Madde gerekçesinde, "*...Bakanlıkta hâlihazırda yürütülmekte olan yeniden yapılanma çalışmalarına paralel olarak, belirli kademelerdeki yönetici kadrolarında bulunanların ihdas edilen kadrolara atanmaları ve malî haklarının korunması öngörülmektedir*" denilmekte ise de 6528 sayılı Kanun'la 652 sayılı KHK'de yapılan değişiklikler bir bütün olarak incelendiğinde, Bakanlık teşkilatında yapılan ve yukarıda açıklanan değişiklikler, Talim ve Terbiye Kurulu üyesi, müsteşar yardımcısı, genel müdür, İnşaat ve Emlak Grup Başkanı, il müdürü, il millî eğitim müdür yardımcısı ve ilçe millî eğitim müdürü kadrosunda bulunanların görevlerinin sona ermesini, şahsa bağlı şube müdürü kadrosunda bulunanların ise bir başka

kadroya atanmalarını gerektiren hukukî ve fiilî zorunluluk olarak değerlendirilemez. Bu nedenle dava konusu kural, söz konusu kişiler yönünden hukukî güvenlik ilkesinin ihlaline yol açmaktadır.

167. "*Grup başkanı*" kadroları ise Kanun'la iptal edilmiş ve bu kadroda bulunanlar "*şahsa bağlı grup başkanı*" kadrosuna atanmışlardır. Bulunduğu kadro iptal edilmiş olan grup başkanlarının görevlerine son verilmesi, yapısal değişikliğin bir sonucu olarak ortaya çıkan hukukî ve fiilî zorunluluklar kapsamında bulunduğundan, "*şahsa bağlı*" ihdas edilen "*grup başkanı*" kadrolarına atanan ve malî hakları korunan bu kişilere ilişkin kısmı yönünden kuralın hukukî güvenlik ilkesine aykırılık oluşturduğu söylenemez.

168. Açıklanan nedenlerle fıkranın;

a- Birinci cümlesinde yer alan "*...Talim ve Terbiye Kurulu Üyesi, Müsteşar Yardımcısı, Genel Müdür, İnşaat ve Emlak Grup Başkanı ve...*" ibaresi ile "*...bulunanlar ile Bakanlık taşra teşkilatında İl Müdürü, İl Millî Eğitim Müdür Yardımcısı ve İlçe Millî Eğitim Müdürü kadrolarında...*" ibaresi Anayasa'nın 2. maddesine aykırıdır. İptalleri gerekir.

b- İkinci cümlesinde yer alan "*Bunlardan Talim ve Terbiye Kurulu Üyesi, Müsteşar Yardımcısı ve Genel Müdür kadrolarında bulunanlar ekli (3) sayılı liste ile ihdas edilen Bakanlık Müşaviri kadrolarına,...*", "*...ve İl Müdürü...*", "*...ve İl Müdürü....*" ile "*..., diğerleri ile geçici 3 üncü maddeye istinaden şahsa bağlı Şube Müdürü kadrolarında bulunanlar ise ekli (3) sayılı liste ile ihdas edilen Eğitim Uzmanı kadrolarına,...*" ibareleri Anayasa'nın 2. maddesine aykırıdır. İptalleri gerekir.

c- Kalan kısım Anayasa'nın 2. ve 36. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

169. Kuralın, Anayasa'nın 70. maddesi ile ilgisi görülmemiştir.

I- Kanun'un; 25. Maddesiyle 652 Sayılı KHK'ye Eklenen Geçici 10. Maddenin (7) Numaralı Fıkrasının; Birinci Cümlesinde Yer Alan ".Millî Eğitim Başdenetçisi, Millî Eğitim Denetçisi ve ." ibaresi ile ".Millî Eğitim Denetçi Yardımcısı ve." ibaresinin, İkinci Cümlesinde Yer Alan ".Millî Eğitim Başdenetçisi, Millî Eğitim Denetçisi,." ibaresi ile ".Millî Eğitim Denetçi Yardımcısı ve." ibaresinin, Üçüncü Cümlesinde Yer Alan "(Millî Eğitim Denetçi Yardımcılığından Maarif Müfettişliği kadrolarına atananlar dâhil)" ibaresinin, 26. Maddesinin (d) Bendinin; 27. Maddesinin; (3) Numaralı Fıkrasında yer alan "Millî Eğitim Denetçileri ve Millî Eğitim Denetçi Yardımcıları ile ." İbaresinin; (5) Numaralı Fıkrasının (a) bendinin ". aynı bentte yer alan 've Millî Eğitim Denetçi Yardımcıları' ve 'Millî Eğitim Denetçiliğine' ibareleri madde metninden çıkarılmıştır." Bölümü ile (b) Bendinin ". (g) bendinde yer alan 'Millî Eğitim Denetçi ve Denetçi Yardımcıları,' ibaresi yürürlükten kaldırılmış ve ." Bölümünün ve (7) Numaralı Fıkrasının İncelenmesi

1- İptal Taleplerinin Gerekçeleri

170. Dava dilekçesinde özetle,

Millî Eğitim Bakanlığı merkez denetim elemanları ile taşra denetim elemanlarının "*Maarif Müfettişliği*" adı altında bütünleştirilmesine gerekçe olarak gösterilen Millî Eğitim Şura kararlarının ve kamu kaynaklarının etkin ve verimli kullanımı gerekçesinin yapılan düzenlemelerle bağdaşmadığı, Millî Eğitim Bakanlığı'nın temel görevinin örgün ve yaygın eğitim ve öğretim hizmetini yürütmek ve yönetmek olması ve eğitim ve öğretim hizmetlerinin çocukların zihinsel gelişim düzeylerine göre, bütüncül bir yaklaşımla ilkökul, ortaokul ve orta

öğretim şeklinde kademelere ayrılması nedeniyle denetim ve rehberlik hizmetlerinin de bu bütüncül yaklaşım içinde kademelere ayrıldığı, denetimin tek çatı altında birleştirilmesi ile eğitim ve öğretim kademelerine göre şekillenmiş denetimin bir unvan altında bütünleştirilerek il millî eğitim müdürlüklerine devrinin başka şeyler olduğu, eğitimde bütüncül yaklaşımın Bakanlık merkez teşkilatındaki ana hizmet birimi genel müdürlüklerin görev ve yetkileriyle genel müdür ve sekreteryası dışındaki görevlilerinin il müdürlüklerine devrini gerektirmediği gibi, yönetimin bir unsuru olan denetimin görev ve yetkileriyle denetim elemanlarının devri sonucunu da doğurmadığı, Millî Eğitim Bakanlığı ders programında okullara göre 150'ye yakın farklı branş dersi bulunması nedeniyle her ilde idari denetim elemanları hariç 150'ye yakın branş dersi denetim elemanı atanması gerekliliğinin kadro ve malî imkânlar çerçevesinde imkânsızlığı bir yana, kaynakların etkili ve verimli kullanılması ile de açıklanamayacağı,

"*Maarif Müfettişi*" unvanı altında bütünleştirilen merkez denetim elemanı Millî Eğitim Denetçileri/Bakanlık Müfettişleri ile taşra denetim elemanı İl Eğitim Denetmenleri/ ilköğretim müfettişlerinin mesleğe alınma koşulları ile görev ve yetkilerinin aynı olmadığı, Anayasa Mahkemesinin de bir kararında ilköğretim müfettişleri ile Bakanlık müfettişlerinin aynı hukukî konumda olmadıklarını kabul ettiği, Millî Eğitim Bakanlığınca yürürlükte bulunan kanun ve yönetmeliklere göre açılan Millî Eğitim Bakanlığı Müfettişliği/Denetçi Yardımcılığı yazılı ve sözlü sınavlarında başarılı olanların yardımcı kadrolarına atandıktan sonra üç yıl süreli yetiştirme eğitiminden sonra yeterlik sınavında başarılı olanların Müfettişlik/Denetçilik mesleğine atanmış olmaları nedeniyle bu mesleğe atanmışlar yönünden kişiselleşmiş ve kazanılmış bir hakkın bulunduğu, halkın devlete olan güveninin korunmasının ancak hukuk güvenliğinin sağlanmasıyla mümkün olduğu, kamu görevlileri açısından bulundukları kadrolara ait görev güvencelerinin kazanılmış hak olarak değerlendirilmese dahi statü hukukuna ve kariyer ilkesine dayanan bir personel rejiminde, kanunla daha alt bir görev ile birleştirilip, Millî Eğitim Bakanlığı merkez denetim elemanlığı görevinden, İl Millî Eğitim Müdürlüğü bünyesinde oluşturulan Maarif Müfettişliği görevine atanarak statü kaybına uğratılmalarının hukuk güvenliklerinin ihlali sonucunu doğurduğu, hukuk devleti ilkesi ve statü hukukunun temelindeki liyakat ilkesiyle bağdaşmadığı,

Bakanlık Merkez teşkilatında sadece Rehberlik ve Denetim Başkanı ile sekreteryasının tutulması ve merkez teşkilatının (müsteşarlık, müsteşar yardımcılıkları ve genel müdürlüklerin) iş ve işlemleri ile her düzey ve kademedeki kamu görevlilerinin denetim, değerlendirme, inceleme ve soruşturma işlerinin İl Millî Eğitim Müdürlükleri bünyesinde oluşturulan Maarif Müfettişliği Başkanlığında görev yapan Maarif Müfettişlerinin Rehberlik ve Denetim Başkanlığında geçici görevlendirilmesi suretiyle yapılmasının denetim ve teftiş görevinin niteliği ve asgarî gerekleri ile bağdaşmadığı, iptali istenen düzenlemelerin her ilde her branştan denetim elemanı bulundurmaya zorunlu kılarak büyük bir kaynak savurganlığına yol açtığı için kamu yararının da bulunmadığı, müfettişliğe giriş koşulları ile müfettişlerin görev ve yetkileri bakımından birbirinden farklı olan ilköğretim müfettişleri ile Genel İdare Hizmetleri Sınıfında yer alan müfettişlerin "*Maarif Müfettişi*" unvanı altında birleştirilerek Millî Eğitim Müfettişlerinin statü kaybına uğratılmalarının eşitlik ilkesine de aykırı olduğu, kanunla yapılan bu düzenlemelere ilgililerin dava açma haklarının bulunmadığı belirtilerek kuralların, Anayasa'nın 2., 10., 36. ve 70. maddelerine aykırı olduğu,

ileri sürülmüştür.

2- Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

171. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca, dava konusu kural ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 113. ve 123. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

172. Dava konusu kurallar, Millî Eğitim Bakanlığında görev yapan Millî Eğitim Denetçi ve Millî Eğitim Denetçi Yardımcılarının, yeni düzenleme ile Maarif Müfettişi ve Maarif Müfettişi Yardımcısı kadrolarına atanmalarına ve "*Millî Eğitim Denetçi*" ve "*Millî Eğitim Denetçi Yardımcısı*" unvanlarının mevzuattan çıkarılmasına ilişkindir.

173. 652 sayılı KHK'ya eklenen geçici 10. maddenin (7) numaralı fıkrasında, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte Millî Eğitim Başdenetçisi, Millî Eğitim Denetçisi ve İl Eğitim Denetmeni kadrosunda bulunanların Maarif Müfettişi, Millî Eğitim Denetçi Yardımcısı ve İl Eğitim Denetmen Yardımcısı kadrosunda bulunanların ise Maarif Müfettiş Yardımcısı kadrolarına, başka bir işleme gerek kalmaksızın bulundukları kadro dereceleriyle atanmış sayılacakları, bunların Millî Eğitim Başdenetçisi, Millî Eğitim Denetçisi, İl Eğitim Denetmeni, Millî Eğitim Denetçi Yardımcısı ve İl Eğitim Denetmen Yardımcısı olarak geçirdikleri sürelerin, ilgisine göre Maarif Müfettişi ve Maarif Müfettiş Yardımcısı olarak geçmiş sayılacağı, bu şekilde Maarif Müfettişi ve Maarif Müfettiş Yardımcısı kadrolarına atanmış sayılanlara, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce yürürlükte bulunan mevzuat hükümlerine göre söz konusu kadrolarına bağlı olarak malî haklar kapsamında fiilen yapılan her türlü ödemeler toplamı net tutarının, atanmış sayıldıkları kadro unvanları için öngörülen malî haklar toplamı net tutarından fazla olması hâlinde, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte anılan kadro unvanlarında bulunanlar hakkında (Millî Eğitim Denetçi Yardımcılığından Maarif Müfettişliği kadrolarına atanmışlar dâhil), atanmış sayıldıkları kadroda bulundukları sürece bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce yürürlükte bulunan mevzuat hükümlerinin uygulanmasına devam olunacağı hükme bağlanmıştır. Millî Eğitim Başdenetçileri, Millî Eğitim Denetçilerinin Maarif Müfettişi, Millî Eğitim Denetçi Yardımcılarının ise Maarif Müfettiş Yardımcısı kadrolarına atanmalarını öngören kuralda yer alan "*Millî Eğitim Başdenetçisi*", "*Millî Eğitim Denetçisi*" ve "*Millî Eğitim Denetçi Yardımcısı*" ibareleri ile bu düzenlemenin devamı niteliği taşıyan hizmet sürelerine ilişkin ikinci cümlede yer alan aynı ibareler ile malî haklarına ilişkin üçüncü cümledeki ("*Millî Eğitim Denetçi Yardımcılığından Maarif Müfettişliği kadrolarına atanmışlar dâhil*") ibaresi dava konusu edilmiştir.

174. 6528 sayılı Kanun'un 26. maddesinin dava konusu (d) bendiyle de, 652 sayılı KHK'nin 40. maddesinin başlığında yer alan "...ve Denetçi..." ibaresi ile birinci fıkrasında yer alan "...ile Millî Eğitim Denetçileri ve Denetçi Yardımcıları..." ibaresi ve maddenin ikinci, üçüncü ve dördüncü fıkraları yürürlükten kaldırılmıştır. Yürürlükten kaldırılan ibareler, Bakanlıkta uzman ve denetçi istihdamına ilişkin madde başlığında ve birinci fıkra düzenlemesinde yer almakta, yürürlükten kaldırılan fıkralar ise denetçi yardımcılığına atanabilmek için gerekli koşulları, denetçi yardımcılığına atanmış olanlara ilişkin hükümleri içermektedir. Dava konusu kuraldan sonra 652 sayılı KHK'nin 40. maddesi, "*uzman ve uzman yardımcıları*"na ilişkin hükümler içeren bir düzenlemeye dönüşmüştür.

175. Harcırah Kanunu'nun yurtiçinde verilecek gündelik miktarını düzenleyen 33. maddesinde gündelik verilecek unvanlar arasında sayılan "*Millî Eğitim Denetçileri ve Millî Eğitim Denetçi Yardımcıları*" unvanları da, 6528 sayılı Kanun'un 27. maddesiyle yapılan değişiklikle bu kapsamdan çıkarılmış olup, fıkra da yer alan "*Millî Eğitim Denetçileri ve Millî Eğitim Denetçi Yardımcıları ile*" ibaresi, dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

176. 6528 sayılı Kanun'un 27. maddesinin (5) numaralı fıkrasının (a) bendinde yer alan dava konusu kuralla ise 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 36. maddesinin "ORTAK HÜKÜMLER" bölümünün (A) fıkrasının, bir defaya mahsus olmak üzere haklarında ayrıca bir derece yükselmesi uygulanacağı belirtilen ve mesleğe özel yarışma sınavına tabi tutulmak suretiyle alınan kadrolar arasında sayılan "*Millî Eğitim Denetçi Yardımcıları*" ve "*Millî Eğitim Denetçiliği*" kadroları madde metninden çıkarılmıştır. Anılan fıkranın (b) bendinde yer alan dava

konusu kuralla da 657 sayılı Kanun'un 152. maddesinin "II- Tazminatlar" kısmının "A- ÖZEL HİZMET TAZMİNATI" bölümünün (g) bendinde yer alan "*Millî Eğitim Denetçi ve Denetçi Yardımcıları*," ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

177. 6528 sayılı Kanun'un 27. maddesinin dava konusu (7) numaralı fıkrasıyla da, 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin eki cetvellerin Millî Eğitim Bakanlığına ait bölümünde yer alan "*Baş Denetçi*", "*Denetçi*" ve "*Denetçi Yardımcısı*" unvanlı boş ve dolu kadrolar iptal edilmiş ve anılan cetvelden çıkarılmıştır.

178. Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde yerine getirilen rehberlik ve denetim hizmetlerinin düzenlendiği 652 sayılı KHK'nin 17. ve 41. maddeleri, 6528 sayılı Kanun'la bir bütün olarak değiştirilmiştir. Bu Kanun'la yapılan değişiklikten önce Rehberlik ve Denetim Başkanlığının görevleri şu şekilde belirlenmiştir:

a) Bakanlığın görev alanına giren konularda Bakanlık personeline, Bakanlık okul ve kurumlarına, özel öğretim kurumlarına ve gerçek ve tüzel kişilere rehberlik etmek,

b) Bakanlığın görev alanına giren konularda faaliyet gösteren kamu kurum ve kuruluşları, gerçek ve tüzel kişiler ile gönüllü kuruluşlara, faaliyetlerinde yol gösterecek plan ve programlar oluşturmak ve rehberlik etmek,

c) Bakanlık tarafından veya Bakanlığın denetiminde sunulan hizmetlerin kontrol ve denetimini ilgili birimlerle işbirliği içinde yapmak, süreç ve sonuçlarını mevzuata, önceden belirlenmiş amaç ve hedeflere, performans ölçütlerine ve kalite standartlarına göre analiz etmek, karşılaştırmak ve ölçmek, kanıtlara dayalı olarak değerlendirmek, elde edilen sonuçları rapor hâline getirerek ilgili birimlere ve kişilere iletmek,

ç) Bakanlık teşkilatı ile Bakanlığın denetimi altındaki her türlü kuruluşun faaliyet ve işlemlerine ilişkin olarak, usûlsüzlükleri önleyici, eğitici ve rehberlik yaklaşımını ön plana çıkaran bir anlayışla, Bakanlığın görev ve yetkileri çerçevesinde denetim, inceleme ve soruşturmalar yapmak,

d) Bakanlık teşkilatı ile personelinin idarî, malî ve hukukî işlemleri hakkında denetim, inceleme ve soruşturma yapmak,

e) Bakan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak.

179. Bu görevlerin, Millî Eğitim Denetçilerince yerine getirilmesi öngörülmüştür. KHK'nin 41. maddesinde ise illerdeki her derece ve türdeki örgün ve yaygın eğitim kurumları ile il ve ilçe millî eğitim müdürlüklerinin rehberlik, işbaşında yetiştirme, denetim, değerlendirme, inceleme, araştırma ve soruşturma hizmetlerini yürütmek üzere, il millî eğitim müdürlükleri bünyesinde Eğitim Denetmenleri Başkanlıkları oluşturulması öngörülmüş ve bu Başkanlıklarda söz konusu görevleri yerine getirmek üzere İl Eğitim Denetmenleri ve İl Eğitim Denetmen Yardımcılarının istihdam edileceği belirtilmiştir.

180. 6528 sayılı Kanun'la 652 sayılı KHK'nin 17. maddesinde yapılan değişiklikle, Rehberlik ve Denetim Başkanlığının görevleri, daha önce Eğitim Denetmenleri Başkanlıklarınca yerine getirilen görevleri de içerir şekilde;

a) Bakanlığın görev alanına giren konularda Bakanlık personeline, Bakanlık okul ve kurumlarına, özel öğretim kurumlarına ve gerçek ve tüzel kişilere rehberlik etmek,

b) Bakanlığın görev alanına giren konularda faaliyet gösteren kamu kurum ve kuruluşları, gerçek ve tüzel kişiler ile gönüllü kuruluşlara, faaliyetlerinde yol gösterecek plan ve programlar oluşturmak ve rehberlik etmek,

c) Bakanlık tarafından veya Bakanlığın denetiminde sunulan hizmetlerin kontrol ve denetimini ilgili birimlerle iş birliği içinde yapmak, süreç ve sonuçlarını mevzuata, önceden belirlenmiş amaç ve hedeflere, performans ölçütlerine ve kalite standartlarına göre analiz etmek, karşılaştırmak ve ölçmek, kanıtlara dayalı olarak değerlendirmek, elde edilen sonuçları rapor hâline getirerek ilgili birimlere ve kişilere iletmek,

ç) Bakanlık teşkilatı ve personeli ile Bakanlığın denetimi altındaki her türlü kuruluşun faaliyet ve işlemlerine ilişkin olarak, usulsüzlükleri önleyici, eğitici ve rehberlik yaklaşımını ön plana çıkaran bir anlayışla, Bakanlığın görev ve yetkileri çerçevesinde denetim, inceleme ve soruşturma iş ve işlemlerini Maarif Müfettişleri aracılığıyla yapmak,

d) Her derece ve türdeki örgün ve yaygın eğitim kurumları ile il ve ilçe millî eğitim müdürlüklerinin rehberlik, işbaşında yetiştirme, denetim, değerlendirme, inceleme, araştırma ve soruşturma hizmetlerini Maarif Müfettişleri aracılığıyla yürütmek,

e) Bakan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak,

olarak değiştirilmiş ve Rehberlik ve Eğitim Başkanlığına verilen görevlerin yerine getirilmesi amacıyla illerde il millî eğitim müdürlükleri bünyesinde Maarif Müfettişleri Başkanlıklarının oluşturulması öngörülmüştür.

181. KHK'nin 41. maddesinde yapılan değişiklikle de Eğitim Denetmenleri Başkanlıkları yerine il millî eğitim müdürlükleri bünyesinde Maarif Müfettişleri Başkanlıklarının oluşturulması ve bu Başkanlıklarda Maarif Müfettişleri ile Maarif Müfettiş Yardımcılarının istihdam edilmesi öngörülmüştür. İhtiyaç hâlinde Maarif Müfettişlerinin, Rehberlik ve Denetim Başkanlığında görevlendirilebileceği de belirtilmiştir. KHK'nin geçici 10. maddesinin (6) numaralı fıkrasıyla da 190 sayılı KHK'nin eki (I) sayılı cetvelin Millî Eğitim Bakanlığına ait bölümde yer alan boş ve dolu İl Eğitim Denetmeni ve İl Eğitim Denetmen Yardımcısı kadroları unvan sırasıyla Maarif Müfettişi ve Maarif Müfettiş Yardımcısı olarak değiştirilmiştir.

182. Millî Eğitim Bakanlığının rehberlik ve denetim hizmetlerine ilişkin 652 sayılı KHK'nin 6528 sayılı Kanun'la değiştirilen 17. ve 41. maddelerinde yer alan temel kurallar ile geçici 10. maddesinin (6) numaralı fıkrası dava konusu edilmemiş olmakla birlikte, bu düzenlemelerin uzantısı ya da sonuçları olarak nitelendirilebilecek ve 17. ile 41. maddeler bakımından geçiş hükmü niteliği taşıyan 652 sayılı KHK'nin geçici 10. maddesinin (7) numaralı fıkrasında yer alan, Millî Eğitim Denetçi ve Millî Eğitim Denetçi Yardımcılarının, Maarif Müfettişi ve Maarif Müfettişi Yardımcısı kadrolarına başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın atanmış sayılmalarına ve bu kişilerin özlük haklarına ilişkin düzenlemeler ile Millî Eğitim Denetçi ve Millî Eğitim Denetçi Yardımcısı kadrolarına ilişkin mevzuatta yer alan kuralların yürürlükten kaldırılmasına ilişkin düzenlemeler dava konusu edilmiştir.

183. Anayasa'nın 123. maddesinde idarenin kuruluş ve görevleriyle bir bütün olduğu ve kanunla düzenleneceği belirtilmiş, 113. maddesinde de bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri, yetkileri ve teşkilatının kanunla düzenleneceği kural altına alınmıştır. Bu anlamda, bir kamu kurumunun görmesi gereken kamu hizmetinin niteliğinin hangi kamu görevlilerince yerine getirileceğine karar verme yetkisi yasama organına aittir. Yasama organı Anayasa'ya uygun olmak kaydıyla, kamu hizmetinin yürütülmesine ilişkin koşulları belirleyerek kadro düzenlemesi yapabilir. Kamu hizmetinin gerekleri yönünden ve kamu yararı amacıyla yeni kadrolar ihdas

edebileceği gibi mevcut bazı kadroları birleştirebilir ya da kaldırabilir. Kuruluşların yeniden yapılanması, mevcut bazı görevlerde bulunanların kadrolarının iptal edilmesi ve başka kadrolara atanmaları bakımından hukukî ve fiilî bir zorunluluk oluşturabilecektir.

184. Kamu görevlisi olarak görev yapan kişilerin bulundukları görevlerden alınmalarını gerektiren haklı bir neden olmadıkça görevlerine son verilememesi, hukukî güvenlik ilkesinin bir gereğidir. Kamu personelinin bulundukları görevden alınma ve başka bir göreve atanmalarının, haklarında bu yönde idarî işlem tesis edilmesi ile gerçekleşmesi kural olmakla birlikte, hukukî ve fiilî zorunluluk hallerinde bu hususlarda yasal düzenlemeler yapılabileceği de kabul edilmektedir.

185. Kamu kurum ve kuruluşlarının yeniden yapılandırılmaları kapsamında, teşkilat yapısı değiştirilen kurum ve kuruluşların bazı kadrolarında görev yapan kamu görevlilerinin görevlerinin sona erdirilerek başka kadrolara atanmalarının öngörülmesi, söz konusu hukukî ve fiilî zorunluluklar nedeniyle getirilen yasal düzenlemelerin bir örneğini oluşturmakta ve bu durum hak arama özgürlüğünün ihlaline yol açmamaktadır.

186. 6528 sayılı Kanun'un 17. maddesinin gerekçesinde, *"Bilindiği üzere, Millî Eğitim 14 üncü, 15 inci ve 17 nci Şura Kararlarında, Türkiye Büyük Millet Meclisi Araştırma Komisyonunun 1993 tarihli raporunda ve eğitim bilimi alanındaki araştırmalarda denetimde bütüncül yaklaşım önerilmektedir. Ayrıca denetim birimlerinin tek çatı altında birleştirilmeleri kamu kaynaklarının daha etkili ve verimli kullanılmasını sağlayacaktır."* denilmiş, TBMM Millî Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonunca da Bakanlık merkez teşkilatında yer alan Millî Eğitim Denetçileri ile taşra teşkilatında görev yapan il eğitim denetmenlerinin aynı kadroda birleştirilmesiyle maarif geleneğine uygun olarak Maarif Müfettişliğinin oluşturulduğundan söz edilmiştir.

187. Belirtilen gerekçelerle, rehberlik ve denetim hizmetlerinde kamu kaynaklarının daha etkin ve verimli kullanılması amacıyla söz konusu düzenlemenin yapıldığı anlaşılmaktadır. *"Kamu yararı"* konusunda Anayasa Mahkemesi'nin yapacağı inceleme, kuralın kamu yararı amacıyla getirilip getirilmediği hususu ile sınırlı olup, somut düzenlemenin kamu yararı amacını etkin bir şekilde gerçekleştirmeye elverişli olup olmadığı yönündeki bir değerlendirme anayasallık denetiminin kapsamı dışında bulunmaktadır.

188. Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan hukuk devleti ilkesinin temel gereklerinden biri kazanılmış haklara saygı gösterilmesidir. Kazanılmış haklara saygı, hukuk güvenliği ilkesinin bir sonucudur. Kazanılmış hak, kişinin bulunduğu statüden doğan, tahakkuk etmiş ve kendisi yönünden kesinleşmiş ve kişisel alacak niteliğine dönüşmüş haktır.

189. Rehberlik ve denetim hizmetleri yönünden teşkilat yapısı değiştirilen Millî Eğitim Bakanlığının Millî Eğitim Denetçisi ve İl Eğitim Denetmeni kadrolarında görev yapan kamu görevlilerinin görevlerinin sona erdirilerek Maarif Müfettişi kadrolarına atanmış sayılmalarının öngörülmesi, yeniden teşkilatlanma sonucu ortaya çıkan hukukî ve fiilî zorunluluklardan kaynaklanmaktadır. Buna göre, söz konusu işlemin sebep unsuru, Millî Eğitim Bakanlığının rehberlik ve denetim hizmetlerinin yürütülmesine ilişkin olarak yeniden teşkilatlanması olup yürürlükte bulunan kanunlara dayanılarak ve kamu görevlisinin öznel durumu dikkate alınarak idarece tesis edilen naklen atama işlemlerinden tamamen farklıdır. Söz konusu hukukî ve fiilî zorunluluklar nedeniyle kazanılmış haklar korunarak başka kadrolara atama yapılması, kanun koyucunun takdir alanı içindedir.

190. Memuriyet kadro derecesine bağlanan malî haklar ise o dereceye ulaşan kişi yönünden tahakkuk etmiş ve kesinleşmiş alacak niteliğine dönüştüğünden, kazanılmış hak teşkil

eder. Kadro derecesine bağlanan malî haklar unvandan bağımsız olduğundan, unvan değişse bile bunların hukuken korunması gerekmektedir. Bir görevin fiilen yapılması karşılığında ödenen malî haklar ise kazanılmış hak oluşturmaz. Bu gibi malî haklar, ilgilinin o görevi fiilen yerine getirdiği süreyle sınırlı olarak ödenir.

191. Dava konusu kuralda, Maarif Müfettişi kadrolarına atanmış sayılanlara, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce yürürlükte bulunan mevzuat hükümlerine göre söz konusu kadrolarına bağlı olarak malî haklar kapsamında fiilen yapılan her türlü ödemeler toplamı net tutarının, atanmış sayıldıkları kadro unvanları için öngörülen malî haklar toplamı net tutarından fazla olması hâlinde, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte anılan kadro unvanlarında bulunanlar hakkında, atanmış sayıldıkları kadroda bulundukları sürece bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce yürürlükte bulunan mevzuat hükümlerinin uygulanmasına devam olunacağı belirtilmiştir. Fark tazminatı uygulamasının Mahkememizce kazanılmış hak ilkesine aykırı bulunmadığı da dikkate alındığında, bu kişiler yönünden "*fark tazminatı ödenmesi*"nin kanun koyucu tarafından tercih edilmeyerek, bu kişilerin malî haklarının sabitlenmeksizin kamu görevlilerinin maaşlarına yapılacak iyileştirmelerden de yararlanacakları anlaşılmaktadır. Dolayısıyla bu kişilerin malî hakları yönünden kazanılmış haklarının ihlal edildiğinden söz etmek mümkün değildir.

192. Anayasa'nın 70. maddesinde her Türk'ün kamu hizmetlerine girme hakkına sahip olduğu, hizmete alınmada görevin gerektirdiği niteliklerden başka hiçbir ayırım gözetilemeyeceği belirtilmiştir.

193. Belirli düzeyde ve nitelikte öğrenim, belli yaş ve özel giriş koşulları gerektiren, bir yarışma sınavı ile girilen, içinde kendine özgü ilerleme ve yükselme basamaklarının bulunduğu, ilerleme ve yükselmenin ehliyet, kıdem, özel eğitim ve yetiştirme koşullarına bağlandığı meslek sınıfları, "*kariyer meslek*" olarak adlandırılmaktadır. Müfettişlik mesleği de bu anlamda "*belirli bir öğrenim*"e sahip olanların müfettiş yardımcılığı sınavı sonucunda girilebildikleri ve belirli süreli bir "*meslek içi eğitim*"den sonra yapılan "*yeterlik sınavı*"nda başarı gösterilerek başlanılan kariyer bir meslektir. 652 sayılı KHK ile getirilen, Maarif Müfettişi kadrosuna atanabilmek için gerekli koşullar incelendiğinde, maarif müfettişliğinin de kariyer meslek olduğu anlaşılmakta ve bu yönüyle kariyer meslek yönünden kazanılmış bir hakkın ihlalinden söz edilmesi olanaklı bulunmamaktadır. Maarif müfettişleri arasında bir ayırım gözetilmediği ve maarif başmüfettişi kadrosu öngörülmediğinden, millî eğitim başdenetçilerinin maarif müfettişi olarak atanacaklarının öngörülmesinde de bu kişiler yönünden kazanılmış hak ihlali söz konusu değildir.

194. Anayasa'nın 10. maddesindeki eşitlik ilkesi, birbiriyle aynı durumda olanlara ayrı kuralların uygulanmasını ve ayrıcalıklı kişi veya toplulukların yaratılmasını engellemektedir. Durum ve konumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve değişik uygulamaları gerekli kılabilir. Aynı durumda olanlar için ayrı düzenleme aykırılık oluşturur. Anayasa'nın amaçladığı eşitlik, eylemli değil hukuksal eşitliktir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar ayrı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'nın öngördüğü eşitlik ilkesi ihlal edilmiş olmaz.

195. Yukarıda da ifade edildiği üzere, kanun koyucunun kamu hizmetinin yürütülmesine ilişkin koşulları belirleyerek kadro düzenlemesi yapma yetkisi kapsamında, kamu hizmetinin gerekleri yönünden ve kamu yararı amacıyla yeni kadrolar ihdas edebilmesi, mevcut kadroları birleştirebilmesi ya da kaldırabilmesi mümkün olduğundan, Millî Eğitim Denetçileri ile İl Eğitim Denetmenlerinin "*Maarif Müfettişi*" kadrosunda birleştirilmesinde Anayasa'nın 10. maddesinde yer alan eşitlik ilkesine aykırılık bulunmamaktadır. Kaldı ki, Bakanlık Denetçisi iken Maarif

Müfettişi kadrosuna atananların önceki malî haklarını almaya devam edeceklerinin belirtilmesi suretiyle bu kişilerin, İl Eğitim Denetmeni iken Maarif Müfettişi kadrosuna geçenler ve ilk defa Maarif Müfettişi kadrosuna atananlardan farklı olarak, bu görevi yürüttükleri sürece daha yüksek ücret almalarının sağlanması da, Bakanlık Denetçiliğinden ve İl Eğitim Denetmenliğinden "*Maarif Müfettişliği*"ne geçenlerin mutlak anlamda aynı konumda kabul edilmediklerini göstermektedir.

196. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 2., 10., 36., 70., 113. ve 123. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

197. Serdar ÖZGÜLDÜR ile Serruh KALELİ bu görüşe katılmamışlardır.

V- YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

198. Dava dilekçesinde özetle, 4706 sayılı Kanun'a eklenen geçici 16. maddede yer alan davalardan feragata ilişkin hükümlerin dava açma olanağını ortadan kaldırmaya yönelik olduğu için bireylerin hukuk güvenliğini, adil yargılanma hakkını ihlal edeceği, hazine arazisi üzerindeki Millî Eğitim Bakanlığına ait okullar, okulların ek binalarının on yıla kadar kiraya verilebileceği, dershanelerin kapatılması ve özel okula dönüştürülmesinin kamusal kaynakların eğitimin ticarileştirilmesi ve her geçen gün daha fazla oranda piyasalaştırılması için özel okullara, dolayısıyla sermayeye aktarılmasına neden olacağı, kamu kaynaklarının özele aktarılması ile kamusal eğitimin niteliğinin daha da düşeceği, bu uygulamanın beraberinde derin ve telafisi imkânsız sınıfsal ve bölgesel eşitsizlikler doğuracağı, ortaöğretime ve yükseköğretime giriş sınavları varlığını korurken, bu ihtiyaçtan ortaya çıkmış olan dershanelerin kapatılma kararının gerçekçi ve uygulanabilir olmadığı, bu kurumları eğitim sisteminden tasfiye etme amacı taşıyan bu düzenlemenin uygulanması hâlinde sınavlara hazırlanan milyonlarca öğrenci ile birlikte bu kurumlarda çalışan veya bu kurumları yöneten eğitimciler ve yöneticilerin mağdur edileceği, dersane çalışanlarının öğretmen olarak istihdam edilebileceklerle sınırlandırıldığı, bu kapsamda olmayan oldukça önemli bir çalışan kesimin işsizlikle karşı karşıya kalacağı, "dönüşüm sürecinin bitiminde dönüşme talebinde bulundukları örgün eğitim kurumunun haiz olması gereken şartları karşılayamayanların kurum açma izinleri iptal edilerek faaliyetlerine son verilir" hükmünün çalışma ve girişim özgürlüğünün geriye dönük olarak, kazanılmış hakları ve hukuk güvenliğini ortadan kaldıracak mahiyette olduğu, dershanelerle ilgili olarak Kanun'da öngörülen dönüştürme süresi ve öngörülen yöntemlerin son derece muğlak bırakıldığı, eğitim ve öğrenim hakkının devlet eliyle engellenmesi yönündeki hükümlerin üniversite öğretime hazırlama yönündeki dersane öğretiminin engellenmesine ve bunun sonucunda öğrencinin hedeflediği üniversitede öğrenim görmesinin engellenmesine neden olacağı, geçici 10. maddedeki düzenlemelerle hiyerarşik yapının alt üst edildiği, il seviyesinde eğitimden sorumlu en üst yöneticinin okul kurum yöneticilerinin emri altına verileceği, Cumhuriyet tarihinde ilk kez Millî Eğitim bürokrasisinin tamamının kanunla tasfiye edileceği ve Millî Eğitime bağlı olarak çalışan bütün idari kadronun görevlerinin düşeceği, Bakanlık merkez denetim elemanı olan Millî Eğitim Müfettişlerinin Maarif Müfettişliğine atanarak illerde görevlendirilmesinin ileride telafisi güç ya da imkânsız maddî ve manevî zarar ve ziyanlarına yol açacağı belirtilerek dava konusu kuralların yürürlüklerinin durdurulması talep edilmiştir.

199. 1.3.2014 tarihli ve 6528 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un;

A- 1- 8. maddesiyle, 29.6.2001 tarihli ve 4706 sayılı Hazineye Ait Taşınmaz Malların Değerlendirilmesi ve Katma Değer Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'a eklenen geçici 16. maddenin;

a- Birinci fıkrasının "*Bakanlık aleyhine varsa açılan davalardan tüm yargılama giderleri üstlenilerek kayıtsız ve şartsız feragat edilmesi hâlinde.*" bölümüne,

b- İkinci fıkrasına,

2- 9. maddesiyle, 8.2.2007 tarihli ve 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu'nun 2. maddesinin birinci fıkrasının;

a- (b) bendinde yer alan "*dershaneleri*" ibaresinin yürürlükten kaldırılmasına,

b- (f) bendinin yürürlükten kaldırılmasına,

c- Değiştirilen (g) bendinin "*Ortaöğretime veya yükseköğretime giriş sınavlarına hazırlık niteliğinde olmamak kaydıyla...*" bölümüne,

d- Değiştirilen (j) bendinde yer alan "*On iki yaş ve altındaki...*" ibaresine,

3- 12. maddesiyle 5580 sayılı Kanun'a eklenen ek 1. maddenin birinci fıkrasına,

4- 13. maddesiyle 5580 sayılı Kanun'a eklenen geçici 5. maddenin birinci fıkrasına,

5- 25. maddesiyle, 25.8.2011 tarihli ve 652 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'ye eklenen geçici 10. maddenin (3) numaralı fıkrasının;

a- Birinci cümlesinde yer alan "*Talim ve Terbiye Kurulu Üyesi, Müsteşar Yardımcısı, Genel Müdür, İnşaat ve Emlak Grup Başkanı ve.*" ibaresi ile "*bulunanlar ile Bakanlık taşra teşkilatında İl Müdürü, İl Millî Eğitim Müdür Yardımcısı ve İlçe Millî Eğitim Müdürü kadrolarında.*" ibaresine,

b- İkinci cümlesinde yer alan "*Bunlardan Talim ve Terbiye Kurulu Üyesi, Müsteşar Yardımcısı ve Genel Müdür kadrolarında bulunanlar ekli (3) sayılı liste ile ihdas edilen Bakanlık Müşaviri kadrolarına,*", "*ve İl Müdürü.*", "*ve İl Müdürü.*" ile "*., diğerleri ile geçici 3 üncü maddeye istinaden şahsa bağlı Şube Müdürü kadrolarında bulunanlar ise ekli (3) sayılı liste ile ihdas edilen Eğitim Uzmanı kadrolarına.*" ibarelerine,

ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin, koşulları oluşmadığından REDDİNE,

B- 1- 8. maddesiyle 4706 sayılı Kanun'a eklenen geçici 16. maddenin yedinci fıkrasına,

2- 9. maddesiyle 5580 sayılı Kanun'un 2. maddesinin birinci fıkrasının değiştirilen (c) bendinin "*...ile Bakanlıkça dönüşüm programına alınan kurumlardan 2018-2019 eğitim-öğretim yılının sonuna kadar faaliyetleri devam eden ortaöğretim...*" bölümüne,

3- 12. maddesiyle 5580 sayılı Kanun'a eklenen ek 1. maddenin yedinci fıkrasının birinci cümlesine,

4- 13. maddesiyle 5580 sayılı Kanun'a eklenen geçici 5. maddenin ikinci fıkrasına,

5- 21. maddesiyle 652 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 31. maddesine eklenen (3) numaralı fıkranın "*ile Bakanlıkta daire başkanı ve üzeri görevlerde fiilen bulunmuş olanların yurt dışı teşkilatında sürekli görevle atanmalarında hizmet süresi ve.*" bölümüne,

6- 25. maddesiyle 652 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'ye eklenen geçici 10. maddenin;

a- (3) numaralı fıkrasının kalan bölümüne,

b- (7) numaralı fıkrasının;

ba- Birinci cümlesinde yer alan *"Millî Eğitim Başdenetçisi, Millî Eğitim Denetçisi ve."*, *"Millî Eğitim Denetçi Yardımcısı ve."* ibarelerine,

bb- İkinci cümlesinde yer alan *"Millî Eğitim Başdenetçisi, Millî Eğitim Denetçisi,."*, *"Millî Eğitim Denetçi Yardımcısı ve."* ibarelerine,

bc- Üçüncü cümlesinde yer alan *"(Millî Eğitim Denetçi Yardımcılığından Maarif Müfettişliği kadrolarına atananlar dâhil)"* ibaresine,

7- 26. maddesinin (d) bendine,

8- 27. maddesinin;

a- (3) numaralı fıkrasında yer alan *"Millî Eğitim Denetçileri ve Millî Eğitim Denetçi Yardımcıları ile."* ibaresine,

b- (5) numaralı fıkrasının;

ba- (a) bendinin *"aynı bentte yer alan 've Millî Eğitim Denetçi Yardımcıları' ve 'Millî Eğitim Denetçiliğine' ibareleri madde metninden çıkarılmıştır."* bölümüne,

bb- (b) bendinin *"(g) bendinde yer alan 'Millî Eğitim Denetçi ve Denetçi Yardımcıları,' ibaresi yürürlükten kaldırılmış ve."* bölümüne,

c- (7) numaralı fıkrasına,

yönelik iptal talepleri, 13.7.2015 tarihli, E.2014/88, K.2015/68 sayılı kararla reddedildiğinden, bu fıkra, bent, cümle, bölüm ve ibarelere ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE, 13.7.2015 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

VI- İPTALİN DİĞER KURALLARA ETKİSİ

200. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrasında, kanunun belirli kurallarının iptali, diğer kurallarının veya tümünün uygulanmaması sonucunu doğuruyorsa, bunların da Anayasa Mahkemesince iptaline karar verilebileceği öngörülmektedir.

A- 4706 sayılı Hazineye Ait Taşınmaz Malların Değerlendirilmesi ve Katma Değer Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un geçici 16. maddesinin birinci fıkrasında yer alan *"...Bakanlık aleyhine varsa açılan davalardan tüm yargılama giderleri üstlenilerek kayıtsız ve şartsız feragat edilmesi halinde..."* bölümünün iptali nedeniyle uygulanma olanağı kalmayan bu bölümden önce gelen *"..., adı geçen Kanun maddesinin uygulanmasına ilişkin olarak söz konusu..."* ibaresinin de 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptali gerekir.

B- 652 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin geçici 10. maddesinin (3) numaralı fıkrasının birinci ve ikinci cümlelerindeki iptal edilen ibareler nedeniyle uygulanma olanağı kalmayan aynı maddenin (5) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"...ve İl Müdürü..."*, *"...ile geçici 3 üncü maddeye istinaden şahsa bağlı Genel Müdür Yardımcısı, Daire Başkanı ve İl Müdürü kadrolarına atanmış"*

sayılanlar..." ibareleri ile ikinci, üçüncü ve dördüncü cümlelerinin de 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptali gerekir.

VI- HÜKÜM

1.3.2014 tarihli ve 6528 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un;

A- 8. maddesiyle, 29.6.2001 tarihli ve 4706 sayılı Hazineye Ait Taşınmaz Malların Değerlendirilmesi ve Katma Değer Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'a eklenen geçici 16. maddenin;

1- Birinci fıkrasının;

a- *"Bakanlık aleyhine varsa açılan davalardan tüm yargılama giderleri üstlenilerek kayıtsız ve şartsız feragat edilmesi hâlinde."* bölümünün Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Muammer TOPAL, Kadir ÖZKAYA ile Rıdvan GÜLEÇ'in karşı oyları ve OY ÇOKLUĞUYLA,

b- *"Bakanlık aleyhine varsa açılan davalardan tüm yargılama giderleri üstlenilerek kayıtsız ve şartsız feragat edilmesi hâlinde."* bölümünün iptal edilmesi nedeniyle uygulanma olanağı kalmayan bu bölümden önceki *"...,adı geçen Kanun maddesinin uygulanmasına ilişkin olarak söz konusu."* ibaresinin de 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince İPTALİNE, OY BİRLİĞİYLE,

2- İkinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Muammer TOPAL, Kadir ÖZKAYA ile Rıdvan GÜLEÇ'in karşı oyları ve OY ÇOKLUĞUYLA,

3- Yedinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OY BİRLİĞİYLE,

B- 9. maddesiyle, 8.2.2007 tarihli ve 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu'nun 2. maddesinin birinci fıkrasının;

1- (b) bendinde yer alan *"dershaneleri"* ibaresinin yürürlükten kaldırılmasının Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Muammer TOPAL, Kadir ÖZKAYA ile Rıdvan GÜLEÇ'in karşı oyları ve OY ÇOKLUĞUYLA,

2- Değiştirilen (c) bendinin *"...ile Bakanlıkça dönüşüm programına alınan kurumlardan 2018-2019 eğitim-öğretim yılının sonuna kadar faaliyetleri devam eden ortaöğretim..."* bölümünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OY BİRLİĞİYLE,

3- (f) bendinin yürürlükten kaldırılmasının Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Muammer TOPAL, Kadir ÖZKAYA ile Rıdvan GÜLEÇ'in karşı oyları ve OY ÇOKLUĞUYLA,

4- Değiştirilen (g) bendinin *"Ortaöğretime veya yükseköğretime giriş sınavlarına hazırlık niteliğinde olmamak kaydıyla..."* bölümünün Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Muammer TOPAL, Kadir ÖZKAYA ile Rıdvan GÜLEÇ'in karşı oyları ve OY ÇOKLUĞUYLA,

5- Değiştirilen (j) bendinde yer alan "*On iki yaş ve altındaki...*" ibaresinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Muammer TOPAL, Kadir ÖZKAYA ile Rıdvan GÜLEÇ'in karşı oyları ve OY ÇOKLUĞUYLA,

C- 12. maddesiyle 5580 sayılı Kanun'a eklenen ek 1. maddenin;

1- Birinci fıkrasının, 5580 sayılı Kanun'un 2. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde yer alan "*dershaneleri*" ibaresinin yürürlükten kaldırılmasının, (f) bendinin yürürlükten kaldırılmasının ve geçici 5. maddesinin birinci fıkrasının iptalleri nedeniyle uygulanma olanağı kalmadığından, 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince İPTALİNE, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Muammer TOPAL, Kadir ÖZKAYA ile Rıdvan GÜLEÇ'in karşı oyları ve OY ÇOKLUĞUYLA,

2- Yedinci fıkrasının birinci cümlesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OY BİRLİĞİYLE,

D- 13. maddesiyle 5580 sayılı Kanun'a eklenen geçici 5. maddenin;

1- Birinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Muammer TOPAL, Kadir ÖZKAYA ile Rıdvan GÜLEÇ'in karşı oyları ve OY ÇOKLUĞUYLA,

2- İkinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OY BİRLİĞİYLE,

E- 21. maddesiyle, 25.8.2011 tarihli ve 652 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 31. maddesine eklenen (3) numaralı fıkranın "*ile Bakanlıkta daire başkanı ve üzeri görevlerde fiilen bulunmuş olanların yurt dışı teşkilatında sürekli görevle atanmalarında hizmet süresi ve.*" bölümünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OY BİRLİĞİYLE,

F- 22. maddesiyle değiştirilen 652 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 37. maddesinin (8) numaralı fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OY BİRLİĞİYLE,

G- 25. maddesiyle 652 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'ye eklenen geçici 10. maddenin;

1- (3) numaralı fıkrasının;

a- Birinci cümlesinde yer alan "*Talim ve Terbiye Kurulu Üyesi, Müsteşar Yardımcısı, Genel Müdür, İnşaat ve Emlak Grup Başkanı ve.*" ibaresi ile "*bulunanlar ile Bakanlık taşra teşkilatında İl Müdürü, İl Millî Eğitim Müdür Yardımcısı ve İlçe Millî Eğitim Müdürü kadrolarında.*" ibaresinin İPTALLERİNE, OY BİRLİĞİYLE,

b- İkinci cümlesinde yer alan "*Bunlardan Talim ve Terbiye Kurulu Üyesi, Müsteşar Yardımcısı ve Genel Müdür kadrolarında bulunanlar ekli (3) sayılı liste ile ihdas edilen Bakanlık Müşaviri kadrolarına,., ".ve İl Müdürü.", ".ve İl Müdürü." ile "., diğerleri ile geçici 3 üncü maddeye istinaden şahsa bağlı Şube Müdürü kadrolarında bulunanlar ise ekli (3) sayılı liste ile ihdas edilen Eğitim Uzmanı kadrolarına,." ibarelerinin İPTALLERİNE, OY BİRLİĞİYLE,*

c- Kalan bölümünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OY BİRLİĞİYLE,

2- (3) numaralı fıkrasının birinci ve ikinci cümlelerindeki iptal edilen ibareler nedeniyle uygulanma olanağı kalmayan (5) numaralı fıkranın birinci cümlesinde yer alan *"ve İl Müdürü."*, *"ile geçici 3 üncü maddeye istinaden şahsa bağlı Genel Müdür Yardımcısı, Daire Başkanı ve İl Müdürü kadrolarına atanmış sayılanlar."* ibareleri ile ikinci, üçüncü ve dördüncü cümlelerinin de 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince İPTALLERİNE, OY BİRLİĞİYLE,

3- (7) numaralı fıkrasının;

a- Birinci cümlesinde yer alan *"Milli Eğitim Başdenetçisi, Milli Eğitim Denetçisi ve."*, *"Millî Eğitim Denetçi Yardımcısı ve."* ibarelerinin Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE, Serdar ÖZGÜLDÜR ile Serruh KALELİ'nin karşı oyları ve OY ÇOKLUĞUYLA,

b- İkinci cümlesinde yer alan *"Milli Eğitim Başdenetçisi, Milli Eğitim Denetçisi,."*, *"Millî Eğitim Denetçi Yardımcısı ve."* ibarelerinin Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE, Serdar ÖZGÜLDÜR ile Serruh KALELİ'nin karşı oyları ve OY ÇOKLUĞUYLA,

c- Üçüncü cümlesinde yer alan *"(Milli Eğitim Denetçi Yardımcılığından Maarif Müfettişliği kadrolarına atanmışlar dâhil)"* ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Serdar ÖZGÜLDÜR ile Serruh KALELİ'nin karşı oyları ve OY ÇOKLUĞUYLA,

4- (8) numaralı fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, OY BİRLİĞİYLE,

H- 26. maddesinin (d) bendinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Serdar ÖZGÜLDÜR ile Serruh KALELİ'nin karşı oyları ve OY ÇOKLUĞUYLA,

I- 27. maddesinin;

1- (3) numaralı fıkrasında yer alan *"Milli Eğitim Denetçileri ve Milli Eğitim Denetçi Yardımcıları ile."* ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Serdar ÖZGÜLDÜR ile Serruh KALELİ'nin karşı oyları ve OY ÇOKLUĞUYLA,

2- (5) numaralı fıkrasının;

a- (a) bendinin *"aynı bentte yer alan 've Milli Eğitim Denetçi Yardımcıları' ve 'Millî Eğitim Denetçiliğine' ibareleri madde metninden çıkarılmıştır."* bölümünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Serdar ÖZGÜLDÜR ile Serruh KALELİ'nin karşı oyları ve OY ÇOKLUĞUYLA,

b- (b) bendinin *"(g) bendinde yer alan 'Millî Eğitim Denetçi ve Denetçi Yardımcıları,' ibaresi yürürlükten kaldırılmış ve."* bölümünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Serdar ÖZGÜLDÜR ile Serruh KALELİ'nin karşı oyları ve OY ÇOKLUĞUYLA,

3- (7) numaralı fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Serdar ÖZGÜLDÜR ile Serruh KALELİ'nin karşı oyları ve OY ÇOKLUĞUYLA,

13.7.2015 tarihinde karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Alparslan ALTAN

Başkanvekili
Burhan ÜSTÜN

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Serruh KALELİ

Üye
Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Üye
Recep KÖMÜRCÜ

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Nuri NECİPOĞLU

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Erdal TERCAN

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Hasan Tahsin GÖKCAN

Üye
Kadir ÖZKAYA

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

KARŞI OY GEREKÇESİ VE DEĞİŞİK GEREKÇE

"Milli Eğitim Temel Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı" Türkiye Büyük Millet Meclisi'nce (TBMM) 1.3.2014 tarih ve 6528 sayılı Kanun olarak kabul edilmiş ve 14.3.2014 tarih ve 28941 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Bu Kanun'un 12 nci maddesiyle 5580 sayılı Kanun'a eklenen Ek Madde 1'in birinci fıkrasının "Bu fıkra göre Bakanlıkta istihdam edilenler, ayrıldıkları özel öğretim kurumundan kıdem ve ihbar tazminatı talep edemez." şeklindeki ikinci cümlesi ile yine bu Kanun'un 25 inci maddesiyle 652 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'ye (KHK) eklenen Geçici Madde 10'un (7) numaralı fıkrasındaki "Maarif Müfettişi" ve "Maarif Müfettiş Yardımcısı" ibarelerinin; Kanun'un 26 ncı maddesinin (d) fıkrasının; Kanun'un 27 nci maddesinin (3) numaralı fıkrasındaki "Milli Eğitim Denetçileri ve Milli Eğitim Denetçi Yardımcıları ile" ibaresinin; Kanun'un 27 nci maddesinin (5) numaralı fıkrasının (a) ve (b) bentlerindeki yürürlükten kaldırılan ibarelerin ve nihayet Kanun'un 27 nci maddesinin (7) numaralı fıkrasının "Kanun Tasarısı"nda yer almadığı ve bunların TBMM Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonu'nca Tasarı metnine eklendiği anlaşılmaktadır.

Anayasa'nın 88. maddesinde "Kanun teklif etmeye Bakanlar Kurulu ve milletvekilleri yetkilidir.

Kanun tasarı ve tekliflerinin Türkiye Büyük Millet Meclisinde görüşülme usul ve esasları İçtüzükle düzenlenir." denilmektedir. Anayasa'nın 88. maddesinin birinci fıkrasının ihlâli sonucu bir yasaştırma söz konusuysa, bu konudaki ihlâl Anayasa'nın 148. maddesi anlamında bir "şekil sakatlığı"na değil, doğrudan 88. maddesine aykırı düşer ve yapılacak anayasal denetimin, "şekil bakımından" değil, "esas bakımından" söz konusu olması gerekir. 88. maddenin ikinci fıkrasındaki "Kanun tasarı ve tekliflerinin Türkiye Büyük Millet Meclisinde görüşülme usul ve esasları İçtüzükle düzenlenir" hükmünün de, bu açıklama çerçevesinde yorumlanması ve bu düzenlemenin aynı maddenin birinci fıkrasındaki anayasal hüküm doğrultusunda anlaşılması ve hüküm ifade etmesi gerekir. Yani, birinci fıkraya aykırı bir durum söz konusu ise artık ortada doğrudan bir Anayasa ihlâli söz konusu olacak ve Anayasa'nın bu hükmünün bir tekrarından ibaret olan TBMM İçtüzüğü'nün 35. maddesinin ihlâli nedeniyle, Anayasa'nın 148. maddesinde belirtilen (ve son oylamaya ilişkin olmadığından kanunun iptalini gerektirmeyen) bir şekil sakatlığından ve şekil denetiminden değil; 88. maddenin birinci fıkrasının ihlâli sonucu esası ilgilendiren bir sakatlıktan ve esas denetimden söz edilebilecektir.

Davanın somutu ile ilgili olarak düzenleme öngören TBMM İçtüzüğü'nün "Komisyonların yetkisi, toplantı yeri ve zamanı" başlıklı 35. maddesinin ilgili bölümleri şöyledir: "Komisyonlar, kendilerine havale edilen kanun tasarı ve/veya tekliflerini aynen veya değiştirerek kabul veya reddedebilirler; birbirleriyle ilgili gördüklerini birleştirerek görüşebilirler ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığınca kendilerine ayrılan salonlarda toplanırlar.

Ancak, komisyonlar, 92 nci maddedeki özel durum dışında kanun teklif edemezler, kendilerine havale edilenler dışında kalan işlerle uğraşamazlar. Başkanlık Divanının kararı olmaksızın Genel Kurulun toplantı saatlerinde görüşme yapamazlar ve kanun tasarı ve tekliflerini bölerek ayrı ayrı metinler halinde Genel Kurula sunamazlar."

İçtüzüğün 35. maddesinin yukarıdaki açık metninden de açıkça anlaşılacağı üzere, komisyonların kendilerine havale edilen kanun tasarı ve tekliflerini görüşme yetkileri sınırlandırılmış olup, komisyonların İçtüzüğün 92 nci maddesindeki özel durum dışında (genel veya özel af ilanını içeren kanun tasarı ve teklifleri) kanun teklif etme yetkileri yoktur. Yukarıda belirtilen yasa değişiklikleri Bakanlar Kurulunca önerilen Tasarı metninde olmadığı halde TBMM Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonu tarafından Tasarı metnine ilave edilerek kanunlaştırıldığından; bu durum Anayasa'nın 88. maddesinin birinci fıkrasına (dolayısıyla de bu hükmün açıklaması mahiyetinde bulunan TBMM İçtüzüğü'nün 35 inci maddesine) açıkça aykırı düşmektedir.

Anayasa'nın 88. maddesinin birinci fıkrasının açık âmir hükmü karşısında, TBMM İçtüzüğü'nün 87 nci maddesi gerekçe gösterilerek, görüşülmekte olan bir tasarı veya teklifin konusu olmayan "başka" kanunlarda ek ve değişiklik getiren "yeni bir kanun teklifi mahiyetindeki" değişikliklerin "Genel Kurul" tarafından da yapılamayacağı açıktır.

Anayasa'nın 148. maddesindeki "Kanunların şekil bakımından denetlenmesi, son oylamanın, öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı. hususları ile sınırlıdır." hükmünün de bu belirlemeye etkisinin olamayacağı kuşkusuzdur. Gerçekten, 88 nci maddenin birinci fıkrasına açıkça aykırı bir yasama faaliyeti söz konusu olduğundan, Genel Kurulca öngörülen çoğunlukla yapılacak bir "son oylama"nın belirtilen Anayasa'ya aykırılığı düzeltereği kabul edilemez. Ancak 88 inci maddenin birinci fıkrasına uygun bir yasama faaliyeti içerisinde 148 inci maddedeki "şekil denetimi" kuralı işletilebilir. Davanın somutunda ise yukarıda açıklandığı üzere, aksi yönde bir yasama faaliyeti bulunduğu görüldüğünden; 148 inci maddenin bu davanın somutunda uygulama kabiliyeti bulunmamaktadır. (Bu konudaki bir inceleme için bkz.: Torba Yasalar ve

Yasama sürecindeki İçtüzük Hükümlerinin  ekil Denetimi Sorunu, Hıfzı DEVEC , TBB Dergisi, 2015 (117) s. 55-90)

Esasen Anayasa Mahkemesinin 25.12.2008 tarih ve E.2008/71, K.2008/183 sayılı kararına (RG 9.4.2009, Sayı:27195) konu iptal davası başvurusunun içeriğinden de, bu şekildeki bir uygulamanın TBMM İ t z   n n 35. maddesine aykırı d  t   n n TBMM Ba kanlı ınca saptandığı ve ilgili komisyona kabul edilen tasarı metninin iade edilmesine karşılık, ilgili komisyonca iade edilen tasarı metninin yeniden bir üst yazı ile Genel Kurulun onayına sunulmak üzere TBMM Ba kanlı ına geri gönderildiği ve akabinde yasala tığı anlaşılmaktadır.

Açıklanan nedenlerle, iptaline karar verilen 5580 sayılı Kanun'a eklenen Ek Madde 1'in birinci fıkrasının ikinci cümlesinin Anayasa'nın 88. maddesine aykırı d   mesi nedeniyle iptali gerektiği; yukarıda işaret edilen diğer kuralların da aynı şekilde Anayasa'nın 88. maddesine aykırı olması nedeniyle iptaline karar verilmesi gerektiği gerekçesiyle, iptal istemlerinin reddi yolundaki çoğunluk kararına katılmıyoruz.

 ye
Serdar ÖZGÜLDÜR

 ye
Serruh KALEL 

KARŞI OY YAZISI

1.3.2014 tarihli ve 6528 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükümünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un;

A- 8. maddesiyle, 29.6.2001 tarihli ve 4706 sayılı Hazineye Ait Taşınmaz Malların Değerlendirilmesi ve Katma Değer Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'a eklenen geçici 16. maddenin Birinci fıkrasının "*Bakanlık aleyhine varsa açılan davalardan tüm yargılama giderleri üstlenilerek kayıtsız ve şartsız feragat edilmesi hâlinde.*" bölümünün ve ikinci fıkrasının,

B- 9. maddesiyle, 8.2.2007 tarihli ve 5580 sayılı özel   retim Kurumları Kanunu'nun 2. maddesinin birinci fıkrasının;

1- (b) bendinde yer alan "*dershaneleri*" ibaresinin yürürlükten kaldırılmasının,

2- (f) bendinin yürürlükten kaldırılmasının,

3- De i tirilen (g) bendinin "*Orta  retime veya yüksek öğretime giriş sınavlarına hazırlık niteliğinde olmamak kaydıyla...*" bölümünün,

4- De i tirilen (j) bendinde yer alan "*On iki ya  ve altındaki...*" ibaresinin,

C- 12. maddesiyle 5580 sayılı Kanun'a eklenen ek 1. maddenin birinci fıkrasının,

D- 13. maddesiyle 5580 sayılı Kanun'a eklenen geçici 5. maddenin birinci fıkrasının,

İptali yolundaki çoğunluk g r  ne dayalı karara aşağıda açıklanan nedenlerle katılmıyoruz.

5580 sayılı Kanunda, dershaneler, öğrencileri, bir üst okulun veya yüksek öğretim kurumlarının giriş sınavlarına hazırlamak, istedikleri derslerde yetiştirmek ve bilgi düzeylerini yükseltmek amacıyla faaliyet gösteren özel öğretim kurumları olarak tanımlanmışlardır. Gerek isim olarak gerekse icra ettikleri faaliyet olarak Anayasada yer almamış olmaları nedeniyle, Anayasa'nın "Eğitim ve öğrenim hakkı ve ödevi" başlıklı 42. maddesi çerçevesi içinde yürürlüğe konulan özel öğretim kanunlarında "özel öğretim kurumları" arasında sayılmalarına bağlı olarak faaliyette bulunmuşlardır.

Söz konusu tanım ve ifa ettikleri faaliyet itibarıyla dershaneler, kişilerin **"öğrenim hakkı"** nın içerisinde yer alan **"bilgiye erişim hakkı"**nın somutlaştırılması araçlarından birisi olarak, bir başka söyleyişle öğrenim hakları kapsamında bilgiye erişmek isteyen kişilere, tercihli olarak bilgi arz eden özel işletmeler olarak nitelendirilebilirler.

Bu nitelermeye göre, dershanecilik faaliyetinin, dolayısıyla iptali istenilen kuralların bir "öğretim/bilgiye erişim" boyutu, bir de "ticari faaliyet/bilgi sunma" boyutu bulunmaktadır.

Öğretim boyutu nedeniyle devletin temel görevleri arasında yer alan eğitim-öğretim alanına ilişkin bulunduklarından, girişim hak ve özgürlüğü başta olmak üzere, bir çok bakımdan diğer alanlardaki ticari faaliyetlerden farklılık arz etmektedirler. Örneğin bu halleri nedeniyle faaliyetlerini sadece kazanç sağlamak için düzenleyemezler. Bu bakımdan eğitim-öğretim alanında faaliyet gösterecek özel teşebbüslerin söz konusu faaliyetlerinin eğitim öğretim politikasını belirleme yetkisi olan kanun koyucunun öngöreceği düzenlemelere uygun olması gerekir.

Anayasa'nın dayandığı temel görüş ve ilkeleri belirten ve aynı zamanda metnine dahil olan başlangıç kısmında, dünya milletler ailesinin eşit haklara sahip şerefli bir üyesi olarak, Türkiye Cumhuriyetinin ebedi varlığı, refahı, maddî ve manevî mutluluğu ile çağdaş medeniyet düzeyine ulaşma azmi yönünde sürekli çaba harcanacağı vurgulanırken, "Devletin temel amaç ve görevleri" başlığını taşıyan 5. maddesi de, Devlete, bu amacın gerçekleştirilmesi için gerekli şartları hazırlama görevini vermiş bulunmaktadır. Başka bir anlatımla Anayasa, milletimizi çağdaş uygarlık düzeyine eriştirecek teknik, ekonomik, kültürel ve sosyal gelişme alanlarında iyi eleman yetiştirilmesini Devletin görevleri arasında saymış, milli eğitim hizmetlerine "anayasal kamu hizmeti" seviyesinde özel bir önem atfetmiş bulunmaktadır. Buna göre, eğitim ve öğretim hizmetlerine, devletçe, öteki kamu hizmetlerine göre daha bir ağırlık verilmesi zorunluluğu vardır. Bu bağlamda, eğitim ve öğretim koşullarının çağdaş uygarlığın gerektirdiği düzeye ulaştırılması için etkin önlemlerin alınması, Devletin erteleyemeyeceği görevlerindendir.

Anayasa'nın "Eğitim ve öğrenim hakkı ve ödevi" başlıklı 42. maddesinin ilk fıkrasında, "Kimse, eğitim ve öğrenim haklarından yoksun bırakılamaz" denilerek eğitim ve öğretim hakkının genelliği ilkesi benimsenmiş, ikinci fıkrasında öğrenim hakkının kapsamının yasayla saptanacağı ve düzenleneceği belirtilmiştir. Eğitim esaslarının belirlendiği üçüncü fıkra, "Eğitim ve öğretim Atatürk ilkeleri ve inkılâpları doğrultusunda, çağdaş bilim ve eğitim esaslarına göre Devletin gözetim ve denetimi altında yapılır. Bu esaslara aykırı eğitim ve öğretim yerleri açılmaz" kuralına yer verilmiştir. Dördüncü fıkra, eğitim ve öğretim hürriyetinin Anayasa'ya sadakat borcunu ortadan kaldırmayacağı vurgulandıktan sonra, beşinci fıkradaki, "İlköğretim, kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunludur ve devlet okullarında parasızdır" kuralıyla ilköğretimin zorunluluğu esası getirilmiştir. Maddenin diğer fıkralarında da, özel ilk ve orta dereceli okulların bağlı olduğu esaslara, maddî olanaktan yoksun öğrencilere verilecek burs ve yardımlara, eğitim ve öğretim kurumlarındaki faaliyetlerin niteliğine ve eğitim diline ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir.

Maddenin gerekçesinde de, öğrenim hakkının genel ve sosyal bir hak olarak nitelendirildiği, bu hakkın temel gerçekleşme yerinin ilköğretim olması nedeniyle zorunlu kılındığı, öğrenim ve öğretimin, fert bakımından hak olarak tanınırken Devlet bakımından başta gelen ödevlerden sayıldığı, Devletin eğitim ve öğretimin yapılmasını sağlarken muhtevasını da denetleyeceği, bu denetimin çerçevesinin eğitim ve öğretime katılanların tümünün Anayasa'ya sadakatini temin etmek olduğu, eğitim ve öğretim özgürlüğünün hiçbir şekilde Anayasa'nın temel felsefesine ve ilkesine aykırı davranmanın bahanesi olamayacağı, Devletin bu özgürlüğün kullanılmasında Atatürk ilkelerine, çağdaş bilim ve eğitim esaslarına uyulmasını gözeteceği ifade edilmiştir.

Belirtilen duruma göre, bireyler bakımından bir hak olarak ortaya çıkarken, devlet bakımından başta gelen bir ödev olarak ortaya çıkan eğitim ve öğretime ilişkin politikaları belirleme ve bu politikaların hayata geçirilmesine yönelik kurumsal tercihlerde bulunma konusunda kanun koyucunun geniş bir taktir yetkisi bulunmaktadır. Yine sözü edilen kurallara göre, öğrenim hakkının kapsamının kanunla tespit edilip, kanunla düzenlenmesi ve öğretimin mutlaka devletin gözetim ve denetiminde yapılması gerekmektedir. Bu bağlamda sınavlara hazırlık hizmeti sunan dershanelerin eğitim-öğretim politikasındaki yerini, tabi olacakları hukuku belirleme ve bunun sınırlarını çizme yetkisi de kanun koyucuya ait bulunmaktadır.

Anayasa Mahkemesince önceki yıllarda, özel okullar hakkında yapılan bir düzenleme ile ilgili olarak verilen bir kararda, Anayasa'nın 42. maddesiyle, milli eğitim hizmetlerinin kamu gücünün etkin bir düzeyde kullanılmasını gerektiren işlerden olduğu, kamusal niteliğinin korunması gerektiği, özel öğrenim kurumlarının ancak, kamu yararına ters düşmeyecekleri ölçüde serbest bırakılabileceği ve bunlara ancak bu çerçevede izin verilebileceği belirtilmiştir.

Öte yandan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi de, devletlerin, eğitim-öğretimde müfredatın içeriğini belirlemekte ve okul düzenini kurmada ilkesel olarak serbest olduklarını, eğitim kurumlarının belirlenmesinin devletlerin takdirinde bulunduğunu kabul etmekte, ancak var olan bir eğitim hakkından herkesin yararlanmasının Devletin yükümlülüğünde olduğunu belirtmektedir.

Kanun koyucuya göre, dershaneler tarafından ifa edilen faaliyetler ve dershaneciliğin geldiği fiili durum, Devletin bizzat kendisi tarafından veya izin verdiği özel eğitim ve öğretim kurumları tarafından verilen eğitim ve öğretim hizmetlerini olumsuz olarak etkilemeye başlamış, aksatır hale gelmiştir. Bu durum önemli kamusal zararlara yol açmıştır ve açmaya devam etmektedir. Bu nedenle, dershaneleri, önceki dönemlerde eğitim-öğretim faaliyetleri yönünden kamuya yararlı gören ve bu nedenle "özel öğretim kurumları" kapsamına alan kanun koyucu, aradan geçen süre zarfında dersane faaliyetlerinin eğitim-öğretim alanında yol açtığı olumsuz sonuçları ortadan kaldırmak amacıyla dershaneleri "özel öğretim kurumları" kapsamından çıkarmıştır.

Dolayısıyla, kanun koyucu, kamusal yarar açısından, dershanecilik faaliyetinin yeni belirlediği milli eğitim politikasına uyumlu yürütülmesi gerektiği kanaatine varmış, eğitim - öğretim sisteminin bir bölümünü Anayasanın verdiği yetkiye dayanarak iptali istenilen kurallarda öngörüldüğü gibi belirlemiştir. Bir başka söyleyişle kanun koyucuya göre dava konusu kurallar dershanelerin eğitim sistemindeki konumu ve rolü ile sosyal ve kültürel anlamda öğrenciler üzerinde meydana getirdiği olumsuz etkiler gözetilerek kamu yararı amacıyla getirilmiş bulunmaktadır.

Yasama yetkisinin genelliği ilkesi uyarınca kanun koyucunun Anayasa'ya aykırı olmamak kaydıyla her konuyu kanunla düzenleyebileceği kuşkusuzdur. Yukarıda da belirtildiği

üzere, kanun koyucu, dersanelerin eğitim sistemindeki yerini ve dersane faaliyetlerinin eğitim sistemine etkilerini gözeterek dava konusu kuralları getirmiştir.

Bilindiği üzere, özel yarar gözetilerek veya belirli kişilerin lehine getirildiği saptanmadıkça, bir yasal düzenlemenin kamu yararını gerçekleştirmeye elverişli olup olmadığını değerlendirmek anayasallık denetiminin kapsamı dışında kalmaktadır.

Öte yandan, demokratik hukuk devletinde kamu yararının takdiri ve bu amaca ulaşmak için değişik ölçütlerin seçimi ilke olarak kanun koyucunun tasarrufundadır. Kanun koyucu halkın çıkarlarını en iyi şekilde belirleyebilecek organ konumuyla, hangi araç ve yöntemlerle kamu yararının sağlanabileceği konusunda takdir yetkisine sahiptir.

Dava konusu kuralların eğitim sisteminde ortaya çıkan bazı olumsuzlukları gidermek amacıyla getirildiği belirtilmekte ve özel yarar gözetilerek veya belirli kişilerin lehine getirildiği saptanamamaktadır.

Dolayısıyla, mevcut eğitim - öğretim sistemi gözetildiğinde bir ihtiyaç olduğu yolundaki değerlendirmelerin gerçeği yansıtır yansıtmadığı tartışılabilir ise de, bu husus yerindelik denetimine girdiğinden anayasallık denetiminde gözetilmesi gereken hususlardan değildir.

Bununla birlikte, çoğunluk kararında da belirtildiği üzere bir düzenlemenin kamu yararına yönelik olarak yapılmış olması, onun Anayasaya uygunluğu bakımından tek başına yeterli değildir. Temel hak ve hürriyetler bakımından meşru amaçla getirilen sınırlamaların Anayasa'nın 13. maddesine aykırı olmaması gerekir. Bu anlamda dava konusu kurallar yönünden de kanun koyucunun, Anayasa'nın 42. maddesi uyarınca sahip olduğu öğrenim hakkının kapsamını tespit etme ve düzenleme yetkisi ile Anayasa'nın 48. maddesiyle Devlete verilen, özel teşebbüslerin sosyal amaçlara uygun yürümesini sağlayacak tedbirleri alma görevi çerçevesinde dersaneler ile ilgili getirdiği düzenlemelerin Anayasa'nın 13. maddesine aykırılık taşıması gerekir.

Anayasa'nın "Temel hak ve hürriyetlerin sınırlandırılması" başlıklı 13. maddesi uyarınca, sınırlamaların temel hak ve özgürlüklerin özüne dokunmaması, demokratik toplum düzeninin gerekli kıldığından fazla olmaması ve ulaşılmak istenen amacı aşmaması, bir başka anlatımla ölçülülük ilkesiyle uyumlu olması gerekmektedir. Temel hak ve özgürlüklerin özüne dokunup tümüyle kullanılamaz hale getiren sınırlamalar, demokratik toplum düzeni gerekleriyle uyum içinde sayılamaz.

Ölçülülük ilkesinin alt ilkelerini oluşturan, "elverişlilik ilkesi", başvuru önlemin ulaşılmak istenen amaç için elverişli olmasını, "gereklilik ilkesi" başvuru önlemin ulaşılmak istenen amaç bakımından gerekli olmasını ve "orantılılık ilkesi" ise başvuru önlem ve ulaşılmak istenen amaç arasında olması gereken dengeyi ifade etmektedir. Orantılılık ilkesi, amaca ulaşmak için gerekli olan önlemin alınmasına imkan tanımakta, ancak amaca ulaşmak için gerekli olmayan önlemlere başvurulmasına, bu suretle ilgili hakkın ölçsüz bir şekilde sınırlandırılmasına müsaade etmemektedir. Dolayısıyla demokratik bir toplumda, temel hak ve özgürlüklere getirilen sınırlamanın, bu sınırlamayla güdülen amacı aşacak boyutta olmaması gerekmektedir.

Çoğunluk kararında yer verildiği üzere dava konusu düzenleme ile okullarda yürütülen eğitim öğretim faaliyetine alternatif olarak görülmeye başlayan dersanelerin eğitim sisteminde meydana getirdiği ikiliğin ortadan kaldırılması başta olmak üzere, dersane uygulamasının yol açtığı belirtilen sorunların çözümünün amaçlandığı anlaşılmaktadır. Bu sorunlar göz önüne

alındığında dershanelerin özel öğretim kurumları kapsamında çıkarılmasının, söz konusu amaca ulaşmak için elverişli ve gerekli olmadığının söylenebilmesi olanaklı değildir.

Yukarıda da belirtildiği üzere dershaneler, öğrencileri bir üst okulun veya yüksek öğretim giriş sınavlarına hazırlamak, istedikleri derslerde yetiştirmek ve bilgi düzeylerini yükseltmek amacıyla faaliyet göstermekte, öğrencilerin okul müfredatında bulunan konularda bilgi eksikliklerini giderme veya mevcut bilgilerini arttırma amacına hizmet etmektedirler. Bir başka deyişle dershaneler, okul müfredatı konularına ilişkin bilgi edinmeye yönelik bir aracılık faaliyeti üstlenmektedirler.

Buna göre, genel ve sosyal bir hak olan öğrenim hakkının bir parçası olan "bilgiye erişme hakkının" somut olarak kullanılmasına imkan sağlanmasının bir zorunluluk olduğu söylenebilir ise de, bilgiye erişimin mutlaka mevcut statüdeki dershaneler aracılığıyla sağlanması gerektiğinin, bunun bir anayasal zorunluluk olduğunun söylenmesi mümkün değildir. Aksinin söylenilebilmesi, dershanelerin anayasal birer kuruluş olduğunun kabulünü ve kanun koyucuya **"eğitim sistemini düzenlerken sistem içerisinde mutlaka dershanelere de yer vereceksin"** denilmesini gerektirir ki, anayasal açıdan bunun söylenmesi mümkün değildir. Devletlerin, kendi temel politikalarından biri olan eğitim politikasının belirlenmesi kapsamında, eğitim sisteminde yer alan kurumları belirleme hakkının bulunduğu tartışmasıdır. Hal böyle olunca, özel öğretim kurumlarına ilişkin düzenleme yapma yetkisinin (aynı zamanda görevinin) TBMM'ne ait olduğu ve eğitim ve öğretim hizmetinin niteliği dikkate alındığında özel ilk ve orta dereceli okullarla birlikte özel öğretim kurumu olarak kabul edilen dershanelerin "Türk Milli Eğitim Sistemi" içerisinde, "bilgi arz eden" kuruluşlar olarak yer alıp alamayacaklarını tespit etme ve yer alacaklarsa hangi statü içerisinde nasıl faaliyet göstereceklerini belirleme konusunda kanun koyucunun geniş bir takdir yetkisinin bulunduğu açıktır.

Kanun koyucu söz konusu takdir yetkisi kapsamında dershanecilik faaliyeti ile sunulan hizmeti yeniden tanımlamış ve bu faaliyet aracılığıyla somutlaşan bilgiye erişim hakkının, var olan diğer yöntemlerin yanında yasada öngörülen yeni yöntemler aracılığıyla kullanılmasını öngörmüştür.

6528 sayılı Kanun'la getirilen düzenlemeler ile öğrencileri bir üst okulun veya yüksek öğretim giriş sınavlarına hazırlamak amacıyla faaliyet gösteren dershanelerin faaliyetlerine son verilmekle birlikte, ifade edildiği üzere bu durum öğrencilerin ihtiyaç duydukları takviye eğitimin hiçbir şekilde verilemeyeceği anlamına gelmemektedir. Nitekim Bakanlık yetkililerince öğrencilere okullarda, mezunlara Halk Eğitim Merkezlerinde takviye kursları düzenleneceği ifade edildiği gibi, 5580 sayılı Kanun'un 2. maddesinin birinci fıkrasının değiştirilen (g) bendinde de ortaöğretime veya yükseköğretime giriş sınavlarına hazırlık niteliğinde olmamak kaydıyla, kişilerin sosyal, sanatsal, sportif, kültürel ve mesleki alanlarda bilgi, beceri, dil, yetenek ve deneyimlerini geliştirmek, isteklerine göre serbest zamanlarını değerlendirmek amacıyla "*çeşitli kurslar*"ın faaliyet gösterebileceği kabul edildiğinden, bu kapsamda takviye kurslarının açılabilmesi de mümkün bulunmaktadır.

Öte yandan hem belirtilen durum, hem de dershanelerde halen öğrenim gören ya da ileride görme olasılığı bulunan kişilerin, sınavlara özgü verilen bu eğitimden yoksun kalacak olmaları nedeniyle görecekları kişisel zarar ile eğitim sisteminden dershanelerin kaldırılmasıyla ulaşmak istenilen kamu yararı karşılaştırıldığında, eğitim sisteminde geline nokta dershanelerin yol açtığı belirtilen ve dava konusu kuralların getirilmesine gerekçe olarak gösterilen eğitimle ilgili sorunların mutlaka dershanelerin mevcut statülerini sona erdirmeden alternatif çözümler üreterek ortadan kaldırması gerektiği söylenemeyeceğinden kural ile ulaşmak istenen amaç arasında bir orantısızlık bulunduğu da söz edilemez.

Ayrıca eğitim politikasının, bir ülkenin geleceğini belirleyici niteliği ve bu konuda kanun koyucunun toplum adına ulaşmak istenen hedefi belirleme yetkisinin bulunduğu dikkate alındığında, bu hedefe ulaşmak için getirilen düzenlemenin, toplumsal ihtiyacı karşılamadığı ya da başvurulabilecek en son çare niteliğinde olmadığı söylenemeyeceğinden, demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı olarak da nitelendirilemez.

Belirtilen nedenlerle, dershanelerin özel öğretim kurumları kapsamında çıkarılmasına ve faaliyetlerinin belirli bir süre sonra sona ermesini öngören düzenleme, eğitim ve öğrenim hakkı bakımından ölçülülük ilkesine aykırı değildir.

Konunun çalışma ve sözleşme hürriyeti (ticari faaliyet) yönünden incelenmesine gelince:

Dershanecilik faaliyeti, eğitim ve öğretim boyutu nedeniyle devletin temel görevleri arasında yer alan eğitim - öğretim alanına ilişkin bulunduklarından, girişim hak ve özgürlüğü başta olmak üzere, bir çok bakımdan diğer alanlardaki ticari faaliyetlerden farklılık arz etmektedirler.

Anayasa'nın 48. maddesinde yer alan, herkesin dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetine sahip olduğu ve özel teşebbüsler kurmanın serbest olduğu hükmünün, dava konusu kurallar yönünden Anayasa'nın 42. maddesi ile birlikte ele alınması zorunludur. Çalışma ve sözleşme hürriyetinin ilişkin olduğu alanın "*eğitim ve öğretim alanı*" olması, yapılacak düzenlemede 42. maddenin öncelikle esas alınmasını gerekli kılmaktadır.

Anayasa Mahkemesi de, Anayasa'nın 48. maddesinde çalışma ve sözleşme hürriyeti bakımından bir sınırlama nedeni öngörülmemiş ise de konuya ilişkin Anayasanın bir başka maddesinin gözetilerek çalışma ve sözleşme hürriyeti alanında sınırlama getirilebileceğini kabul etmektedir. Mahkemeye göre, kimi zaman zorunlu olarak birlikte uygulanan iki Anayasa kuralından biri diğerinin sınırını oluşturabilecektir.

Çalışma ve sözleşme hürriyeti uyarınca herkesin istediği alanda çalışma hürriyetinin bulunduğu ve buna aykırı düzenlemelerin Anayasa'nın 48. maddesine aykırılık oluşturacağının kabulü halinde, konuya ilişkin Anayasa'nın diğer maddelerinin ve dava konusu kurallar anlamında 42. maddede öngörülen ve yukarıda belirtilen düzenlemelerin bir anlamı kalmayacaktır. Oysa eğitim öğretim faaliyetlerine ilişkin olarak ticari teşebbüslerde 42. madde hükmünün göz ardı edilebilmesi mümkün değildir.

Dava dilekçesinde, dava konusu kuralın zorlayıcı bir toplumsal ihtiyaç nedeniyle getirilmediği ve eğitim ve öğretim hakkını, girişim özgürlüğünü, çalışma hakkını içinde barındıran dersane faaliyetinin tümünden ortadan kaldırılmasının ölçüsüz ve öze dokunur olduğu, Devletin sınırlamadan beklenen kamu yararı ile bireyin hak ve özgürlükleri arasında adil dengeyi sağlamakla yükümlü iken dershanecilik faaliyetinin yasaklanması ile özel teşebbüste bulunma hakkının tümüyle ortadan kaldırıldığı ileri sürülmüştür.

Dava dilekçesinde ifade edildiği üzere sermaye sahiplerinin kar amacı güderek dersane açtıkları kuşkusuz olmakla birlikte, söz konusu dershanelerin herhangi bir ticari işletme olmadığı, eğitim öğretim alanında faaliyet gösterdiği, eğitim ve öğretim alanında faaliyet gösteren işletmelerin ve işletmecilik anlayışının da diğer faaliyet alanlarından farklı olduğu ve kanun koyucunun bu alandaki faaliyetler için farklı ilkeler belirleyebileceği hususu dikkate alındığında, ülkenin eğitim öğretim politikasını belirleme yetkisi olan kanun koyucunun bu konuda yaptığı ve yapacağı düzenlemelerden söz konusu özel teşebbüslerin olumlu ya da olumsuz etkilenmesi kaçınılmazdır. Bu nedenle, eğitim ve öğretim alanında özel teşebbüslerin kurulması, Anayasa'nın 42. maddesine uygun olarak bu konuda kanun koyucu tarafından getirilen düzenlemelerin buna

imkan tanınması ve bu düzenlemelerin gereklerinin yerine getirilmesine bağlı bulunmaktadır. Anayasa'nın 48. maddesi ile Devlete verilen, özel teşebbüslerin sosyal amaçlara uygun yürümesini sağlayacak tedbirleri alma görevinin de bu konuda yapılan ve yapılacak düzenlemelerin anayasal dayanaklarından biri olduğu da belirtilmelidir. Dolayısıyla, eğitim ve öğretim alanında mutlaka dershanelerin de bulunması gerektiğini, bu nedenle dershanelerin faaliyetlerini tamamen kaldırarak ölçüde sınırlama getiren düzenlemenin bu bağlamda Anayasa'ya aykırı olduğunu söylemek mümkün gözükmemektedir.

Öte yandan, gerek anayasa mahkemesi kararlarında yapılmış kazanılmış hak tanımı gerekse eğitim ve öğretim hakkı konusunda Anayasa'da yer alan kuralın anlam ve kapsamı gözetildiğinde, genelde mevcut düzenlemelerin özelde ise eğitim sistemine ilişkin düzenlemelerin değiştirilemezliği sonucunu ortaya çıkaracağından, kimi gerçek ve tüzel kişiler tarafından, devletin ilgili kurumlarından, ilgili dönemde yürürlükte olan hukuk kurallarına dayanılarak alınan izinlerin kazanılmış hak olduğu da söylenemez.

Ticari bir alanda verilen çalışma izninin, ilgililere bu alanda çalışma hakkı verdiği kuşkusuz olmakla birlikte, kişiler yönünden somut nitelik arz eden bu iznin geçerliliği, öncelikle söz konusu ticari alanda faaliyette bulunulabilmesine imkân tanıyan genel düzenlemelerin geçerliliklerini sürdürmelerine bağlıdır. Bir faaliyet alanının kanunen yasaklanması halinde, daha önce bu alanda verilmiş olan çalışma izni, ilgililerine yasaklanan alanda faaliyette bulunmaya devam etme hakkı vermez. Bir başka deyişle söz konusu çalışma izni, bu kişiler yönünden kazanılmış hak oluşturmaz ve yasaklanan faaliyet alanında bu kişilerin çalışmalarına devam etmelerinin hukuk devleti ilkesinin bir gereği olduğu söylenemez. Yani, ruhsat alma ya da faaliyette bulunma koşullarında değişiklik yapılması halinde kanun koyucu bu kişilerden, belirli bir süre tanıyarak bu süre sonunda kanunla getirilen yeni koşulların taşınmasını isteyebilir. Dolayısıyla kurallarla kazanılmış hakların ihlal edildiğini söylemek mümkün değildir.

Öte yandan, Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan hukuk devletinin temel ilkelerinden olan hukuk güvenliği ilkesi, normların öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemeler de bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar.

Dava konusu kurallarda, dershanelerin, kanunun yürürlüğe girmesiyle birlikte kapatılması öngörülmemiş, düzenlemeler 14 Mart 2014 tarihinde yürürlüğe girmiş olmasına karşın, dershanelere 1 Eylül 2015 tarihine kadar süre verilmiş, bir yandan bu süre içinde faaliyetlerine devam etmeleri öngörülmüş, bir yandan da ilgililere izleyecekleri yolu belirleme ve kendilerine tanınan seçenekleri tercih edip etmeme konusunda değerlendirme yapabilmeleri için makul bir süre verilmiştir. Dolayısıyla dava konusu düzenlemeler ile hukuki güvenlik ilkesinin ihlal edildiği de söylenemez.

Dershanecilik, özel teşebbüsün eğitim öğretim alanında yürüttüğü ticari bir faaliyettir. Dava konusu düzenleme, dershanelerin eğitim öğretim alanında yol açtığı sorunları giderme amacını taşımakta ve bu anlamda dershaneleri "*özel öğretim kurumları*" kapsamından çıkarmaktadır. Dava konusu düzenleme, özel teşebbüslerin mutlak olarak eğitim öğretim alanında faaliyette bulunmalarını engellemek amacını taşımamakta, eğitim öğretim faaliyetinde bulunmalarını tamamen yasaklamamaktadır. Dava konusu geçici 5. madde kapsamında, dershaneler ile öğrenci etüt eğitim merkezlerinin, öğretim kurumlarına dönüşmek için başvurmaları ve koşulları taşınmaları halinde, eğitim öğretim alanında faaliyet göstermeye devam edebilecekleri görülmektedir. Öğretim kurumuna dönüşmek için başvurma süresi olarak 1 Eylül 2015 tarihinin öngörülmesi de bu süre zarfında gerekli koşulları sağlayabilmeleri yönünden ilgililer lehine getirilen bir düzenlemedir.

Dershanelerin özel okullara dönüşümleri için ihtiyaç duydukları arsa ve binanın karşılanması amacıyla getirilen, 4706 sayılı Hazineye Ait Taşınmaz Malların Değerlendirilmesi ve Katma Değer Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'a eklenen ek 16. maddesi de özel teşebbüsün eğitim öğretim alanında faaliyet göstermesinin engellenmek istenmediğini göstermektedir. Bu nedenle, dava konusu düzenleme ile özel teşebbüs kurma hürriyetinin devlet eliyle yok edilmesinden söz edilemeyecektir.

Dershanelerin "özel öğretim kurumları" kapsamından çıkarılmasına rağmen, faaliyetlerine yaklaşık bir buçuk yıl daha devam edebilmesine izin verilmesi de, gerek öğrencilerin, gerekse özel teşebbüslerin bu süre zarfında mağdur edilmemelerini sağlamakta, özel teşebbüslere bu süre sonunda faaliyetlerine ne şekilde devam edeceklerine karar vermeleri anlamında makul bir süre tanımış olmaktadır.

Belirtilen nedenlerle, dershanelerin özel öğretim kurumları kapsamından çıkarılmasına ve faaliyetlerinin belirli bir süre sonra sona ermesini öngören düzenleme, çalışma ve sözleşme hürriyeti bakımından ölçülülük ilkesine aykırı değildir.

Açıklanan nedenlerle, dershanelerin özel öğretim kurumları kapsamından çıkarılmasını ve faaliyetlerinin belirli bir süre sonra sona ermesini öngören düzenleme Anayasa'nın 2., 5., 17., 42., 48. ve 13. maddelerine aykırı değildir.

Dava dilekçesinde, dershanelerde öğretmen olarak çalışanların, dershanelerin kapatılması suretiyle devlet okullarında çalışmaya zorlanamayacakları, bu yönüyle dershane personelinin çalışma hakkının ihlal edildiği de ileri sürülmüştür.

Mevcut yasal düzenlemelere göre öğretmenlerin devlet okullarında çalışmaları zorunlu olmayıp, özel ilköğretim ve ortaöğretim okullarında çalışabilmeleri de mümkündür. Dava konusu kurallarla dershane öğretmenlerinin devlette çalışmaları zorunlu kılınmamıştır. Bu kişilerin özel okullarda çalışabilme hakları her zaman mevcuttur.

Dava konusu kural, dershane ve öğrenci etüt eğitim merkezlerinde çalışan öğretmenlere, istemeleri halinde Devlet okullarında çalışabilme olanağı sunmaktadır. Bir başka söyleyişle, kuralla, başvuranlardan belirlenen kriterlere göre durumu uygun görülenlerin devlet okullarında görevlendirilmesi imkanı getirilmiştir. Bu nedenle, söz konusu kişilerden Devlet okullarında çalışmak istemeyenlerin çalışma zorunluluğu bulunmadığı gibi, her başvuranın devlet okullarına alınması da söz konusu değildir.

Açıklanan nedenlerle, dershanelerin özel öğretim kurumları kapsamından çıkarılmasını ve faaliyetlerinin belirli bir süre sonra sona ermesini öngören düzenleme Anayasa'nın 49. maddesine aykırı değildir.

Dava dilekçesinde, düzenlemelerle, mülkiyet hakkının tamamen kullanılamaz hale getirildiği ve hakkın özüne dokunulduğu, mülkiyet hakkı ile ilgili Devletin negatif yükümlülüğünün bir gereği olan "mülkiyet hakkından barışçıl yararlanmaya engel olmama" sorumluluğunu ihlal ettiği ileri sürülmüştür.

Mülkiyet hakkının konusunu, maddi ve gayrîmaddi mallar oluşturmaktadır. Taşınır ve taşınmaz mallar, maddi mallar kapsamında iken, fikri ve sınai mülkiyet hakları gayrîmaddi mallar kapsamında yer almaktadır.

Dershaneler ve öğrenci etüt eğitim merkezlerinin "özel öğretim kurumları" kapsamından çıkarılmasının bu faaliyetleri yürütenlerin mülkiyet haklarını ihlal eden bir yönü bulunmamaktadır.

Esas Sayısı:2014/88
Karar Sayısı:2015/68

Üye
Nuri NECİPOĞLU

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Muammer TOPAL

Üye
Kadir ÖZKAYA

Üye
Rıdvan GÜLEÇ